

TAMPEREEN YLIOPISTO

Erika Hyväri

LUKIJAKOMMENTEISTA LISÄARVOA UUTISELLE?

Aamulehden paikallisuutisten lukijakommenttien aiheet ja funktiot

Tiedotusopin pro gradu -tutkielma

Heinäkuu 2011

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

HYVÄRI, ERIKA: Lukijakommenteista lisäarvoa uutiselle?
Aamulehden paikallisuutisten lukijakommenttien aiheet ja funktiot.

Pro gradu -tutkielma, 79s. , 5 liites.
Tiedotusoppi

Heinäkuu 2011

Journalismi on kohdannut lukuisia muutoksia teknologian ja markkinoiden kehittyessä viime vuosina. Yleisön huomioiminen ja mukaan ottaminen journalismintekoon ovat yksi sanomalehtien käyttämä keino tavoittaa lukijansa paremmin. Katson verkkolehdestä lukijakommenttien julkaisun olevan tällainen pyrkimys luoda yhteyttä yleisöön. Tutkimukseni tavoitteena on tarkastella lukijakommenttien pääasiallisia sisältöjä sekä selvittää tuovatko lukijakommentit uutta tietoa uutiseen.

Tutkin Aamulehden verkkolehden Pirkanmaa-osion uutisia sekä uutisten saamia lukijakommenteja, niin, että luokittelin uutiset tarkemmin aiheittain. Lisäksi lajittelin pienaineiston lukijakommentit erilaisia kommunikaatiofunktioita ilmaiseviin luokkiin. Uutisten luokittelun avulla pääsin tarkastelemaan lukijoiden kommentoinnin tyylin vaihtelua aiheittain. Havainnoin myös eri aiheiden keräämien kommenttien lukumäärän jakautumista. Aineistoni koostui tammikuussa 2011 viikon aikana kerätystä 75 Aamulehden Pirkanmaa-osion verkkouutisesta sekä näihin uutisiin tulleista 1331 lukijakommentista. Empiirisen tutkimukseni pienaineistoksi valitsin 14 uutista, joista ilmeni toimittajan nimi. Tein myös neljä toimittajahaastattelua, joiden tarkoituksena oli muodostaa kuva siitä millaisena alan ammattilaiset näkevät lukijakommentoinnin.

Empiirisen tutkimuksen pienaineiston erittelyä varten muokkasin ajatuksia Roman Jakobsonin kommunikaatiomallista tutkimukselleni sopiviksi rajauksiksi. Lukijakommenttien funktioiden jaottelulla pyrin selvittämään löytyykö aineistosta lukijakommenteja joissa olisi uutista täydentävää ja selventävää lisätietoa, joka toisi jopa journalistiseen arvoon verrattavissa olevaa lisäarvoa alkuperäiselle uutiselle.

Keskeinen havainto uutisaiheiden määrällisen käsittelyn tuloksena oli lukijoiden runsas kiinnostus ajankohtaisia ja konkreettisia ilmiöitä, kuten säätä ja liikennettä kohtaan. Laadullinen tutkimus osoitti, että uutisiin lisäarvoa tuovia lukijakommenteja löytyy aineistosta, joskin hyvin vähän. Pienaineiston 253 lukijakommentista vain 11 luokittui funktioltaan lisäarvoa sisältäväksi. Mielipidettä ilmaisevia lukijakommenteja oli eniten, 148 kappaletta. Funktioltaan vuorovaikutusta ilmentäviä kommentteja oli 45, palautetta 12, vitsejä 14 sekä asiattomia 13 kappaletta. Lukijan henkilökohtaista kokemusta sisältäviä kommentteja löytyi pienaineistossa vähiten, 10 kappaletta. Kokonaan ei voida väittää lukijoiden kommentoinnin olevan kevyttä rupattelua, vaikka suurimmaksi osaksi asia kuitenkin näyttäisi tutkimukseni valossa näin olevan.

Asiasanat: journalismin muutokset, yleisön osallistuminen, lukijakommentit.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Tutkimusta kehystävät teoriat	6
2.1. <i>Murrosten aika ja kriisin käry</i>	6
2.2. <i>Yleisö 1.0</i>	11
2.3. <i>Yleisö 2.0</i>	12
2.4. <i>Satuitko paikalle kun tapahtui?</i>	17
2.5. <i>Yleisön tapa ja tyyli keskustella verkossa</i>	21
3. Tutkimusaineisto ja -menetelmät	26
3.1. <i>Aineiston keräys</i>	26
3.2. <i>Teemahaastattelut</i>	30
3.3. <i>Kommenttien funktiot: pienaineiston ja tutkimustyökalun esittely</i>	32
4. Tekstianalyysin tutkimustulokset	38
4.1. <i>Lukijakommenttien aihepiirit</i>	39
<i>Sää/sähkö</i>	39
<i>Liikenne</i>	40
<i>Onnettomuus</i>	41
<i>Yleis/hyöty</i>	42
<i>Rikos</i>	44
<i>Huvi</i>	45
4.2. <i>Lukijakommenttien funktiot</i>	47
<i>Lisätieto</i>	49
<i>Kokemus</i>	52
<i>Vuorovaikutus</i>	53
<i>Palaute</i>	55
<i>Mielipide</i>	57
<i>Vitsi</i>	59
<i>Asiaton</i>	60
4.3. <i>Lukijakommentit keskusteluna – suhde keskustelupalstoihin</i>	62
5. Toimittajahaastattelut	64
5.1. <i>Lukijakommentit lisätietona sekä palautteena</i>	64
5.2. <i>Sääntöjen tiukentamisesta ja sen seuraamuksista lukijakommentoinnille</i>	66
5.3. <i>Lukijakommentit olennaisena osana yleisösuhdetta ja demokratiaa</i>	67
5.4. <i>Vuorovaikutteisuus ja kieli lukijakommenteissa</i>	68
6. Päätelmät: kommenttini lukijakommenteista	70
7. Lähteet	75
7.1. Internet-lähteet	77
Liite 1	80
Liite 2	81

Kuvat

Kuva 1: Kuvakaappaus Aamulehden verkkolehdestä 6.6.2011.....	4
Kuva 2: Aamulehden verkkolehden kommentointi -lomake.....	24
Kuva 3: Word -tiedostoluettelo aineiston uutisista.....	27
Kuva 4: Aineiston keräykseen luotu Excel-taulukko.....	28
Kuva 5: Kuva lukijakommenttien lajittelua ilmentävästä matriisitaulukosta.....	49

Taulukot

Taulukko 1: Yleisön sanansijat sanomalehdissä (Ari Heinonen, 2008, 123.).....	17
Taulukko 2: Esimerkkejä yleisön osallistumisesta juttujen ideointiin Aamulehdessä.....	18
Taulukko 3: Esimerkkejä yleisön osallistumisesta juttujen tekoon Aamulehdessä.....	19
Taulukko 4: Esimerkkejä yleisön osallistumisesta palautteen antoon Aamulehdessä.....	20
Taulukko 5: Esimerkkejä yleisön osallistumiseen tarkoitettuista palveluista Aamulehdessä.....	20
Taulukko 6: Neuvoja verkkokeskustelun kielenkäyttöön. (Aalto & Yoe Uusisaari 2009, 76).....	22
Taulukko 7: Uutisten ja lukijakommenttien kokonaismäärät päivittäin eroteltuna.....	29
Taulukko 8: Roman Jakobsonin kommunikaatiomalli referoituna.....	34
Taulukko 9: Top-10 Kommentoiduimmat uutiset.....	38
Taulukko 10: Uutisten sekä kommenttien jakautuminen kategorioittain.....	39
Taulukko 11: Laadullisen tutkimuksen uutisotsikot, uutiskategoria ja lukijakommenttien määrä.....	47
Taulukko 12: Lukijakommenttien lajitteluun käytetyt funktiot ja jaottelun määrällinen tulos.....	48

1. Johdanto

”Anmpua tuollaiset pitäisi! Tappara on terästä, sillä lähtee Ilveksenkin henki.”

(Tuntematon) 28.1.2011 10:31

”On se ilves. Aika jännää. Onneksi olkoon! Toivottavasti rusakot vähenee.”

(Tuntematon) 28.1.2011 12:40

”Kun näitä mielipiteitä lukee, niin tulee mieleen väkisinkin, että joidenkin mielestä kaikki metsän eläimet tapettava ihmisen tieltä. Mikä ihmisiä riivaa nykypäivänä? Paha oloko, joka on purettava viattomiin?”

(Tuntematon) 28.1.2011 07:10

Nämä anonyymit lukijakommentit ovat Aamulehden verkkolehden Pirkanmaa-osiosta, jossa uutisoitiin torstaina 27.1.2011 ilveksen kurkistaneen olohuoneen ikkunasta Lempäälässä. Lukijoita aihe kiinnosti ja vuorokaudessa lukijakommentteja verkkolehden uutiselle tuli noin kuusikymmentä kappaletta. Osa kommentteista vei aiheen luontohavainnosta jääkiekon puolelle Ilveksen ja Tappararan paremmuudesta kertovaksi. Toisia lukijoista petoeläin pelotti, toisia ihastutti. Joitain puolestaan toisten kommentit vihastuttivat. Myös uutisen kuvaa arvosteltiin. Se sai osakseen kehuja sekä kritiikkiä että epäilyjä aitoudestaan.

Keuyen paikallisuutisen monimuotoinen kommenttitulva viestii siitä, että lähialueen asiat kiinnostavat lukijoita ja innostavat näitä kommunikoimaan. Ilvesuutisen kommenttien sisällön vaihtelevuus puolestaan kertoo, kuinka lukijoilla riittää sanottavaa sekä erilaisia tapoja esittää sanottavansa. Osalla on painavaa sanottavaa, toisilla taas ei.

Olin seurannut Aamulehden verkkolehden uutisten kommentteja syksystä 2010 lähtien ja pohtinut lukemieni kommenttien suhdetta uutiseen sekä niiden merkitystä itse kommentoijalle, lukijalle. Olin havainnut, että välillä kommentit jatkavat pohdintaa uutisen virittämästä aiheesta, tuovat uusia näkökulmia uutiseen sekä kertovat henkilökohtaisten kokemusten kautta kuinka asioiden koetaan olevan. Kiinnostavaa oli ollut huomata, että joskus lukijat saivat aikaan runsaan kommenttitulvan

jostain täysin uutisaiheen ulkopuolisesta seikasta. Oli ollut myös uutisia joita ei kommentoitu lainkaan. Verkkolehden kommentointia seurailtuani minua alkoi kiinnostaa se, miksi uutisia kommentoidaan, mitkä ovat lukijoiden motiivit kommenttien takana ja ovatko nämä lukijoiden hengentuotteet verrattavissa journalistien työn tuloksiin. Tämän pohdinnan tiivistin pro gradu -työni tutkimuskysymykseksi: Tuovatko lukijakommentit uutiseen lisäarvoa.

Käsissänne olevan tutkimustyöni tarkoituksena on selvittää, millaisia funktioita verkkolehden lukijakommenteissa esiintyy. Samalla pyrin tarkastelemaan onko näillä kommentteilla mahdollisesti myös lisäarvoa alkuperäiselle uutiselle, eli välittävätkö lukijakommentit uutta tietoa uutisen aiheesta. Empiirisenä tutkimusaineistonani on 75 uutista lukijakommenteineen Aamulehden verkkolehden Pirkanmaa-osiosta sekä toimittajahaastattelut. Lukijakommenttien lukumäärä aineistossani on yhteensä 1331 kappaletta.

Tutkimusaineistoni 75 uutista lukijakommenteineen on kerätty Aamulehden verkkolehdestä viikolla neljä vuonna 2011. Toimittajahaastattelut tein toukokuussa 2011. Empiiristä uutisaineistoa tutkin sekä määrällisesti että laadullisesti. Määrällisen analyysin avulla tarkoitukseni on katsoa kuinka aineistoni uutiset ja niiden lukijakommentit jakautuvat otosviikon aikana sekä lajitella uutiset aiheittain ja tarkastella lukijakommenttien ryhmittymistä näihin aiheisiin. Määrällisellä analyysilläni pyrin selvittämään mitkä uutisaiheet erityisesti herättävät kommentoivien lukijoiden kiinnostusta.

Laadullisen tutkimuksen otokseksi rajasin ne neljätoista uutista seitsemästäkymmenestäviidestä, jotka olivat toimittajan nimellä julkaistuja. Näiden neljätoista uutisen lukijakommenttien lajitteluun muodostin oman ohjeistukseni Roman Jakobsonin sekä tätä referoineen Erkki Vainikkalan kommunikaatioteorioiden pohjalta. Rajauksiani noudattaen erittelin lukijakommentit seitsemään ryhmään niistä ilmi käyvien funktioiden mukaan. Toimittajahaastatteluiden tarkoituksena puolestaan on valottaa kommentteja vastaanottavan tahon, eli journalistien, näkemyksiä sekä kokemuksia verkkouutisten lukijakommentoinnista.

Sitä, mitä *lukijakommentilla* tässä työssä tarkoitetaan, on hyvä myös hieman tarkentaa. Uutisten arkkitehtuuria ja sanomalehden ulkoasun rakenteita tutkinut Hannu Pulkkinen (2008, 183-184) listaa lukijoiden mielipiteet palauteosiona yleisimpien uutisten oheistekstien joukkoon. Semioottisessa ja informaatiotieteellisessä tutkimuksessa lehtiteksti on yleensä jaettu varsinaiseen tekstiin ja oheisteksteihin, kuten otsikoihin, sitaatteihin, kainalojuttuihin ja kuvateksteihin.

Tyypillistä on, että oheisteksti erottuu leipätekstistä. Sanomalehden oheistekstit ovat jutulle hyödyllisiä lisiä, pääuutista täydentäviä tekstejä tai muita elementtejä. Vaikka Pulkkinen tutkikin painettuja sanomalehtiä, perusajatus leipätekstistä ja oheistekstistä on verkkolehdistä sama. Tässä työssä lukijakommentilla tarkoitetaan verkkolehdistä julkaistua uutiseen kommentti -laatikon kautta lähetettyjä oheistekstejä. Vaikka Aamulehden verkkolehdistä nämä lukijakommentit ovatkin näennäisesti lähes samalla fontilla kuin itse uutinen, erottaa ne selvästi oheistekstiksi siitä, että kommentit ovat leipätekstisen uutisen perässä, niihin liittyy puhekuplagrafiikka sekä palstan pohjaväri on tummennettu. Uutisen fontti on Helvetica Neue, kun lukijakommentin fontti on Arial. Kuvakaappauksessa Aamulehden verkkolehden Pirkanmaa-osiosta ilmenee kuinka erillään lukijakommentit oikeasti ovat uutisesta, kun väliin tulevat vielä linkit Googlen, Facebookin, Twitterin ja LinkedIn sivuille.

raivausta ovat hoitaneet sähköyhtiöiden ja teiden ylläpidosta vastaavan Destian työntekijät.

Sää rauhoittui Pirkanmaalla alkuillan aikana, ja Lehtonen arvioi, että tärkeimmät raivaustyöt saadaan tehtyä keskiviikon aikana. Pelastuslaitos keskittyy raivaamaan valtavyöliä ja uhkaa aiheuttavat tientukokset.

– Aukkaat ovat itsekin raivanneet teitä. Moottorisaha sopii muidenkin kuin pelastusviranomaisten käteen, jos taitoa on.

Raidetukos Tampereen ja Parkanon välillä raivattu: Junat kulkevat taas
1.6. 21:20 3 1

Google Facebook Twitter LinkedIn

Tykkää 90 tykkää tästä. Rekisteröidy nähdäksesi, mistä kaverisi tykkäävät.

KOMMENTIT

Näytä: 10 20 30 40 50 kommenttia yhdellä sivulla, [vanhimmat](#) uusimmat ensin

 (Tuntematon) 2.6.2011 14:08
 kyl mää ihmettele ko metsäs o puit,kaatuissas joskus tiälki,vaa voiskos hakkuuta leventää jotta eivät tiäl asti yitäs,näkys nua eläväki paremmi.vaan maal osaavat viä konesahaa käyttää.onnee vaa metsureil ja avustajil.
[Ilmoita asiaton kommentti](#)

 (Tuntematon) 2.6.2011 13:25
 sähköt pois 14tuntia
[Ilmoita asiaton kommentti](#)

Kuva 1: Kuvakaappaus Aamulehden verkkolehdestä 6.6.2011.

Toinen selventämistä kaipaava oleellinen termi tässä tutkimuksessa on otsikossakin esiintynyt *lisäarvo*, jolla tiivistetyksi tarkoitan lehteen painettavaksi kelpaavaa tekstiä tai sisältöä. Laajemmin avattuna tässä tutkimuksessa *lisäarvo* pitää sisällään myös ajatuksen tekstin journalistisesta arvosta. Tällöin kyseessä oleva lukijakommentin teksti vastaa tyyliltään tai sisällöltään sellaista, jonka on tehnyt alansa ammattilainen, journalisti, ja josta ollaan valmiita tälle maksamaan. Tässä työssä tarkoitukseni on selvittää löytyykö aineistoni lukijakommenteista *lisäarvoa* sisältäviä elementtejä, eli tekstiä, joka vastaa toimituksellista tasoa tai antaa uutiseen sellaista tietoa mitä siitä on alun perin puuttunut.

Yleisen käsityksen mukaan lukijakommentit ja verkkokeskustelut ovat usein lyhyitä ja rupattelevia. Verkossa uutisten kommentointia voidaan katsoa virtuaaliseksi vastineeksi työpaikan kahvituntien jutustelulle päivän puheenaiheista. Tämän työn laadullisen analyysin näkökulmana onkin tarkastella pienotoksen lukijakommentteja tarkemmin ja selvittää mitä niillä tahdotaan viestiä.

Lukijakommenttien erittelyn yhtenä tarkoituksena on jakaa niin sanotusti jyvät akanoistaan, eli päästä käsiksi kommenttien pääasialliseen sisältöön. Koska lähtökohtaisesti lukijakommentointia pidetään huonolaatuisena, pyrin erittelyllä löytämään aineistosta ennakkokäsityksestä poikkeavia asiallisia lisätietoa sisältäviä kommentteja. Samalla koetan aineiston pohjalta myös muodostaa näkemyksen siitä, missä suhteessa asiallisia ja rupattelevia kommentteja esiintyy. Toisin sanoen, yritän selvittää pitääkö yleinen käsitys paikkansa lukijakommenttien kohdalla.

Nyt kun olen esittänyt tämän työn aiheen ja keskeiset termit on aika siirtyä vähitellen itse asiaan. Seuraavassa luvussa kerron enemmän työni teoreettisesta viitekehystä, joka muodostuu journalismin nykytilan hahmotuksesta, aktiivisen yleisön määrittämisestä sekä Internetin verkkokeskusteluiden yleispiirteiden avaamisesta. Näiden aiheiden läpikäynti tukee seuraavaan, työn analyysiosioon siirtymistä sekä samalla johdattaa ajatukset verkkolehden lukijakommentoinnin tyyliin. Tuossa kolmannessa luvussa kerron tarkemmin hankkimastani aineistosta ja siitä miten etenen sen määrällisessä sekä laadullisessa tutkimisessa.

Neljännessä luvussa syvennyn analyysien pariin. Tämän jälkeen viidennessä luvussa avaan tekemieni toimittajahaastatteluiden antia. Lopuksi kuudennessa luvussa kokoan yhteen tutkimusteni valossa muodostuneet johtopäätökseni sekä palaan vastaamaan tässä luvussa esittämäni tutkimuskysymykseen. Samalla pohdin vielä pro gradu -työni laatua ja mahdollisia ongelmakohtia ja esitän ehdotukseni siitä, kuinka vastaavanlaista tutkimustyötä voisi kehittää sekä jatkaa eteenpäin.

2. Tutkimusta kehystävät teoriat

Tässä luvussa esittelen ne journalistiset teoriat ja ajankohtaiset ilmiöt, jotka muodostavat pohjan analyysilleni lukijakommenttien funktioista Aamulehden verkkolehden Pirkanmaa-osiossa. Aloitan kuvailemalla journalismin ja sanomalehtien nykytilaa ja sitä miten Internetistä on tullut merkittävä osa tätä hektistä ja haastavaa aikaa. Taloudellisten ja teknisten mullistusten myötä media-alalla on alettu etsiä uusia tulonlähteitä ja selviytymiskeinoja. Yhdeksi selviytymiskeinoksi kiristyneessä kilpailutilanteessa on havaittu yleisön mukaan ottaminen toimitustyön erivaiheisiin.

Tarkoitukseni on kertoa hieman myös yleisön aktivoitumisesta sekä siitä, miten Internet on kasvattanut yleisön osallistumisen vaihtoehtoja. Jäsennän yleisön osallistumisen muotoja ja sitä, miten ne ovat mukana journalismin teossa. Nykyaikaan liittyy myös verkkoviestinnän kieli, mikä näkyy yleisöjen Internetiin tuottamissa materiaaleissa, kuten lukijakommenteissa. Kuvailen lyhyesti tälle kielelle ominaisia piirteitä ennen kuin siirryn pohtimaan sanomalehtien vastuuta ja valvontaa lukijakommenttien sisällöstä.

2.1. Murrosten aika ja kriisin käry

”Ei savua ilman tulta” - on tuttu sanonta. Joukkotiedotuksen alalla on viime aikoina kytenyt ja käryttänyt muutostenpalo. Tässä alaluvussa tarkoitukseni ei ole kuitenkaan paneutua sanontoihin, vaan tehdä katsaus uutisjournalismin viimeisimpiin haasteisiin, sekä siihen kuinka media on kääntynyt yleisön puoleen etsiessään ulospääsyä ongelmistaan. Journalismin nykytilan kartoituksella pyrin kertomaan niistä seikoista, jotka ovat vaikuttaneet osaltaan siihen, että lukijakommentteja ylipäätään on mahdollista kirjoittaa sanomalehden verkkosivuille. Murros, kriisi tai muutos ovat keskeistä termejä, joita tämän päivän journalismin tilasta kertovissa raporteissa käytetään. Sitralle tekemässään raportissa median muuttuvista pelisäännöistä Juhani Wiio (2006, 34) listaa tällä hetkellä selvästi nähtävissä olevia median muutostrendejä olevan: yhteiskunnan medioitumisen, viestinnän globalistumisen, alan digitalisoitumisen, median sääntelyn muuttumisen, median omistusrakenteiden muuttumisen, mediakäytön muuttumisen sekä median polarisoituminen ja markkinaehtoistumisen. Nämä Wiion esittämät muutostrendit mielessä, esitän seuraavaksi niitä mediakentän muutoksia, jotka muodostavat pohjan tälle lukijakommentteja tutkivalle työlle.

Väliverroksen (2009, 26.) mukaan sanomalehdistö on ollut ”kriisissä” jo lennättimen käyttöönotosta lähtien, mutta toistaiseksi se on selvinnyt hengissä muun muassa monista teknologisten murrosten tuomista kilpailijoista kuten radiosta tai televisiosta. On helppo ymmärtää miksi muutosta vastustetaan. Muutos tarkoittaa totutuista tavoista poikkeamista, mukavuusalueelta poistumista. Sanomalehdistö on joutunut arviomaan oman tekemisensä lähtökohdat aina uudelleen kun kehittyvä teknologia on tuottanut sille uuden kilpailijan. Radion ja television jälkeen viimeisin haastaja sanomalehdistölle on ollut Internet. Poikkeuksellisen haastavan kilpailijan Internetistä tekee se, että se tulee perinteisten medioiden reviirille. Kannettavilla päätelaitteilla voi Internetissä lukea, katsoa ja kuunnella sinne tuotettua materiaalia. Juuri tätä tarkoittaa *digitalisoituminen*, että kaikkien mediasisältöjen tekninen tallentamismuoto on yksi ja sama. Digitaalisen kahtiajaon uutta tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävät, välittömän tyydytyksen ikäpolven jäsenet ovat tottuneet saamaansa käyttöönsä kaiken tiedon, viihteen ja elämykset välittömästi (A.-P. Pietilä 2007, 97). Nopeutta ja ajan tasalla oloa odotetaan Internetin lisäksi myös perinteisiltä medioilta, mikä on tuonut niille suuria suorituspaineita.

Julkaisutavan lisäksi Internet on myös haastanut perinteiset mediat sekä julkaisunopeudellaan, että kattavuudellaan. Internetissä tieto on välittömästi kaikkien ulottuvilla. Tästä johtuen tiedonkulun nopeus Internetissä on haastanut paperille painettavat sanomalehdet sekä yleisön, että mainostajien hankinnassa. Mediankäytön tavat ovat muuttuneet ja yleisölle hyvin oleellisia seikkoja nykyään tiedonvälityksessä ovat nopeus ja hinta. Kukaan ei välitä maksaa tänään lehdestä, joka on täynnä eilisen uutisia, varsinkin jos ne uutiset ovat olleet luettavissa ilmaiseksi netissä - jo eilen. Wiion mukaan *mediakäytön* muuttuminen perustuu osaksi digitalisoitumisen mahdollistamasta kuluttamisen paikasta riippumattomuudesta. Sama mediasisältö voidaan nyt jakaa erilaisille päätelaitteille mobiilisti ja kuluttaa siellä ja silloin kun kukin sen itse haluaa (Wiio, 2006, 40). Mainostajat puolestaan seuraavat nopeasti sinne missä yleisö ja potentiaaliset kuluttajatkin ovat, eli nettiin.

Toinen seikka Internetin lisäksi, mistä journalismin nykytilan muutoksen katsotaan osaksi johtuvan, on sen toimintaan vaikuttavan *liiketoiminnan muutokset* sekä nyky-yleisön moninaisista tavoista seurata uutisia eri medioista (Nielsen & Levy 2010, 3). Wiion mukaan lehtimarkkinoiden tapaan myös sähköisen joukkoviestinnän markkinoilla tapahtuu jatkuvasti omistusjärjestelyjä, toimijamuutoksia ja markkinoiden uusjakoa. Tulevaisuuden suuntina Wiio näkee edelleen mediaomistuksen lisäävän monimediakeskittymistä, konsernisoitumista sekä kansainvälistymistä. Mediasta tulee siis entistä enemmän teollisuutta (Wiio, 2006, 43). Jo nyt leimallista alalle ovat

voimakkaasti keskittyneet kotimaiset ja kansainväliset toimijat. Pääosin media-alan omistus ja arjen pyöritys tapahtuu siis suurten globaalien mediakonsernien ja -konglomeraattien toimesta. Pörssiin listautuneet yritysryhmittymät eivät kuitenkaan ole syntyneet tyhjästä, vaan ovat kasvaneet pikku hiljaa 1990-luvulta lähtien.

Tuolloin *uusliberalismin* levitessä Euroopassa, Suomessakin Yleisradion monopoli mureni ja vuonna 1993 MTV3 sai oman kanavapaikan ja toimiluvan. Tämä oli vasta alkua, sillä vuonna 1996 kilpailu markkinoista koveni kaupallisen televisiokanava Nelosen aloitettua toimintansa. Televisiokanava Nelosen takaa löytyykin suuri sanomalehtiyhtiö Sanoma-WSOY (Nieminen & Pantti 2009, 47-48). Tämä on yksi esimerkki kotimaisen media-alan omistuksen keskittymisen suuntauksesta. Toisena esimerkkinä on hyvä esitellä tässä vaiheessa myös hieman aineistoni lähteen, Aamulehden fuusiohistoriaa. Aamulehden tarina alkaa 3. tammikuuta 1881 näytenumeron julkaisulla. Monien kehitysvaiheiden jälkeen vuonna 1988 Tampereen kirjapaino Oy ja Uusi Suomi yhdistyivät Aamulehti-yhtymäksi. Siitä kymmenen vuotta myöhemmin Alma Media -konserni syntyy Aamulehti-yhtymä ja MTV fuusioitettua. Seuraava merkkipaalu on vuonna 2005, kun MTV3-kanava siirtyi ruotsalaisomistukseen. Tämä oli uuden, vahvojen maakuntalehtien julkaisuun keskittyvän Alma Median synty.¹

Journalismin nykyinen liiketoiminnallisuus kuvastuu kirkkaimmin pörssiin listautuneiden suuryhtiöiden tulosvastuullisuutena (Väliverronen 2009, 13). Uutinen ei ole pelkästään journalistisen työn lopputulos, vaan siitä on tullut kulutustuote. Wiion (2006, 30) mukaan voitontavoittelu mediatuotteilla altistaa markkinapaineille, mikä johtaa puolestaan median sisällä sisältömuutoksiin, kuten viihteen lisääntymiseen. Mediatuotteen, kuten uutisen tai viihdeohjelman tulee myydä hyvin, mutta mahdollisimman pienin kuluin. Synergian tavoittelu, eli taloudellista hyötyä tuottavien eri alojen yhteistoiminta on viestintäkonglomeraattien, kuten Sanoma Oyj:n ja Alma Median, toimintaperiaate (Nieminen & Pantti 2009, 77).

Suuryritystoiminnan tulee olla tuottavaa. Media-alan yrityksissä työskentelevät ovat ymmärtäneet, että voiton maksimointi yleensä tarkoittaa toiminnan tehostamista sekä kulujen leikkaamista, jopa irtisanomisiin asti (Deuze 2007, 147). Tehokkainta on tuottaa uutinen mahdollisimman moneen välineeseen saman yhtiön sisällä, kun kilpailu alalla on kova (Väliverronen 2009, 13). Talouden

---

¹ Internet-lähde: Aamulehden verkkosivut. Historia, Aamulehden merkkipaaluja.
(<http://www2.aamulehti.fi/yritystiedot/yritystiedot/alasivu.shtml/historia/?100833>)

ajautuminen lamaan vuonna 2008, kiristi tuota kilpailua entisestään. Suomessa kuitenkin sanomalehdet kärsivät taantuman vähentämistä mainosmyynnin määrästä huomattavasti pienemmät tappiot kuin Amerikan serkkunsa (Nielsen & Levy 2010, 5). Yksi syy tähän saattaa olla se, että Suomi on vahva sanomalehtimaa. Olemme lehtien lukemisessa maailmantilaston kärkeä. Tähän on vaikuttanut tapamme ja tottumuksemme tilata jopa useampaa sanomalehteä kotiin kuljetettuna (Wiio, 2006, 21-24).

Sanomalehdet eivät voi kuitenkaan tuudittautua ajatukseen, että koska ennen on luettu ja tilattu painettuja lehtiä, niin jatkossakin tullaan tekemään. Erkki Hujanen (2007) on tutkinut väitöskirjassaan sitä, miten seitsemänpäiväiset maakuntien sanomalehdet sijoittuvat niitä tilaamattomien ihmisten arkeen. Hujanen mukaan sanomalehdetön arki kuuluu erityisesti alle 30-vuotiaiden elämäntilanteeseen (2007, 103). Lähes samaan hengen vetoon Hujanen kuitenkin toteaa ettei sanomalehdettömiä voi niputtaa tiettyihin ikäryhmiin, kuten nuoriin opiskelijoihin tai eläkeläisiin, sillä ei-tilaajia oli hänen tutkimusaineistossa myös aktiivisesti työssäkäyvissä keski-ikäistenkin ryhmissä (2007, 104) (A.-P. Pietilä 2007, 97). Sanomalehtien verkkolehtien julkaisemisen sekä lukemisen yleistymisen on yksi syy painettujen versioiden tilaamattomuuteen. Toinen syy jättää sanomalehti tilaamatta omaan kotiin on mainosrahoitteisten ilmaisjakelulehtien huima kasvu 2000-luvulle tultaessa. Vuonna 2000 Suomessa ilmestyvien ilmaislehtien määrä oli 135 kappaletta ja niiden jakelu oli huomattavasti laajempi kokonaislevikiltään kuin sanomalehtien maksettu levikki, vaikkei näitä kahta voikaan suoraan verrata toisiinsa (Olkinuora, 2006, 14).

Lehti uudistus on yksi keino sanomalehdelle tehostaa toimintaansa ja koittaa kasvattaa hupenevaa lukijamääräänsä. Hannu Pulkkinen (2008) on väitöskirjassaan tutkinut muun muassa suomalaisten päivälehtien osastorakenteita, etusivuja sekä typografiaa. Teoksessaan hän myös analysoi lehtien uudistuksia ja listaa syitä näille uudistuksille. Talouden ja kilpailuaseman vahvistaminen näytti Pulkkinen tutkimuksessa olevan usein syy lehti uudistuksille ja muutoksille. Vastaaviin tuloksiin lehtien ulkoasukierteestä tuli myös Pekka Mervola, joka tutki suomalaisten sanomalehtien ulkoasun muuttumista 1700-luvulta 1990-luvulle. Mervola (1995, 353) näkee sanomalehden ulkoasun heijastelevan sen sisällön määrää, joka taas on yhteydessä syntyhetkensä taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen tilanteeseen.

Uudistuksia on sanomalehdistön lisäksi tarvittu muissakin medioissa, sillä 1980-luvulta alkaen uudet mediat ja uudet teknologiat ovat Olkinuoran (2006, 18) mukaan pirstoneet yleisöjä. Yleisön viestintäkäyttäytymisen muutosta kuvastaa se, että aiempia massamedioita seurattiin passiivisesti,

mutta näitä uusia medioita kulutetaan aktiivisesti toimien. Kartoittaakseen pirstoutuneen yleisön mediavalintojen motiiveja ja muutoksia ryhtyivät mediat 1990-luvun lopulla keräämään kvalitatiivista tietoa yleisön suhtautumisesta perinteisten kulutustottumuksia mittaavien kvantitatiivisten tutkimusten ohelle (Olkinuora 2006, 20). Tutkimustietoa on sitten hyödynnetty muun muassa edellä mainittuja lehti uudistuksia suunnitellessa.

Ideointia on myös vaatinut uusien tulonlähteiden löytäminen sanomalehdille, kun perinteinen kaksiiin markkinoihin: yleisöön ja mainostajiin perustuva tulomalli ei tänä päivänä enää toimi. Yksi keksintö on ollut uusien tulonlähteiden mosaiikki, jolla tavoitellaan dynaamista, monesta lähteestä tuloa sanomalehdelle tuovaa yritysmallia.² Mosaiikin palasiin lukeutuu ideoita lehteen liitettävistä netti-tv-mainoksista, videopelistä, yleisötapahtumista, huutokaupoista, maksullisista artikkeleista, yhteistyökumppanuuksista mobiilisovelluksiin. Keskeisin ajatus näissä ideoissa on monimuotoisen yleisön tavoittaminen erilaisten yhteisöllisyyttä tarjoavien muotojen kautta. Osa palveluista on tietenkin lukijalle maksullisia jotta tulojakin lehdelle kertyisi (A.-P. Pietilä 2007, 405). Olkinuoran (2006, 20) mukaan yhteisöllisyys on ollut lehdistön selkein menestystekijä koko sanomalehdistön historiaa tarkasteltaessa. Talous- ja teknologiakriisien vaarallisesti huojuttaessa sanomalehtiä, on yleisöstä ja yhteisöllisyydestä muodostunut se pelastava oljenkorsi. *Satuitko paikalle kun tapahtui* -luvussa kerron tarkemmin Aamulehden yleisölleen yhteisöllistä osallistumista tarjoamista muodoista. Osa näistä yleisöä palvelevista palstoista sopii myös ajatuksiltaan palasiksi lehden tulonlähdemosaiikkiin.

Tämän luvun yhteenvedoksi on todettava, että syitä journalismin muutokseen tai kriisiin on useita: teknologian kehitys, talouden merkityksen alalle sekä talouden suhdanteiden muutokset, yleisön mediakäyttäytymisen uusia ulottuvuuksia unohtamatta. Vaikka muutokset koettelevatkin media-alaa on silti itse uutinen säilyttänyt muotonsa ja merkityksensä. Olkinuoran (2006, 38) mukaan uutiset ovatkin edelleen journalismin ainoa uusiutuva suhdanteista riippumaton luonnonvara. Uutinen on siis yhä kantava voima ja lähde journalismille. Ilman sitä ei olisi journalismia. Oikeastaan nyt Internetin aikakaudella tiedonnälkä on suurempi kuin koskaan, sillä kaikki pitää saada tietää välittömästi. Viestien nopea kierto on koko mediakentän trendi (Olkinuora, 2006, 18). Mikä oleellisempaa, nyt viestien välitykseen osallistuvat muutkin kuin journalistit.

---

² Internet-lähde: A World Association of Newspapers. Volume 9 Report N°2 New Revenue Models for Newspaper Companies, Executive Summary:

(http://www.wan-press.org/IMG/pdf/executive_summary_9.2.pdf)

2.2. Yleisö 1.0

Uutisilla on ollut lukijansa ja viesteillä on tunnetusti ollut vastaanottajansa, yleisönsä. Saavuttaako viesti aina vastaanottajan lähettäjän toivomalla tavalla onkin toinen juttu. Ottaako yleisö viestin passiivisesti vastaan sellaisenaan, kuten massaviestinnäteoria antaa odottaa, vai herättääkö viesti reaktion, joka aktivoi vastaanottajan jopa toimimaan asian johdosta. Minua kiinnostaa se, mitä viesti tai uutinen saa yleisössä aikaan. Tässä työssä syvennyn tarkastelemaan millaisia yleisön reaktioita verkkolehden uutisten lukijakommenteista on havaittavissa. Kuitenkin ensin selvennän hieman taustaa yleisön roolista, kansalaisjournalismista ja nykypäivän yleisön osallistumisen muodoista sanomalehtien uutisten julkaisussa.

Yleisöllä on vankka roolinsa journalismin keskiössä. Oli sitten kyse massaviestinnän siirtomallin mukaisesta sanoman vastaanottajasta tai yhteisyyksimallin rakentavasta osasesta. Niin journalistisia käytäntöjä, kuin journalismin koko olemassa oloa perustellaan yleisölähtöisiksi ja yleisenä toimintaperiaatteena on ollut yleisön palvelu (Heinonen, 2008). Tutkimussuuntausten näkemykset yleisöstä ovat olleet yleensä sidoksissa sen hetkisiin kulttuurisiin, teknologisiin ja ajatuksellisiin lähtökohtiin.

Perinteisessä yleisötutkimuksessa pohdittiin median ja sen esitysten vaikutusta yleisöön. Sittemmin käyttötarkoitustutkimus ja ”aktiivisen yleisön” teoria ovat tarkastelleet vastaanoton ja kulutuksen vuorovaikutuksellisuutta (Nieminen & Pantti 2009). Nämä ”median käyttäjistä tuottajiin” - ajatukseen keskittyvät tutkimussuuntaukset ovat vielä suhteellisen tuoreet joukkoviestinnän tutkimuksen historiassa, mutta varsin ajankohtaiset digitaalisten teknologioiden tarjotessa käyttäjilleen yhä enemmän mahdollisuuksia omien mediatuotosten tekoon ja sosiaaliseen kanssakäymiseen Internetissä.

Yleisö on saanut kuitenkin äänensä kuuluviin jo kauan ennen kuin oli Internetiä. Kuten tiedetään sanomalehtien yleisö, lukijat ovat päässeet kertomaan julki omia ajatuksiaan jo pitkään painetun lehden mielipideosastoilla. Kuitenkin kynnys lukijatekstin julkaisulle on ollut asiallinen ja selkokielineen teksti sekä yleensä myös oman nimen kertominen. Sittemmin, teknologian kehittyessä ovat käytännöt hieman vaihdelleet. Esimerkiksi aineistoni lähteessä, Aamulehdessä, on nykyään myös sallittu lyhyet nimimerkillä kuitatut tekstiviestimieliipiteet.

Internetin ensimmäisen aallon iskiessä, haastoi Internet painetun sanomalehden olemassaoloa, ainakin teoriassa. Verkkolehden perustaminen perinteisen painetun ohelle tehtiin osittain uuden kilpailutilanteen pakosta. Tuolloin verkkoon siirtyminen asetti kokeneillekin toimittajille uusia, teknisiä haasteita (Martikainen 2001, 114) kansalaislähtöisestä viestimisestä puhumattakaan. Sitten kuitenkin huomattiin verkon tuovan aivan uudenlaisia mahdollisuuksia mainostajien ja lukijoiden kontaktointiin. Internetin toinen aalto, niin sanottu web 2.0, toi sosiaalisen median kaikkien ulottuville ja tämän aallon mukana rantautuivat lukijakommenttiboksit verkkolehden uutisten perään. Yleisö pääsi vihdoin keskustelemaan uutisesta, tai uutisen virittämästä aiheesta julkisesti ja lähes välittömästi. Seuraavaksi kerron lisää muista lehdistössä mahdollistetuista aktiivisen yleisön lukijasta tekijäksi -palstoista.

2.3. Yleisö 2.0

Yleisön mahdollisuudet osallistua journalismin tekoon ovat perinteisesti olleet kirjoittamalla yleisönosastolle, gallupeihin vastaamalla sekä vihjepuheluita soittamalla. Nykyään osallistumisesta on tullut monimuotoisempaa ja vilkkaampaa. Lehtiin lähetetään lukijakuvia runsaasti, yleisönosastolle voi nimettömästi lähettää lyhyen mietteen tekstiviestillä, verkkolehden sivuilla lukijat voivat kommentoida uutisia tai jopa pitää omaa blogia. Näitä lukijoiden osallistumisen uusia muotoja käsittelem tässä luvussa lähemmin, aloittaen gallupeista.

Gallupeista arvostetuimpia ovat vaalien alla toteutettu mittaukset kansan äänten mahdollisista jakaantumisesta äänestyksessä. Pitkään lehtien käytössä olleiden gallupien tarkoituksena on ollut mitata ja kartoittaa yleisön ajatuksia päivän polttavista aiheista. Perinteisin muoto on ollut haastatella kadulla vastaantulevia kansalaisia. Katugallup saattaa pian jäädä historiaan kun verkossa on pikagallupeja, joissa voi klikata kyllä tai ei -kannan jollekin päivän kysymykselle. Lukijat voivat myös lähettää mielipiteensä tekstiviestipalvelun kautta yksinkertaisimmillaan yhdenkirjaimen viestillä E tai K. Verkossa uutisten kommentointi tavallaan asettuu myös gallupien asemaan, kun aiheen suosiota voidaan selvittää listaamalla uutisten saamien kommenttien tai klikkausten määrä.

Helppojen ja nopeiden pikagallupien ohessa Internet on mahdollistanut muitakin nopeita väyliä yleisölle päästä vaikuttamaan lehtien sisältöön. Lukijakuvat ovat yksi tällainen. Internetin lisäksi vahva teknologiabuumi edesauttoi myös kameroiden nykyaikaistumista. Digikameroiden kehitys ja hintojen lasku, niin kameroissa kuin kehityksessä kuvissa ovat taustalla valokuvausharrastuksen

hurjaan kasvuun. Kun lähes jokaisessa kännykässäkin on digikamera, lukija voi heti kuvan otettuaan lähettää sen tekstiviestillä lehden toimitukseen. Toinen tapa on lähettää kuva tai video kotikoneelta sähköpostilla. Viime vuosina lehtien toimituksiin lähetettyjen lukijakuvien määrä onkin kasvanut Suomessa räjähdysmäisesti.

Lehdet kuitenkin mielellään pitävät lukijoiden tuottaman materiaalin erillään toimitetusta ja tästä syystä lukijoiden kuvia julkaistaan ”lukijan kuva” tai ”päivän kuva” -otsikkoisilla palstoilla (Heinonen 2008, 71). Uutisjuttujen kuvitukseksi ovat päässeet yleisön ottamat kuvat onnettomuuspaikoilta, tulipaloista tai yllättävistä tilanteista. Syynä tähän on se että lehden omaa kuvaajaa ei aina ehditä lähettää kaikille tapahtumapaikoille (Heinonen 2008, 72). Tällaisissa tapauksissa lukijakuvat saavat anteeksi pienet laadulliset lipsahdukset kuten kameran tärähdykset tai tarkennuspisteen puuttumiset. Kun lehdet tuntuvat vuoden 2008 taloudellisen notkahduksen takia supistavan toimintojaan, on valokuvaavista lukijoista muodostunut pienimuotoisia kilpailijoita ammattilehtikuvaajille. Se kuinka vakavaksi kilpailu kuvien julkaisusta niitä ottavien amatöörien ja ammattilaisten välillä tulee kehittymään jää vielä nähtäväksi.

Lukijakuvien tavoin uutisten kommentointi tuottaa lehdille arvokasta materiaalia. Kuvien ja kommenttien määrä ei välttämättä ole suoraan verrannollinen laatuun. Päivittelyiden, vitsien ja parjauksien joukkoon mahtuu aina muutama asiallinen ja rakentava lukijakommentti. Kommenttien runsaus kielii usein uutisaiheen kiinnostavuudesta, joka saattaa antaa lehdelle aihetta jatkojuttujen teolle. Väliwerrosen (2009, 21) mukaan Internet tarjoaa uusia mahdollisuuksia yleisölle, kuten päästä vuorollaan vaikuttamaan julkaistuihin sisältöihin tai tuottamaan kansalaislähtöistä journalismia. Verkkolehden uutisiin kommentoimisen voi katsoa olevan juuri tällainen yleisösuhdetta ylläpitävä keksintö, jonka avulla kansalaiset pääsevät osallistumaan Internetin välityksellä journalismin tekoon.

Tässä vaiheessa onkin kohdallaan tarkentaa hieman tuota *kansalaisjournalismin* käsitettä ja selvittää mikä ero sillä on kansalaisten journalismiin. Termin kansalaisjournalismi alkuperä viittaa Amerikassa 1990-luvulla syntyneeseen journalismin uudistusliikkeeseen, joka kulki myös nimillä ”public journalism” tai ”civic journalism”. Liikkeen pyrkimys oli palauttaa yhteys kansalaisten ja viestinten välille ja kannustaa kansalaisten osallistumista ja vuorovaikutusta. Alkuperäisessä merkityksessä kansalaisjournalismi on ammattimedioiden toteuttamaa journalismia, joka pyrkii poikkeamaan eliittijournalismin tavoista hakea sisältöä ja tietoa talouden ja politiikan sanelemista lähteistä.

Suomenkielessä pientä sekaannusta aiheuttaa se, että puhuttaessa blogikirjoittelusta ja muusta kansalaisten toimesta tapahtuvasta oman materiaalin julkaisusta verkossa, käytetään myös termiä kansalaisjournalismi. Sekaannus asiassa johtuu siitä, kun englanninkielinen ”citizen journalism” termi on kääntynyt suomeksi kansalaisjournalismiksi³. Suomenkielessä kuvaavampia ja tarkempia ilmaisuja olisivat kansalaisten journalismi tai yleisön journalismi (Heinonen, 2008, 18). Tavallaan yleisön osallistumisen journalismintekoon verkossa voi nähdä kansalaisjournalismin toisena vaiheena ja tästä syystä termin käyttö tuntuu istuvan tiukassa. Yleisön tuottaman osallistuvan journalismin erottaa kansalaisten journalismista se, että sen määrää ja muotoa rajoittavat median edustajat. Yksi syy rajoittamisen takana on vastuu julkaistusta materiaalista.

Lukijoiden toivotaan osallistuvan journalismin tekoon ja apu kelpaa lehdille kun on kyse mielipiteistä, kuvista ja uusista näkökulmista. Aputoimittajiksi lukijoita ei silti voida laskea. Suurin syy on luottamuksen ja resurssien puute. Toimituksen ulkopuolisen jäsenen tulisi pelata samoilla taidoilla ja säännöillä kun koulutetut toimittajat juttuja kirjoittaessaan, jotta voisi osoittaa lehdelle olevansa luottamuksen arvoinen. Epäluotettavasta lähteestä tulleet uutiset pitäisi toimituksessa aina jonkun tarkastaa ja sellainen vaatii aikaa sekä rahaa (Heinonen 2008, 75). Lukijat ovat siis hyviä renkejä, mutta ihan täysvertaisia sanaseppiä heistä ei lehtiin ole.

Lukijoiden ja toimittajien erottelua kuvastaa se, että lukijoiden tuottama materiaali on totuttu näkemään painettujen lehtien palstoilla omassa karsinassaan, erillään toimitetusta materiaalista. ”Lukijan kuva” -palstan lisäksi tällaisia ovat, lasten- ja nuortensivut, hää- ja kasteilmoitukset sekä perinteinen mielipideosasto. Verkkolehdistä on laajennettu tätä karsinaa perustamalla lukijoille erilaisia sosiaalisen median sovellusten mahdollistamia areenoita. Tällaisia sovelluksia ovat muun muassa kuva-albumit, blogit ja lukijoiden uutiset. Lukijan täytyy kuitenkin rekisteröityä päästääkseen käyttämään näitä verkkolehden alaisuuteen kuuluvia toimintoja. Samalla lukija luovuttaa julkaisemiensa kuvien ja tekstien tekijänoikeudet lehdelle, mutta ottaa myös vastuun omista tuotoksistaan. Rengin rooli näyttää vielä istuvan aika tiukassa, vaikka verkkolehdessä lukija pääseeikin toimimaan isommin valtuuksin.

Oman palstansa isännäksi lukija pääsee aloittamalla oman blogin. Ilmaisia blogipalveluita on lukuisia ja alkuun pääsee muutamassa minuutissa. Alkujaan verkkolinkkien keräämiseen ja

---

³ Internet-lähde: Ruusunoksa, Laura (2009). Kansalaisjournalismi. (<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kansalaisjournalismi>)

jakamiseen tarkoitettu verkkolokikirjanpidosta on tullut monimuotoinen tapa jakaa tietoa yhteisöllisesti. Osa pitää blogia omaksi ja tuttaviansa iloksi, kun osa haluaa herättää keskustelua oman alansa ajankohtaisista aiheista. Täten blogit voivat tuottaa kansalaisten journalismia. Olennaisinta blogeissa on vertaisarviointi eli julkaistujen kirjoitusten kommentoinnin mahdollisuus. Tämä piirre on nostanut blogit uutistoimistojen vertaisiksi tietolähteiksi (Aalto & Yoe Uusisaari, 2009, 63). Huffington Post, amerikkalainen blogiyhteisö on ehkä se tunnetuin esimerkki tällaisesta uutistoimistoon verrattavissa olevasta verkkosivustosta.

Blogit ovat myös tietolähteitä itse uutistoimituksille. Varsinkin viihdeutisiin nostetaan usein sitaatteja julkisuuden henkilöiden pitämistä blogeista. Esimerkiksi Vuoden urheilija 2010 gaalan alla suunnistaja Minna Kauppi arvosteli blogissaan muun muassa palkintojenjaon perusteita⁴. Kaupin sitten voitettua kyseinen titteli itselleen, sai tämän julkaisema kirjoitus paljon huomiota eri medioissa. Toimitukset myös ottavat omien siipiensä alle julkisuuden henkilöitä pitämään blogia lisähuomion ja -lukijoiden toivossa.

Tunnettujen henkilöiden lisäksi ihan tavallistenkin ihmisten pitämiä blogeja poimitaan verkkolehtien toimituksen alle. Osa syy näissä tapauksissa on tietyn blogin suuri suosio lukijoiden keskuudessa, minkä lehti toivoo siirtävän itselleen kun blogia vastaisuudessa luetaan heidän verkkosivujensa alta. Kotimaisista naisten aikakauslehdistä Evita ja Trendi ovat keväällä 2011 avanneet verkkosivuilleen täysin uudet blogipalstat. Trendi laajensi blogikattaustaan tutuksi tulleiden toimituksen blogien lisäksi kuudella kirjoittajalla. Evita puolestaan vasta aloitti verkkolehdeksensä oman blogiosion, johon kirjoittaa päätoimittajan lisäksi kuusi muuta. Molemmissa lehdissä tunnettujen kirjoittajien lisäksi on mukana myös muita, mediajulkisuudelle tuntemattomampia henkilöitä⁵. Tavallisen blogikirjoittajan ottaminen lehdenkijäksi kertoo tämän nauttivan lukijasuosion lisäksi myös toimituksen luottamuksesta. Nämä bloggajat myös näyttävät omaavan ammattilaisten tasolla olevan kirjoittamisen sekä valokuvaamisen taidon.

---

⁴ Internet-lähde: MTV3. Vuoden urheilija selitti räväkkää blogiaan – ”Se oli ironiaa”.

(<http://www.mtv3.fi/urheilu/muutlajit/uutiset.shtml/2011/01/1253753/vuoden-urheilija-selitti-ravakkaa-blogiaan---se-on-ironiaa>)

⁵ Internet-lähde: Endorfiinikoukussa -blogi. Uudessa kodissa. (<http://www.evitalhti.fi/blogit/endorfiinikoukussa/uudessa-kodissa>)

Internet-lähde: Helmi otsalla -blogi. Uusi alkua. (<http://www.trendi.fi/blogit/nimi/Helmi-otsalla/postaus/?BlogEntry=16346>)

Median kuluttajista on siis tullut aktiivisia toimijoita, jotka tuottavat itse sisältöä ja materiaalia itselleen sekä muille jaettavaksi. Samalla nämä idearikkaat, tekevät lukijat ovat haastaneet ammatikseen toimittavia ja tuottavia tekijöitä. Toisaalta ammattilaiset osaavat kyllä hyödyntää ahkerasti mielipiteestään kertovia yleisön jäseniä joukottamalla, eli ulkoistamalla jokin tehtävä Internetin avulla väkijoukon ratkaistavaksi. Ilmiö tunnetaan myös termillä 'crowdsourcing'. Tunnettuja esimerkkejä joukottamisesta ovat erilaiset hinnanseurantaisivustot, joille päivitetään hintatietoja asiaan paneutuneiden kansalaisten toimesta. Tiedotusvälineet puolestaan värväävät yleisöä avukseen lähettämään toimitukselle juttuvinkkejä ja kuvamateriaalia tapahtumista nimellistä palkkiota vastaan (Aalto & Yoe Uusisaari, 2009, 105-107).

Nyt kun olen käsitellyt yleisön osallistumisen eri muotoja, voin tarkastella kuinka yleisö on mukana uutisten ja juttujen teon eri vaiheissa sanomalehdissä. Ridell (2001, 61) toteaa yhden paikallisjournalismin vastauksen julkisen elämän viimeaikaisiin muutoksiin olleen ”lukijaläheisempien” juttujen tuottamistapojen käyttöönoton. Tämän lukijaläheisyyden toteutumisen käytännön esimerkkinä käytän Aamulehteä. Aloitan siitä, millä tavoin ideoinnissa hyödynnetään yleisöä. Seuraavaksi siirryn kuvailemaan, kuinka lukijat voivat olla mukana itse jutun teossa. Viimeisenä, muttei vähäisimpänä pohdin oman aineistoni roolia uutisen elinkaareissa, eli kuinka yleisö osallistuu vielä julkaisun jälkeen juttua kommentoimalla tai palautetta antamalla. Ari Heinonen tiivistä teoksessaan ”*Yleisön sanansijat sanomalehdissä*” tutkimuksensa lopuksi osallistuvan yleisön tapoja suhteessa siihen, mikä oli lukijan ja toimituksen välinen luonne sekä millaista funktiota vuorovaikutussuhde palveli toimituksen näkökulmasta (Heinonen, 2008, 122).

Tässä tiivistelmäni Heinosen teoksesta löytyvästä yleisön osallistumisen tapoja kolmeen klusteriin ryhmittelevästä taulukosta.

Muoto	Funktio	Esimerkkejä
Palaute	Toimitus saa lukijoiltaan mielipiteitä, korjauksia ja ehdotuksia suorituksestaan. Tämä sisältö pysyy ainakin pääosin sen lähettäneen lukijan ja vastaanottavan toimituksen välisenä tietona.	Suorat sähköpostit, kirjeet ja soitot toimitukseen tai yksittäisille toimittajille. Sähköiset lomakkeet, kyselyt tai äänestykset joihin lukija vastaa.
Täydennetty journalismi	Lukijoiden ideointia hyödynnetään toimittajien työn virittämiseksi tai täydentämiseksi. Lukijoiden omien alueiden sisällöt täydentävät toimituksellisia sisältöjä. Keskeistä, että lukijoiden osuus tulee julkiseksi lehden palstoilla.	Uutisvinkit, lukijakuvat ja -videot, toimitettujen uutisten lukijakommentit, lukijaprojekteina kerätyt juttuaineistot, kansalaisreportterien jutut ja temaattiset lukijatapaamiset.
Horisontaalinen viestintä	Lukijoille tehty oma tila, arena, toimituksellisten osioiden ulkopuolelle, keskinäiseen viestintään. Toimitus ei osallistu, mutta tarkkailee ja käyttää julkaisuvaltaansa.	Keskustelualueet, lukijoiden omat viihde- ja palveluosastot kuten kuvagalleriat ja blogit sekä juttujen jakaminen verkon sosiaalisen median kautta.

Taulukko 1: Yleisön sanansijat sanomalehdissä (Ari Heinonen, 2008, 123.)

Peilaan seuraavassa luvussa omia havaintojani osallistuvan yleisön tavoista olla mukana uutisen elinkaareissa näihin Heinosen esittämiin ja käyn samalla läpi Aamulehden painetussa ja verkkolehdeissä olevia palstoja, joiden tekoon yleisö pääsee osallistumaan. Palaan vielä myöhemmässä tutkimustuloksia käsittelevässä luvussa takaisin näihin osallistuvan yleisön tapoihin olla mukana uutisen elinkaareissa, kun pohdin näitä asioita tutkimusaineistoni lukijakommenttien sisällön kannalta. Nyt kuitenkin lähdetään tapahtumapaikalle.

2.4. Satuitko paikalle kun tapahtui?

Näin kysytään Aamulehden verkkolehdeissä ”Lähetä kuva” -ohjeiden alussa. Aamulehti ilmoittaa samassa kaipaavansa lukijoiltaan uutiskuvia ja -videoita. Samat ohjeet löytyvät myös painetusta lehdestä, yleensä neljännen sivun yläreunasta. Materiaalin lähettäminen onnistuu tekstiviestillä tai sähköpostitse. Jos lukijan kuva tai video julkaistaan verkossa, siitä saa kahdenkymmenen euron

palkkion. Jos kuva julkaistaan painetussa lehdessä, palkkion arvo nousee viiteenkymmeneen euroon. Kenenkään ei kannata hylätä päivätyötään näistä summista, mutta ne ovat varmasti kiva lisä oman otoksen julkaisulle. Heinonen sijoittaa lukijakuvat täydennettyyn journalismiin, jossa lukijoiden tuottama henkinen ja fyysinen materiaali täydentää toimituksellista sisältöä ja antaa virikkeitä toimittajien työlle.

Kun ajatellaan uutisen elinkaarta, niin lukijakuva saattaa myös antaa aiheen uutiselle ja näin toimia juttuvinkkinä. Painetussa Aamulehdessä kolmannen sivun yläreunassa on tietolaatikko lehden yhteystiedoille. Laatikossa on kuitenkin ensimmäisenä puhelinnumero- ja sähköpostiosoitteet uutisvinkkien lähettämiseen. Tällaisia vinkkejä lähettävät lukijat voivat osallistua uutisten ideointiin. Sitä kuinka paljon julkaistujen uutisten aiheista tulee lukijoilta, on vaikea kuitenkin toimituksen ulkopuolelta arvioida, ellei jutuissa erikseen mainita idean tulleen lukijalta. Tällöin yleisön osallistuminen jää lukijan näkökulmasta tavallaan näkymättömäksi.

Aamulehti järjestää useita temaattisia tapahtumia, joita ensin ”mainostaa” sivuillaan ja tapahtuman jälkeen lehdestä löytyy toimittajan raportti paikanpäältä. Tapahtumaan osallistumalla lukijat pääsevät mahdollisesti vaikuttamaan raportoivan artikkelin sisältöön. Eri kaupunginosissa kierrellyt Aamulehden *Uutisauto* raportoi usean vuoden ajan ihmisten arjesta, ongelmista sekä mielipiteistä kaupungin päätöksiin. Toukokuussa 2011 selvittäessä näitä yleisön osallistumisen erilaisia muotoja en kuitenkaan löytänyt ilmoitusta Aamulehden Uutisauton aikataulusta. Pidän Uutisautoa silti mainitsemisen arvoisena, sillä se toimi pitkään ja se on vielä tuoreessa muistissa yhtenä Aamulehden lukijoiden vinkki- ja tapaamismuotona.

Painetussa lehdessä	Verkkolehdessä
Temaattiset lukijatapaamiset, kuten koululaisten viestikarnevaaleihin ilmoittautuminen (AL 17.5.2011).	Aamulehti-paneeli: Internet-pohjaisessa paneelissa voit vaikuttaa lehden kehittämiseen lukijan näkökulmasta. Kysymykset liittyvän yleensä mainontaan.
Näkökulmasivut, Lehti pyytää enintään 4000 merkin mittaisia selkeitä uuden puheenaiheen avauksia. Julkaistuista artikkeleista maksetaan palkkio.	Moron sivuilla: yhteydenotto-lomakkeella voi kutsua toimittajan ja kuvaajan tapahtumaan.
Su/Ihmiset: kutsu toimittaja ja kuvaaja mukaan juhliin tai ehdota mielenkiintoista perhettä haastatteluun.	
Moro: vinkkaa tekstiviestillä tai sähköpostitse.	
*Aiemmin Aamulehdellä oli käytössään	

Uutisauto, jonka vierailuista eri kaupunginosiin ilmoitettiin etukäteen.	
--	--

Taulukko 2: Esimerkkejä yleisön osallistumisesta juttujen ideointiin Aamulehdessä

Massatapahtumien järjestämisen lisäksi joukottaminen on yksi lehtien käyttämistä tavoista kerätä lukijoilta uutista täydentävää materiaalia. Aamulehti toimi joukottajana aineistossani 30. tammikuuta julkaistussa uutisessa, jossa se kertoi pian aukeavasta vaalikoneestaan. Uutisessa pyydettiin niitä kansanedustaja ehdokkaita ilmoittautumaan, jotka eivät olleet jostain syystä saaneet kutsua tulla täyttämään Aamulehden vaalikonetta. Tässä tapauksessa joukottava pyyntö oli rajattu koskemaan tiettyä lukijaryhmää ja koski uutiseen tulevan materiaalin sijaan vaalikoneohjelmaa. Näkyvämpi esimerkki joukotuksesta oli torstaina 12. toukokuuta julkaistussa Moro -liitteessä, jossa yleisöä pyydettiin kilpailun kautta ideoimaan Morolle uusi nettisivu.

Painetussa lehdessä	Verkkolehdesssä
Moro: Lukijatapahtumaan osallistuminen, kuten Moron peräkonttikirppis.	Moron kuplakisa: Keksi mitä kuvassa oleva ajankohtainen henkilö sanoo.
Moro: Lukijan välährys, kuva ja lyhyt viesti jostakin kaupungilla vastaan tulleesta epäkohdasta tai hassusta asiasta.	Moro: Vitsin murjaisu, lähetä lomakkeella tokaisu tai vitsi toimitukselle. *Nämä osallistavat palstat löytyvät myös painetusta Moro-liitteestä.

Taulukko 3: Esimerkkejä yleisön osallistumisesta juttujen tekoon Aamulehdessä

Heinonen lukee netissä sähköisiin kyselyihin vastaamisen palautteeksi. Mielestäni gallupeihin vastaaminen on sekä palautetta, että täydentävää osallistumista. Oleellista on se, mitä kysytään ja mitä saaduilla vastauksilla tehdään. Esimerkiksi Aamulehden painetussa päälehdessä samassa yläreunan palkissa kuin yhteystiedot, on neljännellä sivulla ”mitä mieltä” -nimisen gallupin tulokset. Gallupin päivittäin vaihtuviin kysymyksiin lukijat voivat vastata verkkolehdesssä yksinkertaisesti valitsemalla kyllä tai ei -painikkeen. Tämän voi laskea palautteeksi sillä itse uutinen minkä aiheeseen Gallupissa vastataan on jo julkaistu. Puolestaan Moron Kalluppi viikolla 19 kysyi mielipidettä tulevasta asiasta: Voittaako Suomi jääkiekon maailmanmestaruuden? Kisat olivat vielä kesken ja mestaruus jakamatta. Samassa Kallupissa myös vastaajan pitää kertoa kannattaako Ilvestä, Tapparaa vai ei kumpaakaan. Vastauksesta riippuen lukijan kasvokuva liitetään tietynlaisen pelipaidan kuvaan.

Painetussa lehdessä	Verkkolehdessä
Lukijalta -sivu: perusteltuja mielipiteitä, jotka tulee kirjoittaa omalla nimellä. Ei rahallista palkkiota, mutta kerran vuodessa paras kirjoitus palkitaan.	Pääkirjoituksiin sekä Pirkanmaa-, kotimaa-, ulkomaat-, talous-, urheilu-, kulttuuri-, viihde-, autot-, ruoka-, terveys- ja sääuutisiin kommentointi.
Morossa: viikon kysymys sekä viime viikon kysymykseen tulleet vastaukset.	

Taulukko 4: Esimerkkejä yleisön osallistumisesta palautteen antoon Aamulehdessä.

Heinonen sijoitti horisontaaliseen viestintään ne yleisön osallistumisen tavat, jotka olivat erillään toimitetusta materiaalista, mutta silti toimituksen valvonnan alaisia. Painetusta Aamulehdestä löytämäni esimerkit tällaisista tapauksista olivat yleensä joko viihteellisiä kilpailuita tai lukijoille maksullisia ilmoituksia. Aamulehden verkkolehdessä blogin, tai kuva-albumin pitäminen vaati rekisteröitymistä, jossa käyttäjä solmii käyttöoikeussopimuksen palvelun tarjoavan yhdysvaltalaisen Ning Ink. yhtiön kanssa. Lisäksi blogien ja muiden mahdollisten Aamulehden yhteisösovellusten sisältöjä voidaan lainata Alma Median tuotteissa.

Painetussa lehdessä	Verkkolehdessä
Su/ihmiset -liitteen lopussa tehtäviä uutisvisasta, piilosanaan ja sudokuun.	Hyöty ja huvi: Koulumaailma -sivut opettajille ja lasten parissa työskenteleville. AL tarjoaa tietoa koululaisvierailuista, kilpailuista sekä muusta koululaistoiminnastaan.
Su/Ihmiset: kerro iloiset tapahtumat perhesivuilla. Vihkimisestä, kasteesta tai muista juhlista ilmoittaminen on maksullista.	Aamulehden kuvakisa: lukijoiden käytössä oleva kuvasaitti, joka vaatii rekisteröitymisen.
Moron puuhaa -sivut: Tunnetko kaupunkis -kuva-arvoitus, ristikko ja vitsin murjaisu.	Taitopeli&Sudoku: vaatii jäseneksi kirjautumisen, yhden pelin voi pelata ilman jäsenyyttä. Mahdollista kuunnella nettiradiota pelatessa.

Taulukko 5: Esimerkkejä yleisön osallistumiseen tarkoitetuista palveluista Aamulehdessä.

Vuonna 1994 perustettu torstainen kaupunkilehti Moro on Aamulehden painetusta materiaalista yleisökeskeisin. Moro käyttää painetun lehden sivuilla paljon yleisöltä verkkolehden lomakkeilta saamia vinkkejä sekä erilaisten kilpailuiden kautta tullutta materiaalia. Verkossa Moron sivuilla lähes jokaisessa osiossa yleisön on mahdollista osallistua jollakin tapaa. Nyt Moro hakee uutta ilmettä nettisivuilleen yleisön avulla. Saman uudistuksen myötä Moron verkkosivuille koitetaan saada lukijoiden havainnot vielä enemmän esille sekä muuttaa verkkosivua yhä paikallisemmaksi.

Ei niin paikallinen, mutta melkein yhtä lukijaläheinen on myös sunnuntain Ihmiset -liite. Johanna Vehkoo käsittelee pro gradu -työssään Asia ja Ihmiset -liitteiden kehittämistarinaa sekä sitä kuinka liitteet markkinoitiin yleisölle ennen julkaisuaan. Ihmiset -liitteen kerrottiin helmikuussa 2006 tulevan olemaan muun muassa viihteellinen paketti perheen ja parisuhteen kysymyksiä, käyvän läpi ihmisten tärkeimmät kohtaamapaikat, olevan elämänmyönteinen ja läheinen sekä sisältävän yllätyksiä, kilpailuja, älyjumbppaa ja sarjakuvia (Vehkoo, 2008, 53). Liite on hyvin säilyttänyt nuo elementit viiden vuoden ajan ja vastannut sille annettua tehtävää: tuoda ihmiset esille. Morosta poiketen materiaali on kuitenkin suurimmaksi osaksi toimituksen tuottamaa. Yleisön pääsee välillisesti osallistumaan sivujen sisältöön vinkkaamalla juttuja tai maksullisten vihki- tai kasteilmoitusten kautta.

Sanoilla tai merkkimäärillä mitattaessa kuitenkin verkkolehden lukijakommentit saavat ylivoimaisesti päivittäin suurimman näkyvyyden näihin painetun lehden yleisön osallistumisen tapoihin verrattuna. Ennen kuin kerron tarkemmin siitä, miten keräsin lukijakommenteista koostuvan aineistoni luonnehdin hieman verkossa tapahtuvan kirjoittelun tapoja ja tyyliä sekä sen valvontaa.

2.5. Yleisön tapa ja tyyli keskustella verkossa

Aikoinaan matkapuhelinten yleistyttyä kouluissa opetettiin ala-asteen oppilaille kännykän käytön etikettiä. Oppitunneilla kännykkää tulisi pitää joko äänettömällä tai kokonaan kiinni. Seuraava aste kännykän käytössä oli oikeanlaisen tekstimuodon ja lyhenteiden hallitseminen tekstiviesteissä. Nyt Internetin aikakaudella tärkeimmäksi on viestintätavaksi on noussut tekstipohjainen viestintä. Nopean muutaman sanan viestin voi kirjoittaa sähköpostitse, pikaviestimiin, keskustelupalstalle, suosikkiblogin kommenttiosastolle tai kuten tämän tutkimuksen aineistossa, sanomalehden verkkosivujen lukijakomentiksi (Aalto & Yoe Uusisaari, 2009, 73).

Nettikeskusteluissa kieli on keskimääräisesti rennompaa ja puhetta imitoivaa kuin esimerkiksi työelämän sähköposteissa, vaikka molemmat tekstipohjaista viestintää ovatkin. Nettikeskustelun kieleen vaikuttaa verkossa kommunikoinnin välittömyys. Viesti on kontakti. Aalto ja Yoe Uusisaari (2009, 76) ovat ”Nettielämää” -teoksessaan listanneet muutamia yleisiä tapoja tekstikeskustelun ohjenuoraksi. Olen tiivistänyt niistä seuraavaan taulukkoon olennaisimmat verkkokeskustelun kirjoitusasua koskevat neuvot:

ISOKIRJAIMINEN TEKSTI	Tulkitaan huutamiseksi, vaikka lause olisikin ilman huutomerkkiä.
Isot alkukirjaimet ja kappalejaot	Helpottavat lauseiden erottelua ja tekstin rakennetta
Huuto- ja kysymysmerkit	Ei enempää kuin kaksi lauseessa. Pitkät merkkijonot antavat sivistymättömän kuvan.
Lyhytkin kirjoitus on suurin piirtein oikeaoppista suomen kieltä	Jatkuvat yhdyssana- ja oikeinkirjoitusvirheet antavat huolimattoman kuvan.
Hymiöt ja huumori	Nettikeskusteluissa vitsit ja sarkasmi tulkitaan usein väärin. Aiheeseen sopivalla hymiöllä voit tukea kommunikaatiosi ymmärrettävyyttä.

Taulukko 6: Neuvoja verkkokeskustelun kielenkäyttöön. (Aalto & Yoe Uusisaari 2009, 76)

Hyvän tavan nettikeskustelun kirjoituksissa tulisi siis välttää isokirjaimista tekstiä ja liiallista huuto- tai kysymysmerkkien käyttöä. Lisäksi suotavaa olisi lyhytkin kirjoitus lukea läpi kirjoitusvirheiden varalta ennen sen lähettämistä. Huumoria käytettäessä kohdeyleisön tunteminen edesauttaa viestin perille menemistä sellaisena kun lähettäjä on sen ajatellut. Vastaavia netin etikettiä⁶, eli verkossa toimimista, käyttäytymistä ja kirjoittamista ohjeistavia tekstejä on kirjoittanut myös datatekniikan erikoismies Jukka K. Korpela (2007).

Varsinkin Internetin alkuaikoina news -järjestelmän eli Usenetin suosion kasvaessa luotiin ohjeita kuinka järjestelmässä tulisi viestiä⁷. Korpela ohjeistuksessaan listaa mitä virheitä Usenetiin kirjoittajan tulisi välttää: turhaa kysymystä, muun kuin tekstin lähettämistä, pitkiä lainauksia toisten teksteistä, turhia ja tylsiä viestejä, väärään aiheoryhmään kirjoittamista sekä isoilla kirjaimilla kirjoitettua tekstiä joka tulkitaan huutamiseksi. Nämä ohjeet sopivat mielestäni yhtä hyvin koskemaan lukijakomentointia kuin muitakin nettikeskusteluja. Tekniikan kehittyessä Usenetin käyttö on jäänyt paljon vähemmälle ja www-pohjaiset foorumit ovat nousseet suosituimmiksi keskustelupalstoiksi (Korpela 2007, 287).

Suomenkielisistä keskustelupalstoista Internetissä yksi tunnetuimmista on *keskustelu.suomi24.fi*, joka markkinoi itseään Suomen suurimpana verkkoyhteisönä, jonka palvelussa viikoittain vierailee jopa 1,3 miljoonaa eri käyttäjää⁸. Suomi24:n keskusteluihin voi kirjoittaa rekisteröitymättömänäkin, mikä tekee sen käytön aloittamisesta helppoa. Toisaalta juuri anonymiteetti tuo verkkokeskusteluun

⁶ Internet-lähde: Korpela, Jukka. Netiketti. (<http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/internet/netiketti.html>)

⁷ Internet-lähde: Korpela Jukka. Nyysiopas. (www.cs.tut.fi/~jkorpela/nyysit/)

⁸ Internet-lähde: Suomi24. Suomi24 Oy. (<http://www.suomi24.fi/yritys/>)

sen hankaluuden, ettei luotettavuudesta ole takeita ja että tuntemattomien antamiin vinkkeihin pitää suhtautua varauksella.

Kielitieteelliseltä kantilta Internetin kirjoittelua tutkinut David Crystal (2001, 132) toteaa keskustelupalstoilla kirjoittelun olevan sitä asiantuntevampaa, mitä yksityiskohtaisempi aihe on kyseessä vaikka palstoille tunnistautumisen tasot vaihtelevatkin laidasta laitaan. Crystal mainitsee, että tunnistautumisesta riippumatta palstoille on yhteistä julistaa sanan vapautta käyttäjilleen, mutta samalla silti huomauttaa välttämään sen väärinkäyttöä. Jo Usenetissä oli editoreja, hosteja ja moderaattoreita, eli henkilöitä jotka valvoivat viestiketjuja. Verkkokeskustelujen valvonnasta puhuessaan Crystal käytti kirjassaan termiä moderaattori, jonka oli todennut hyväksi yleistermiksi kuvaamaan keskustelusta vastaavaa henkilöä. Tuo termi on sittemmin vakinaistunut yleiseen käyttöön.

Kielestä ja sen käytöstä puhuttaessa on hyvä myös sivuta tuota asiallisen ja asiattoman keskustelun rajaa. Kerätessäni aineistoni Aamulehden verkkolehden Pirkanmaa-osiosta viikolla neljä, tammikuun lopulla vuonna 2011 Aamulehdessä oli kokeilussa kommentoinnin niin sanottu jälkimoderointi. Tämä kokeilu aloitettiin joulukuussa 2010 ja se päättyi maaliskuun alussa 2011. Tuolloin Aamulehti palasi takaisin etukäteismoderointiin. Vanhaan käytäntöön palaamisen taustalla oli halu parantaa keskustelun tasoa ja karsia häirikkökommentointia. Näin ainakin Aamulehti esitti asian tiedottaessaan muutoksesta.⁹ Samalla viikolla Aamulehti myös julkaisi verkkolehdessä säännöt juttukommentoinnille.¹⁰

---

⁹ Internet-lähde: Aamulehden verkkosivut (3.3.2011). Aamulehti.fi siirtyi juttujen kommentoinnissa ennakkomoderointiin. (<http://www.aamulehti.fi/cs/Satellite/Pirkanmaa/1194668811423/artikkeli/aamulehti+siirtyi+juttujen+kommentoinnissa+ennakkomoderointiin.html>)

¹⁰ Internet-lähde: Aamulehden verkkosivut (7.3.2011). Juttukommentoinnin säännöt. (<http://www.aamulehti.fi/cs/Satellite/Pirkanmaa/1194669318095/artikkeli/aamulehden+juttukommentoinnin+saannot.html>)

KOMMENTIT

Ohjeet: Kirjoita kommenttisi tähän. Voit ottaa kantaa, mutta muista hyvät tavat. Kirjoittajat vastaavat itse kommenteistaan. Keskustelu on esimoderoitu eli kommentit luetaan ennen julkaisua.

Kommentti

Lähetä

Kuva 2: Aamulehden verkkolehden kommentointi -lomake. (Kuvakaappaus tehty 6.6.2011)

Aineistoa kerätessäni ohje oli muuten sama, mutta siitä puuttui viimeinen, moderointia koskeva lause. Nykyiset Aamulehden juttukommentointia koskevat säännöt noudattavat pääpiirteissään Aamulehden blogien säännöstöä, jossa teroitetaan kirjoittajan vastuuta viestien lainmukaisuudesta. Sääntöjen mukaan lukijakommenteissa on ehdottomasti kielletty kunnianloukkaukset, rasismi, lainvastaisten linkkien liittäminen viesteihin, tekijänoikeusrikokset, henkilösuojan rikkominen sekä muut rikokset kuten väkivaltaan yllyttäminen. Näiden sääntöjen lisäksi lukijakommentoinnille on annettu vielä muut ohjeet, jotka puolestaan mukailevat hyvin pitkälti aikaisemmin tässä luvussa tiivistämiäni ohjeita hyvälle verkkokeskustelulle. Mielenkiintoista mielestäni on se, että nämä Aamulehden säännöt eivät ole mitenkään isosti verkkolehdeissä esillä siinä kohtaa, kun lukija on kommenttiaan kirjoittamassa, vaan jos sääntöihin haluaa perehtyä ne pitää etsimällä etsiä.

Sääntörikkomuksien sattuessa myös syyllisen etsintään kaivataan selkeämpiä pelisääntöjä. Panu Uotila kirjoitti Teoria&Käytäntö -palstalle Suomen Lehdistö -lehteen nro 5/2011 artikkelin, jossa pohti nettikeskustelujen poikimia oikeudenkäyntejä sekä lainsäädäntöä. Uotila tarkasteli

kirjoituksessaan käytännön ja teorian vastaamattomuutta lakia luettaessa, varsinkin jos laki tiukkenisi niin kuin ollaan suunnittelemassa. Tällä hetkellä oikeuteen päätyneiden tapausten kohdalla syyte on nostettu ainoastaan viestin kirjoittajaa vastaan, eikä verkkosivun ylläpitäjää tai työntekijää vastaan. Nyt kuitenkin oikeusministeriöllä on työn alla selvitys siitä pitäisikö Internetin keskustelupalstan ylläpitäjän rikosoikeudellista vastuuta lisätä. Toistaiseksi Julkisen Sanan Neuvoston journalistin ohjeisiin liittyvässä lausumassa verkkojulkaisusta¹¹ todetaan seuraavaa:

“Verkkokeskustelujen kirjava käytäntö perustuu tietoverkon perinteeseen ja sananvapausslain tulkintaan: jos puheenvuoroja ei seuloa tai muokata ennen niiden julkaisemista, aineistoa ei lain mukaan pidetä edes osana verkkojulkaisua. Silloin päätoimittaja ei ole juridisessa vastuussa puheenvuoroista, ja vastuun kantavat kirjoittajat yksin.”

Samassa lausumassaan Julkisen Sanan Neuvosto suosittaa ennakkomoderoinnin soveltamista verkkokeskusteluihin. Ohjeena on myös, että jos itsesääntelyyn sitoutunut tiedotusväline kuitenkin pitää verkossa yllä keskustelupaltaa, jonka sisältöä se ei seulo, tulee palsta selvästi erottaa muusta tiedotusvälineen julkaisemasta aineistosta, sekä tehdä selväksi keskustelijoille, että he voivat joutua juridiseen vastuuseen kirjoittamistaan viesteistä. Uotilan mukaan tällä hetkellä seitsemänpäiväisistä lehdistä reilu kolmasosa käyttää jälkimoderointia. Läpi mennessään, uusi toimituksen vastuuta keskustelupalstoista kasvattava laki saattaisi huokuttaa lehtiä luopumaan ennakkomoderoinnista ja näin kasvattaa lainvastaisen aineiston julkaisua. Toisaalta ennakkomoderointia noudattavat toimitukset puolestaan saattaisivat kiristää seulaansa niin, että julkaistujen viestien määrä tyrehtyisi ja johtaisi keskustelijoiden siirtymiseen vapaampaa ilmaisua salliville foorumeille.

Aamulehden päätöstä palata jälkimoderointikokeilusta takaisin ennakkomoderointiin voi pitää riskinottona näin mahdollisen lakimuutoksen tuomaa vastuuta ajatellen. Kommentoinnin vähenemisen uhalla vaakakupissa saattoi enemmän painaa yleinen siisti linja julkaistussa materiaalissa, joka on mahdollista ylläpitää ennakkomoderoinnin myötä. Vastaavanlaisen kuvan Helsingin Sanomien valvonnan tilanteesta saa Journalisti -lehden tekemästä moderaattorin haastattelusta.¹² Koska tutkimukseni aineisto on ajalta jolloin käytössä oli jälkimoderointi kokeilu, se saattaa edustaa tyyliltään värikkäämpää linjaa kuin mitä se olisi ollut esimoderoituna. Syvennyn hieman tarkemmin aineistoni lukijakommenttien kielenkäyttöön myöhemmässä luvussa, jossa esittelen millaisia funktiota ne ilmentävät.

¹¹ Internet-lähde: Julkisen sanan neuvosto. Lausuma verkkojulkaisusta 3741/L/07. (<http://www.jsn.fi/lausumat/?id=4216>)

¹² Internet-lähde: Journalisti -lehti 21-22/2010. Pimeiden voimien valvoja. (<http://www.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2010/21-22/artikkelit/pimeiden-voimien-valvoja/>)

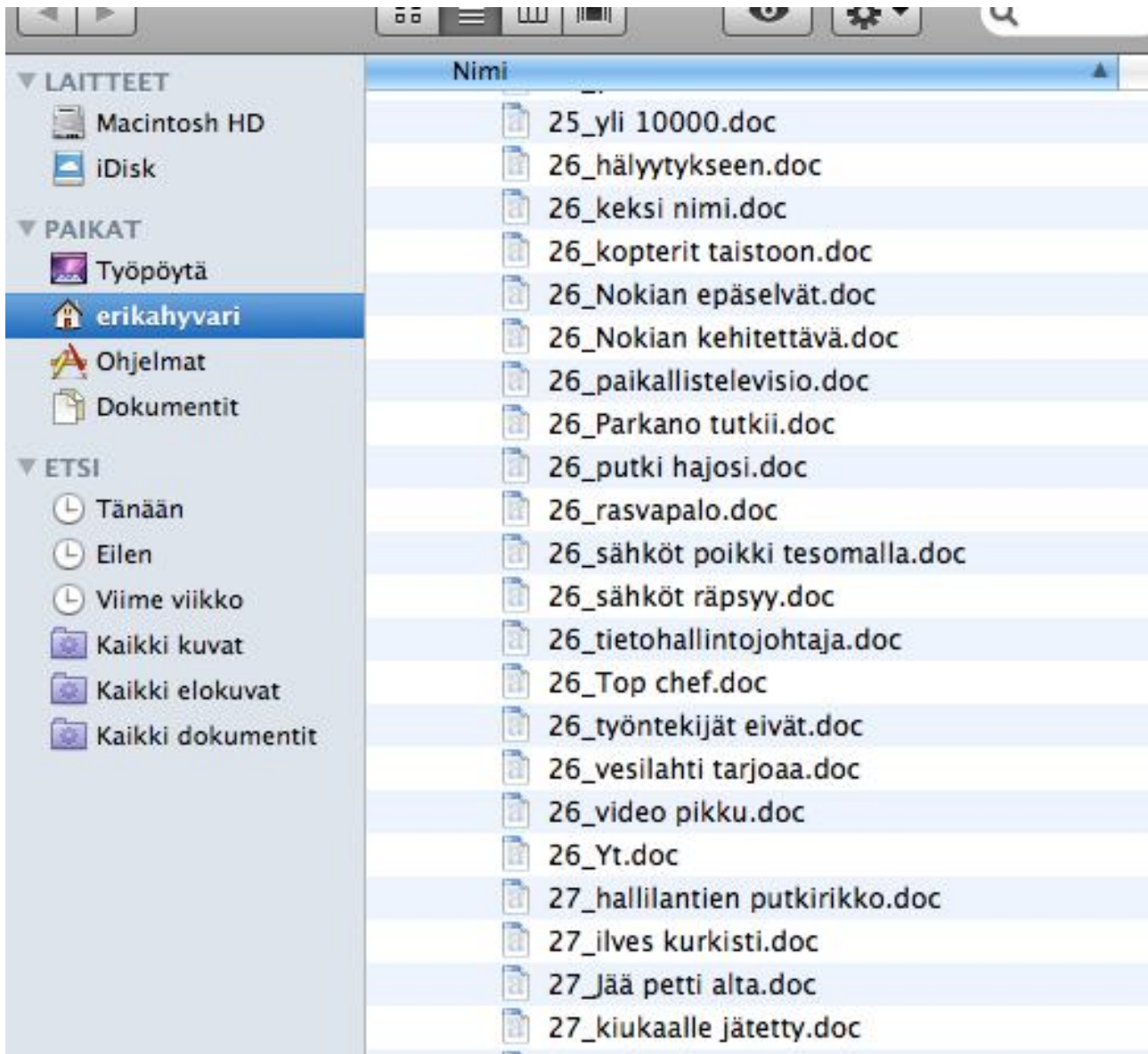
3. Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Tässä luvussa esittelen pro gradu -työni aineiston sekä aineiston käsittelyssä käyttämäni analyysin työkalut. Työn analysoinnin olen jakanut kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa käsittelen aineistoani kvantitatiivisesti, eli esittelen aineistoni määrällisestä näkökulmasta. Seuraavaksi syvennyn tarkemmin aineistoni pariin ja kvalitatiivisesti puran toimittajien nimellä julkaistujen verkkouutisten kommenttien sisältöä. Päädyin valitsemaan nuo neljätoista toimittajien nimillä kirjoittamaa uutista kommentteineen laadullisen analyysin materiaaliksi, koska koko aineiston 75 uutisen ja 1331 kommentin tarkka läpikäyminen olisi ollut liikaa yhdelle pro gradu -työlle. Laadullisen tutkimuksen tausta-ajatuksena oli selvittää näiden lukijakommenttien funktiot. Tätä laadullista analyysia varten rakensin matriisin keräämäni kommenttiaineiston käsittelyä selventääkseni. Viimeiseksi analyysiin pääsevät Aamulehden toimittajien haastattelut, joilla kartoitan journalistien näkemystä verkkolehden lukijakommenteista.

3.1. Aineiston keräys

Keräsin aineistoni Aamulehden verkkolehden Pirkanmaa-osiosta vuoden 2011 alkupuolella tammikuussa viikolla neljä (24.-30.1.2011). Seitsemän päivän ajan listasin Aamulehden verkkolehden Pirkanmaa-osion päivän uutiset sekä niihin tulleet kommentit aina päivän päätteeksi noin kello yhdeksän aikaan. Keräämieni uutisten lisäksi, vielä kahtena seuraavana päivänä seurasin uutisiin tulneiden kommenttien kehitystä. Koska käytössäni ei ollut mitään automaattista tietokoneohjelmaa, joka olisi tiettynä kellonaikana tallentanut tarvitsemäni tiedot, keräsin aineiston ihan omakätisesti menemällä päivittäin suurin piirtein samaan aikaan illasta Aamulehden verkkolehden Pirkanmaa-osioon osoitteeseen: <http://www.aamulehti.fi/cs/Satellite/Pirkanmaa>

Ensin keräsin kunkin päivän uutiset kommentteineen yksitellen kopioimalla ne ja sitten liittämällä kopioidun tekstin omaksi Word-tiedostoksi. Eli jokainen uutinen sai oman tiedostonsa, jonka nimesin kyseisen uutisen otsikkoa mukaillen sekä päivämäärän mukaan. Seuraavaksi palasin tutkimaan edellisen päivän, sekä sitä edellisen päivän uutisia niihin tulneiden uusien kommenttien varalta. Seurasin uutisten kommentoinnin kehitystä siis kahden päivän ajan itse uutisen julkaisun jälkeen.

Kuva 3: Word -tiedostoluettelo aineiston uutisista.

Selkeyttääkseni tätä keräämiäni uutisten kommenttien seuraamista listasin uutiset otsikkoineen Excel-taulukkaan. Kunkin uutisen nimen perään ilmoitin uutisen julkaisupäivän sekä keräyshetkellä olleiden kommenttien määrän. Seuraavana päivän keräyshetkeen mennessä lisää tulleiden kommenttien määrän ilmoitin taulukossa kumulatiivisesti. Eli jos ensimmäisenä päivänä uutinen x oli saanut 3 kommenttia ja seuraavana päivänä 3 lisää, taulukossani uutisen x kohdalla tilannetta ilmensivät luvut 3 ja 6. Uutisen saamat uudet kommentit puolestaan tallensin samalla kopiointi ja liittämistekniikalla uutisesta tekemääni Word-tiedostoon edellisten kommenttien jatkoksi.

A	B	C	D	E	F	
Tilanne pahenee taas: Luvassa	27.1.2011	12	21	21	sää/sähköt	AL
Jää petti alta - Kaivinkone pain	27.1.2011	25	34	34	onnettomuus	AL
Hallilantien putkirikko saatu ko	27.1.2011	0	0	0	Yleis/hyöty	AL
Nuori nainen surmattiin kurista	27.1.2011	9	27	28	rikos	AL
Onko Näsijärveen laskeutunut	27.1.2011	10	16	16	Yleis/hyöty	AL
Tämä pulma selviää kirjastossa	27.1.2011	0	0	0	Yleis/hyöty	AL
Miksei kukaan auraa Pyynikin p	27.1.2011	21	27	30	Yleis/hyöty	AL
Onnistuuko? Keskusareena voi	27.1.2011	25	36	36	Yleis/hyöty	nimetön
28.1.						
Henkilöauto pyörähti katon kau	28.1.2011	20	33	34	Liikenne, onne	AL
40-vuotias mies vangittiin Ikaa	28.1.2011	1	8	9	rikos	AL
Punaisia päin ajanut Mersu tör	28.1.2011	74	95	110	Liikenne,	AL
NU: Käsky ylhäältä - nokialaise	28.1.2011	16	21	21	Yleis/hyöty	AL
KMV-Lehti: Yksityinen parkkifir	28.1.2011	24	27	27	Yleis/hyöty	AL
Voisiko kaupunki sakottaa lumi	28.1.2011	21	24	24	Yleis/hyöty	Aki Tapor
29.1.						
Terveystieteiden tutkimuskeskus	29.1.2011	16	18	18	Yleis/hyöty	Juha Kair
Kovanousu: Asuntojen hinnat p	29.1.2011	8	17	21	Yleis/hyöty	Kari Asika
Tällaista jälkeä teki kylkikolari	29.1.2011	30	49	52	liikenne, onnet	AL
Neljä loukkaantui Kurussa - K	29.1.2011	9	15	15	liikenne, onnet	AL
30.1.						
Ehdokas: Nyt pian Aamulehden	30.1.2011	0	3	6	Yleis/hyöty	Seppo Rc
Ylen johtaja: "Tampereella on j	30.1.2011	17	25	26	Yleis/hyöty	Riku Kork
Pöytä tulesa: Palonalku saatiin	30.1.2011	1	2	3	onnettomuus	AL
Vieläkö lumenkaatopaikoilla on	30.1.2011	17	22	22	Yleis/hyöty	Juha Vair

Kuva 4: Aineiston keräykseen luotu Excel-taulukko.

Aamulehden verkkolehdestä kommentit listautuvat uutisen perään päivämäärän sekä kellon ajan mukaan. Valitsin kommenttien näytettäväksi vanhimmat ensin, näin kommentit pysyivät järjestyksessä niin, että tuorein kommentti järjestyi aina viimeiseksi. Tällä tavalla toimiessani kuhunkin uutiseen päivän aikana lisää tulleiden kommenttien taltiointi sujui luontevimmin.

Koska keräsin aineistoni itse ja niin sanotusti käsityönä, vastaan yksin tämän pro gradu -työni aineiston aitoudesta ja paikkansa pitävyydestä. Aineistoani kerätessäni toimin mahdollisimman huolellisesti, jopa lähes mekaanisesti taltioidessani materiaalia. Tein aina samat toimenpiteet kunkin uutisen ja tämän kommenttien taltiointin kohdalla. Tuossa vaiheessa en keskittynyt itse uutisen eikä sen kommenttien sisältöön muussa mielessä kuin taltiointin järjestämistä vaatimissa työvaiheissa. Nämä kommenttien lukemista vaativat työvaiheet olivat uutisiin tulleiden uusien kommenttien havaitseminen sekä niiden liittäminen oikean kohtaan kustakin uutisesta tehtyyn Word-tiedostoon.

Koska Aamulehti ei säilytä verkkolehdenä Pirkanmaa-osiossaan uutisia viikkoa pidempään, ei näitä aineistoni uutisia pääse enää Internetissä lukemaan. Käyttämässäni aineistonkeräysmenetelmässä on aukko inhimillisille virheille, mutta koska pyrin toimimaan johdonmukaisesti ja mekaanisesti

aineistoa kerätessäni, uskon välttäneeni nuo virheet. Tämän työn lopusta löytyy liite nro 2, aineistosta tekemäni taulukointi uutisotsikkoineen, kommenttimäärineen sekä uutiskategorioineen.

Aineistonkeräysviikon aikana kerätyn uutisen otsikon ja kommenttien määrän lisäksi tallensin Excel-taulukkooni myös kunkin uutisen tekijän. Viikon aikana Aamulehden verkkolehden Pirkanmaa-osiossa julkaistiin uutisia yhteensä seitsemänkymmentäviisi kappaletta, joista kolmetoista ilmeni kirjoittaneen toimittajan nimi. Loput kuusikymmentäkaksi uutista olivat yleisesti kuitattu joko Aamulehden uutisiksi, yhteisesti Aamulehden sekä STT:n (3 kpl) tuottamiksi tai kokonaan STT:ltä saaduiksi uutisiksi (2 kpl). Täysin allekirjoittamattomia tai toisin sanoen nimettömiä uutisia oli neljä kappaletta.

Vaikka seurasin kommenttien kehitystä kahden julkaisua seuraavan päivän ajan, tulini havaintojeni perusteella siihen tulokseen, että lopulliseen aineistooni otan mukaan julkaisupäivän sekä sitä seuranneen päivän kommentit. Kolmas päivä harvoin toi enää merkittävästi lisää kommentteja mihinkään uutiseen, joten tästä syystä päätin pitäytyä kahdelta päivältä kerätyissä kommentteissa. Aineistoni kommenttien yhteislukumäärä toisen päivän kommenttien määrällä laskettuna oli 1331. Tämä on jo sen verran suuri määrä kommentteja läpikäytäväksi pro gradu -työssä, että ajattelen sen antavan tarpeeksi kattavan näytön tämän kokoiselle tutkimukselle siitä millaisia verkkouutisen kommentit ovat.

Uutisten ja lukijakomenttien kokonaismäärät päivittäin eroteltuna.

Uutispäivä	Uutisia yhteensä päivässä	1 päivän kommentit yhteensä	2 päivän kommentit yhteensä	(3 päivän kommentit yhteensä)	Uutispäivän kommentit yhteensä tut.aineistossa
24.1.2011	17	101	142	(14)	243
25.1.2011	15	88	121	(2)	209
26.1.2011	17	153	101	(17)	254
27.1.2011	12	130	136	(23)	266
28.1.2011	6	156	52	(17)	208
29.1.2011	4	63	36	(7)	99
30.1.2011	4	35	17	(5)	52
yhteensä	75	726	605	(85)	1331

Taulukko 7: Uutisten ja lukijakomenttien kokonaismäärät päivittäin eroteltuna.

Yllä olevasta taulukosta näkee kuinka kommentointi selvästi laski kolmantena päivänä. Kolmannen päivän kommenttien lukumäärien jakautumista useimmissa päivissä korotti yksi suosittu uutinen, joka sai monta lukijakomenttia siinä missä muut uutiset saivat vain yhden lisäkommentin.

Aktiivisinta kommentointi oli uutispäivänä sekä sitä seuraavana päivänä. Tästä syystä mielestäni oli oleellisinta keskittyä tässä tutkimuksessa juuri näinä kahtena ensimmäisenä päivänä julkaistuihin kommentteihin.

Aamulehti päivittää usein verkkolehteään ja saattaa tällöin uuden uutisen, selkeästi edellisen uutisen tietoja tarkentavan ja lisäävän myötä, poistaa tämä edellisen uutisen verkkolehdestä kommentteineen. Aineistoni ei huomioi tällaista toimintoa, eli Aamulehden verkkolehden Pirkanmaa-osiossa on saattanut olla enemmänkin uutisia jollain hetkellä. Aineistoni kuvaa sitä materiaalia, mikä on ollut kunkin illan aineistonkeräyshetkellä julki Aamulehden verkkolehdessä.

Maininnan arvoista on myös kertoa, että vaikka keräsin aineistoa niin sanotusti päivän päätteeksi kello yhdeksältä illalla, niin Aamulehden verkkolehden päivittyi muutaman kerran silti lisää uutisia aineiston keräyshetkeni jälkeen. Osa uutisista päivittyi verkkolehden jo illan aikana, mutta osa päivittyi niin, että nämä uutiset listautuvat julkaistuiksi tuon kyseisen päivän uutisiksi, vaikka ne päivitettiin verkkolehden vasta seuraavana aamuna. Esimerkiksi uutinen vaanivista jääpuikoista on julkaistu 24.1. klo 21.09, mutta se on päivitetty 25.1. klo 08.36. Nuo uutiset otin huomioon seuraavassa aineiston keräyshetkessäni niin, että ne saivat ensimmäiseltä kommenttien keräyskerralta (24.1.2011) listausarvoksi nollan. Näihin uutisiin oli kuitenkin aamun julkaisun jälkeen tullut kommentteja, jotka sitten listasin toisen illan (25.1.2011) kommenttien listausarvoksi. Koska siitä seuraava päivä ei tuonut merkittävästi lisää kommentteja näihinkään uutisiin, pidin näidenkin tapausten kohdalla järkevänä pitäytyä kahden päivän ajalta kerätyissä kommentteissa, vaikka ensimmäinen päivä olikin arvoltaan nolla.

3.2. Teemahaastattelut

Tein määrällisen ja laadullisen tutkimuksen lisäksi vielä neljä toimittajahaastattelua. Ajatuksenani oli lyhyiden haastatteluiden avulla päästä lähestymään lukijakommentteja toisesta näkökulmasta, siitä kommentteja vastaanottavasta ammatillisesta näkökulmasta. Haastateltaviksi valitsin satunnaisesti neljä Aamulehden toimittajaa (Seppo Roth, Jutta Högmander, Aki Taponen ja Kari Happonen) niistä neljästätoista, joiden uutisia ja lukijakommentteja käsittelin laadullisessa

analyysissäni. Haastattelut toteutin toukokuussa 2011. Toimittajat tapasin yksitellen ja haastatteluiden runkona toimi lista ennalta valmistamiani kysymyksiä.¹³

Kysymykseni muotoutuivat sitä mukaa, kun luin aineistooni kuuluvia uutisia sekä niiden kommentteja. Pysin muotoilemaan kysymykseni mahdollisimman avoimiksi, jotta niihin vastattaisiin useammalla kuin yhdellä sanalla. Itse haastattelutilanteet koetin pitää keskustelevina. Välillä esitin kysymyksiäni eri järjestyksessä, sekä hieman eri sanoin kuin olin haastattelurunkooni muotoillut, juuri keskustelun saamista puheenaiheista riippuen. Pidin näissä vuorovaikutuksellisissa teemahaastatteluissa oleellisempina seikkana avoimen keskustelun virtaavuutta, kuin kysymysrunгон noudattamista pilkulleen.

Perinteisesti haastatteluissa valta ja vastuu tilanteen etenemisestä on haastattelijalla, mutta opiskelun ja työharjoitteluiden tuoma kokemus ovat opettaneet minulle, että haastattelutilanteen sujuvuuteen vaikuttaa moni asia. Jotta haastateltavilleni oli mahdollisimman helppoa ja nopeaa saapua haastatteluun kesken työpäivän tai sen jälkeen, sovin haastattelut heidän työpaikkansa läheisyyteen, sekä heille tuttuun kahvilaan. Haastatteluja sopiessani kerroin tekeillä olevasta tutkimuksestani sekä aineistostani. Painotin samalla sitä, että halusin keskustella heidän kanssaan lukijakommenteista laajemmin enkä vain koskien toimittajan kirjoittamaa uutista, vaikka se olikin tavallaan kriteerinä haastatelluksi valikoitumiselle.

Haastattelut pyrin pitämään suhteellisen lyhyinä (20-30 minuuttia) jotta haastateltavat eivät kieltäytyisi pyynnöstä haastattelun aikaa vievyyden takia. Lyhyet haastattelut myös edesauttoivat litterointiin käytettävän työmäärän pysymistä kohtuullisena ja suhteellisen nopeana toteuttaa. Litterointia myös selkeytti se, että haastattelut toteutin yksitellen. Ryhmäkeskustelun puhtaaksikirjoittaessa useamman äänen erittely olisi ollut sekä hidasta että työlästä toteuttaa. Täten koko tutkimustyön eteneminen olisi saattanut kärsiä litteroinnin vaivalloisuudesta. Myös useamman kiireisen ihmisen aikataulujen yhtensovittaminen olisi ollut hyvin vaikeaa, mikä olikin päällimmäinen syy haastatteluiden toteuttamiselle yksitellen. Luvussa viisi avaan näiden toimittajahaastatteluiden antia.

---

¹³ Toimittajille esittämieni kysymysten lista löytyy liitteenä nro 1 tämän työn lopusta. Haastattelutilanteissa kysymysten järjestys vaihteli hieman keskustelun kulusta riippuen.

3.3. Kommenttien funktiot: pienaineiston ja tutkimustyökalun esittely

Tässä kappaleessa kerron millä keinoin päädyin käsittelemään aineistoani pintaa syvemältä. Tarkoitukseni on laadullista tutkimusmetodia käyttäen perehtyä tarkemmin aineistoni lukijakommenttien funktioihin. Aion selvittää mitä lukijat mahdollisesti omilla kommenttiteksteillään pyrkivät viestimään, sekä luoda suuntaa antava kartoitus siitä minkälaisia kommentteja tietyt aiheet synnyttävät.

Jo määrällisessä analyysivaiheessa uutisia luokitellessani silmäilin itse uutistekstin lisäksi myös hieman kommentteja. Keskimäärin lukijakommenttien pituus vaihtelee parista sanasta useaan kappaleeseen. Pidemmässä kommentissa sivutaan aiheiltaan jo montaa teemaa. Jotta kommenttien luokittelu niiden funktioiden mukaan pysyisi mahdollisimman selkeänä ja yksinkertaisena päätin, että luokittelu tapahtuu lukijakommentin pääasiallisen sisällön perusteella. Tuolloin yksi kommentti saa edustaa vain yhtä funktiota, sitä mikä tekstissä painottuu selvimmän. Seuraavaksi esittelen lähtökohdat pienaineistoni 253 lukijakommentin funktioihin lajittelussa käyttämälleni kategorioille.

Perustan osaksi luomani funktioluokittelun omien havaintojeni varaan, ja osaksi Erkki Vainikkalan (1991) referoimaan tekstiin Roman Jakobsonin viestinnän kommunikaatiomallista. Alkuperäisissä esimerkeissään kommunikaatiomallistaan vuonna 1958 Jakobson käytti runoja tarkastellessaan kieltä ja kirjallisuutta.

Jakobsonin malli soveltuukin hyvin kertomusten analyysiin. Ei kuitenkaan yksinomaan, sillä se koskee kaikkea kielenkäyttöä. (Vainikkala, 1991, 117)

Vainikkala puolestaan referoi Jakobsonin mallin viestin osatekijöitä ja niihin liittyviä funktiota reseptiotutkimukseen sopivaksi luokittelu- ja ratkaisusäännöiksi. Katariina Eskola (1991) käytti Vainikkalan selventämää ohjeistusta mallista tutkimuksessaan luokitellessaan haastateltavien puhetta kirjoista ja televisio-ohjelmista.

Pidin Jakobsonin mallista. Vainikkalan referointi ja Eskolan tekemä tutkimus selvensivät mallin toimivuutta minulle. Koin silti Jakobsonin kommunikaatiomallin olevan hieman mutkikas ja turhan kielitieteellinen tälle tutkimukselle. Tästä syystä yksinkertaistin ja muokkasin mallin jaottelun ajatuksia eteenpäin sellaisiksi, että ne sopivat tutkimukseni lukijakommenttien funktioita järjestäväksi luokitteluksi. Lisäksi nimesin itse luokitteluni funktioiden kategoriat paremmin

kuvaamaan edustamaansa lukijakommentin pääasiallista viestiä. Esittelen nyt tiivistäen ensin mistä Vainikkalan referoimassa Jakobsonin kommunikaatiomallissa ja sen kuudessa funktiossa on kyse. Lopuksi esittelen luomani funktiot sekä miten muokkasin niitä Jakobsonin/Vainikkalan mallista tälle tutkimukselle sopivaksi työkaluksi ja ohjenuoraksi lukijakommenttien funktioiden luettelointiin.

Vainikkalan (1991, 125) mukaan Jakobson lähtee siitä, että kielen yleiskoodi sisältää toisiinsa liittyvien alakoodien järjestelmän, ja että jokaisella alakoodilla on kielessä funktionsa. Alkuperäisessä Jakobsonin mallissa kommunikaatio muodostuu alla olevista tekijöistä ja niihin liittyvistä funktioista:

	Konteksti	
Lähettäjä	Viesti	Vastaanottaja
	Kontakti	
	Koodi	

Jakobson tarkoittaa kontekstilla viestin tarkoitetta, puheenaihetta, jonka lähettäjä ja vastaanottaja yhteisesti käsittävät samalla tavalla. Tässä tutkimuksessa se on alkuperäinen uutinen jonka perään lukija kirjoittaa kommenttinsa. Yleisesti kontekstista käytetään termiä referentti, kuten Vainikkalakin tekee. Kontekstin lisäksi Jakobsonin kommunikaatiomallissa myös koodi on sellainen jonka lähettäjä ja vastaanottaja voivat jakaa, kuten esimerkiksi molempien puhuma kieli. Tässä tutkimuksessa uutiset sekä lukijakommentit on kirjoitettu Suomen kielellä, tämä on siis lähettäjän ja vastaanottajien jakama koodi. Kontaktilla puolestaan Vainikkalan (1991,126) mukaan Jakobson tarkoittaa sellaista fyysistä (paperille kirjoitettu) tai psyykkistä (yhteinen kulttuurinen tausta) yhteyttä, joka mahdollistaa kommunikoinnin aloittamisen sekä jatkamisen. Kontakti tässä työssä on puolestaan lähettäjän ja vastaanottajan paikallistuntemus, joka tulee Pirkanmaalla asumisesta tai työskentelystä. Koska empiirinen tutkimukseni keskittyy lukijakommentteihin eikä uutisiin, on lähettäjän roolissa kunkin kommentin kirjoittanut lukija. Vastaavasti tällöin vastaanottajina viestille eli kommentille ovat kaikki verkkolehden kaikki lukijat, joihin lähettäjä itsekin lukeutuu sekä tässä tapauksessa myös tutkija.

1) Referentiaalinen funktio

Kun viestissä korostuu suhde kontekstiin (uutiseen), tulee *referentiaalinen* funktio vallitsevaksi. Vastaanottajan on siis ymmärrettävä viestin (lukijakommentin) konteksti (uutisen asiakokonaisuus) jotta voi ymmärtää viestin lähettäjän tarkoittamalla tavalla.

2) Emotiivinen funktio

Emotiivinen funktio tulee vallitsevaksi viestin lähettäjän aseman korostuessa. Vainikkalan (1991, 126) mukaan Jakobsonin kommunikaatiomallin luokittelussa merkkejä tällaisesta funktioissa ovat lähettäjän asennoituminen asiaansa ja tämän tunnetila. Tällöin viestin (kommentin) teksti sisältää kontekstiin (uutiseen) liittyvän kerronnan lisäksi myös lähettäjän tunteita, kuten esimerkiksi vihaisuutta. Tässä funktiossa myös huomio kiinnittyy kirjoittajan henkilökohtaiseen läsnäoloon viestissä (kommentissa).

3) Konatiivinen funktio

Viestin suuntautuminen sen vastaanottajaan merkitsee *konatiivista* funktiota. Tällöin viestin (kommentin) lähettäjä esittää vastaanottajalle esimerkiksi käskyjä tai ohjeita.

4) Faattinen funktio

Kontaktiin keskittyvää puhetta ilmentävä funktio on nimeltään *faattinen* funktio. Sen tarkoituksena luoda, ylläpitää tai tarkistaa viestin lähettäjän ja vastaanottajan välinen yhteys. Se ilmenee usein rituaalisin sanankääntein ilmaistuna. (kuulitko? Eikö?)

5) Metakielellinen funktio

Jakobsonin viides, *metakielellinen* funktio liittyy koodiin. Varsinaisesti metakieli tarkoittavan kielen itsensä tarkastelua erotukseksi objektikielestä (Vainikkala 1991,126). Toisin sanoen, sanojen selittämistä synonyymein.

6) Poeettinen funktio

Jakobsonin kommunikaatiomallissa kuudes funktio on *poeettinen*. Vainikkalan mukaan tässä funktiossa viesti suuntautuu itseensä (1991,127), ja että jostain syystä viestin merkityksen rakenne poikkeaa totutusta ja tulee siksi huomatuksi tässä funktiossa. Tämä funktio tuo esiin viestin tekstin ”taidekeinot”.

Jakobsonin kommunikaatiomallin ajatuksia sovelsin vain osittain tähän tutkimustyön. Poeettinen funktio oli runoutta tutkineen Jakobsonin mallissa tälle oleellisin osa, mutta juuri sen minä puolestani pudotin kokonaan pois luokittelustani. Huomautan vielä, että otin enemmänkin inspiraatiota Jakobsonin teoriasta oman jäsentelyni avuksi, kuin noudatin sitä kirjaimelleen. Eli näitä luokitteluja ei tule pitää yhtäläisinä.

1) Lisätieto

Funktioltaan lisätietoa sisältävät lukijakommentit kertovat jotain uutta uutisesta, tuovat sille merkitystä eli toisin sanoen antavat uutiselle lisäarvoa. Tähän lisätietokategoriaan lajitellut kommentit tarjoavat siis jotain toimittajalta kertomatta jäänyttä, tai tarkentavaa tietoa itse uutiseen tai uutisen käsittelemään aiheeseen. Jakobsonin mallin kontekstia korostavasta referentiaalisesta funktiosta sain mallia tälle lisätietoa ilmentävälle kohdalle. Arvotin nämä lukijakommentit korkeimmalle, joten odotin niiltä myös muita kommentteja enemmän rakennetta, perustelua ja jopa asiakieltä. Arvotuksen perustana oli se, että tällaisten lukijakommenttien tulisi olla niitä edeltävän toimittajan kirjoittaman uutisen tasoisia tekstejä. Toisin sanoen odotin näiden kommenttien sisältävän materiaalia, jolla olisi jonkinlaista journalistista arvoa.

2) Kokemus

Kuten edellä Jakobsonin mallissa, emotiivisessa funktiossa viestin lähettäjä on korostetussa asemassa, samoin on myös minulla tässä kokemusta ilmaisevassa funktiossa. Jotta kokemus erottuisi mielipiteestä ja lisätiedosta, painotin kokemusta kuvaavissa lukijakommenteissa niiden kykyä tarkasti, sekä myös mahdollisesti tunteella ilmaista se, miten kokemus liittyy uutiseen tai uutisenaiheeseen. Omakohtaista kokemusta sisältävät kommentit kertovat lukijan esimerkiksi nähneen uutisessa kerrotun onnettomuuden tai muuten pystyvät eritellysti kuvaamaan uutiseen liittyvää omaa kokemustaan.

3) Vuorovaikutus

Kolmas funktioni perustuu ajatukseltaan Jakobsonin mallissa neljäntenä olevaan faattiseen funktioon, jossa puhe keskittyy kontaktiin, eli lähettäjän ja vastaanottajan jakaman yhteyden tarkistamiseen. Tässä funktioltaan vuorovaikutusta ilmentävät lukijakommentit eivät pelkästään hae yhteyttä uutisen kirjoittaneeseen toimittajaan, vaan myös toisiin lukijoihin. Ensisijaiseksi vuorovaikutuksellista funktiota määrittäväksi seikaksi luin viittaamisen, mikä usein esitetään lainausmerkkien sisään kirjoittelulla tekstillä toisen kommentista tai uutisesta. Toista siteeraamalla

lähettäjä hakee yhteyttä, kontaktia. Samalla lähettäjä pyrkii synnyttämään tai ylläpitämään keskustelua juuri tämän tahon kanssa.

4) Palaute

Puhuttelut ja käskymuodot olivat Vainikkalan (1991, 126) mukaan selvimmät kieliopilliset merkit Jakobsonin kommunikaatiomallissa, joilla voidaan osoittaa vastaanottajaan suuntautumista merkitsevää *konatiivista* funktiota. Sovelsin tätä ideaa niin, että palautetta antavista lukijakommenteista hain merkkejä kirjoittajan puhuttelusta uutisen kirjoittanutta toimittajaa, toimituskulttuuria tai Aamulehden linjanvetoa kohtaan. Nämä kommentit arvotin neljänneksi tärkeimmiksi. Olennaisena näin, että palautetta antavien lukijakommenttien tulee ilmaista kaunistelematta näkemyksensä vastapuolesta, eli tässä tapauksessa tekstin tekijästä tai julkaisijasta. Näin lähettäjä näpäytyksellään tai kehullaan suuntaa viestinsä tietylle taholle.

5) Mieli-pide

Funktioltaan mieli-pidettä edustavissa lukijakommenteissa lukija kertoo mieli-piteen. Hän tuo julki ajatuksen, jonka uutinen tai sen aihe lukijassa herätti. Jakobsonin metakielellistä funktioista haettuna tässä on ajatus siitä, että lukijan mieli-pide on lähestulkoon synonyymi uutisen aiheelle. Mieli-pide on tavallaan päähänpisto, se ensimmäinen asia joka tulee kyseisestä uutisesta mieleen. Tällä en silti tarkoita, että mieli-piteeseen liittyisi mitään voimakasta tunnetta tai äkkipikaisuutta. Pikemminkin funktioltaan mieli-piteelliset kommentit ovat kuin kirjoitettua kevyttä kahvipöydän ääressä tapahtuvaa rupattelua päivän puheenaiheista.

Aineistoni lukijakommenteista funktioltaan mieli-piteelliset kommentit ovat jotain mieltä itse uutisesta, tai sen sisältämästä aiheesta. Mieli-piteeksi laskin myös lyhyet lausahdukset tai huudahdukset aiheesta. Mieli-piteen erotin kokemuksesta sillä, että se ei tarkemmin erittele kokemaansa vaan enemmänkin julistaa sitä. Mieli-pidekommentit voivat olla niin puolesta kuin vastaan uutisen aihetta. Jos niissä ei kuitenkaan rakentavasti esitetty esiintuotuja seikkoja uutisen aiheesta, en laskenut niitä lisätietokategoriaan.

6) Vitsi

Kuudes lukijakommenttien funktiota määrittävä kategoriani pohjautuu omien huomioideni varaan. Aiempien havaintojeni perusteella mielestäni oli oikeutettua ottaa omaksi kategoriakseen vitsit, sillä huumori on yksi tapa käsitellä vastaan tulevaa elämää. Lukijakommenteissa vitsin erotin mieli-pidelausahduksista sillä, että niissä on pilkahdus huumoria tai ivaa. Tämä on tietysti

tulkintaseikka, kuten muihinkin kategorioihin jakaminen, mutta vitsi oli harvoin lukijakommenteissa mitään mieltä aiheesta vaan enemminkin pilkkaa sitä. Vitsi saattaa myös päätyä naurahdukseen tai normaalista kirjoitustavasta poikkeaviin välimerkkeihin.

7) Asiaton

Kuten edellisen kategorian kanssa, myös tässä seitsemännessä perustin määrittelyn aiempaan, kommenttien lukemiseen, perustuviin huomioihini. Aamulehden verkkolehdestä jokaisen lukijakommentin perässä on linkki ”Ilmoita asiaton kommentti”. Tällä toiminnolla Aamulehti toivoo myös lukijoiden toimivan moderaattoreina ja auttavan ylläpitämään asiallista linjaa kommentoinnissa. Vaikka asiattomia lukijakommenteja ei pitäisi periaatteessa verkossa olla luettavissa, niin totuus on kuitenkin toinen. Aineistossani funktioltaan asiattomiksi kommentiksi laskin sellaiset lukijakommentit, jotka kommentoivat jotain muuta aihetta kuin itse uutisen esille tuomia teemoja tai olivat muuten irtonaisia lausahduksia muihin kommentteihin verrattuna. Vitsitkin saattavat olla huonon huumorin kautta asiattomia, mutta jos ne ovat pääpiirteeltään vitsin muotoisia lasken ne enemmän vitseiksi ja asiattomiksi puolestaan listaan täysin aiheesta sivuraiteilla olevat kommentit. Kiroaminen on tietenkin asiaton tapa kommunikoida, mutta suvaitsin kiroamisen esimerkiksi mielipidekategoriaan, silloin kun kommentti kiroamisen ohella silti esitti mielipiteen aiheesta.

Esittelemäni funktiot toimivat ohjenuorana lajitellessani lukijakommenteja. Funktioihin lajittelu ei ollut kuitenkaan täysin aukotonta, sillä pidemmät lukijakommentit saattoivat sisältää elementtejä useammasta kategoriasta. Varsinkin pidemmissä kommenttikirjoituksissa näytti olevan tyypillistä keventää tekstiä loppuun lisätyllä vitsillä. Koska olin päättänyt, että kukin kommentti saa tässä tilastoinnissa ilmentää vain yhtä kategoriata, lajitelin useamman elementin sisältävät kommentit arvottamalla niitä samaan tapaan kuin kategoriat ovat numeroidut. Eli jos kommentissa oli lisätieto sekä mielipide lajitelin sen lisätietoon. Tai jos kommentissa oli kokemus ja vitsi lajitelin sen kokemukseen. Täysin ongelmatonta tämä kategorioihin jakaminen ei ollut, mutta kuten jo mainitsin apunani toimivat edellä esittelemäni ohjenuorat. Lisäksi päätin painottaa funktion kategorian valinnassa kunkin lukijakommentin oleellisinta ja suurimman osan kommentin tekstistä saavaa asiaa.

4. Tekstianalyysin tutkimustulokset

Tässä luvussa kerron tarkemmin aineistostani lukuina sekä lukujen takaa löytyvinä havaintoina. Aineistoni alkuviikko on uutismäärältään suurin. Maanantaina 24.1.2011 ja keskiviikkona 26.1.2011 molempina uutisia julkaistiin seitsemäntoista kappaletta. Viikonloppuna verkkolehden Pirkanmaa-osiossa uutisia julkaistiin vain neljä päivässä. Tämä johtuu mitä ilmeisemmin siitä, että toimitustyö painottuu arkipäivien aiheisiin ja työrytmiin. Taulukko kommenttien jakautumisesta uutispäivittäin löytyy aineiston keräystä käsittelevästä luvusta 3.1. Tässä taulukko kymmenestä eniten lukijakommentteja saaneesta uutisesta.

Sijoitus	Otsikko	Uutiskategoria	Kommentit
1.	Punaisia päin ajanut Mersu törmäsi TKL:n bussiin Hämeenpuistossa 28.1.2011	Liikenne	95
2.	Ilves kurkisti olohuoneen ikkunasta Lempäälässä 27.1.2011	Yleis/hyöty	60
3./1	Tilanne sadoissa pirkanmaalaisissa kodeissa: Pakkasyö ilman sähköä 25.1.2011	Sää/sähköt	57
3./2	Yt:t edessä: Tampere haluaa vähentää 275 työntekijää 26.1.2011	Yleis/hyöty	57
5.	Tampere pitää kiirettä: Tunneli halutaan vielä nykyhallituksen lisäbudjettiin 25.1.2011	Liikenne	54
6.	Tällaista jälkeä teki kylkikolari Viinikan liikenneympyrässä 29.1.2011	Liikenne	49
7./1	Sähköt poikki yli tunnin Tesoman seudulla 26.1.2011	Sää/sähköt	40
7./2	Keksi nimi uudelle bussien seurantapalvelulle 26.1.2011	Yleis/hyöty	40
9.	Onnistuuko? Keskusareena voi imeä väkeä koko Etelä-Suomesta 27.1.2011	Yleis/hyöty	36
10.	Jää petti alta – Kaivinkone painui pohjaan Mustassalahdessa 27.1.2011	Onnettomuus	34

Taulukko 9: Top-10 Kommentoiduimmat uutiset.

Lukijakommenttien jakaantuminen uutispäivittäin tai eniten lukijakommentteja saaneisiin ei vielä suoraan selitä mikä koukuttaa lukijoita kommentoimaan uutisia. Tästä syystä päätin lähilukea aineiston seitsemänkymmentäviisi uutista ja lajitella ne vielä tarkemmin aiheityypeittäin. Uutisten

sisältöjen perusteella päädyin tekemään luokittelun seuraavanlaisiin kategorioihin: sää/sähkö, liikenne, onnettomuus, yleis/hyöty, rikos ja huvi.¹⁴

Uutiskategoria	Uutisia kategorioittain	Kommentteja kategorioittain	Kommenttien keskiarvo
Sää/sähkö	10	257	25.70
Liikenne	15	383	25.53
Onnettomuus	5	74	14.80
Yleis/hyöty	37	542	14.65
Rikos	5	48	9.60
Huvi	3	27	9.00

Taulukko 10: Uutisten sekä kommenttien jakautuminen kategorioittain.

4.1. Lukijakommenttien aihepiirit

Luokittelemani uutiset olivat jo alun perin lajiteltuja, sillä ne olivat Aamulehden Pirkanmaa-osiosta. Tarkentavalla erittelyllä tarkoitukseni oli päästä lähemmäs uutisten aiheita. Jäsentämäni uutiskategoriat ovat hyvin pelkistetyt. Tästä syystä käsittelen seuraavaksi hieman tarkemmin jokaisen kategorian uutisia sekä niiden lukijakommentteja, jotta voin muodostaa päätelmäni, siitä millaiset aihepiirit näyttävät lukijoita kiinnostavan kommentointilukuja katsottaessa.

Sää/sähkö

Aineiston otantaviikolle ei sattunut mitään suurempia maailmanlaajuisia tai paikallisia tapahtumia eikä onnettomuuksia, joten paikallisuutisointi ei jäänyt muiden uutisten varjoon. Poikkeuksellista kuitenkin tuolloin olivat kovat pakkaset ja runsas lumentulo. Sähkökatkokset ja reilun kokoiset lumikinokset nousivat uutisiksi. Sähkö/sääkategorian uutiset tiedottivat sähkökatkojen laajuudesta ja siitä kuinka työtä tehtiin sähköjen palauttamiseksi huonoissa sääolosuhteissa. Sää oli syynä sähkökatkoihin, joten tästä syystä molemmat seikat olivat olennainen osa näitä uutisia ja ilmenevät kategorian nimessä. Kymmenestä sää/sähkökategoriaan kuuluvasta uutisesta eniten kommentteja (57)¹⁵ sai tiistaina 25.1. julkaistu uutinen siitä, kuinka sadoissa pirkanmaalaisissa kodeissa joudutaan viettämään yö ilman sähköä.

¹⁴ Listaus uutisten jaottelusta ilmenee liitteenä nro 2 olevasta aineistotaulukosta.

¹⁵ Suluissa oleva numero kertoo kunkin uutisen saaman lukijakommenttien määrän.

(Tuntematon)25.1.2011 18:50

Tarvitsee käskää maalaisia lämmitelemään tänne kaupunkiin. Tampere vois avata vastaanottokeskuksen Maakuntien paleleville sähköttömille, vaikka Pyynikin Uimahallin majaan. Ja saunat lämpimiksi !

Tilanne sadoissa pirkanmaalaisissa kodeissa: Pakkasyö ilman sähköä 25.1.2011

Yleisesti sää ja sähkö -aiheiset uutiset saivat osakseen irvailevia lukijakommentteja, joissa ideoitiin miten ilman sähköä olevien tulisi toimia. Toisissa kommentteissa puolestaan arvosteltiin sähköyhtiöitä sekä keskustalaista politiikkaa huonosti hoidetuista sähkölinjoista. Näistä kommentteista paistoi läpi tyytymättömyys isojen yhtiöiden toimintaan tai päättäjien ratkaisuihin, joiden takia nyt toiset joutuvat olemaan pitkän aikaa ilman sähköä. Luettavissa oli myös erottelua parempien kaupunkilaisten ja kehnompien sähköttä olevien maalaisten välille. Uskallan kuitenkin väittää, että lähes kaikki kommentoijat olivat itse välttyneet sähkökatkoilta ja niiden aiheuttamilta ongelmilta, sillä olivat päässeet verkkolehden uutisia kommentoimaan. Sää ja sähkö -aiheisiin uutisiin kommentoimassa lukijat kuitenkin pysyivät hyvin uutisen aiheen parissa, mikä ehkä kertoo aiheen olevan tärkeä kirjoittajalleen.

Liikenne

Liikennekategorian uutiset pitivät sisällään lyhyitä raportteja alueella tapahtuneista onnettomuuksista tai muista poikkeavista liikennejärjestelyistä. Pääosin näissä liikenneuutisissa oli kyse muutaman virkkeen onnettomuusraporteista. Koko aineiston kommentoiduin (95) uutinen koski liikenneonnettomuutta. Osaksi tästä syystä liikennekategorian uutisten kommenttimäärä nousi toiseksi kommentoiduimmaksi kategoriaksi, vaikka liikenneuutisia oli reilusti yli puolet vähemmän kuin yleis/hyötykategorian uutisia. Kun laskin lukijakommenttien keskiarvon jakamalla niiden määrän uutisten määrällä tasoittuu ero niin, että sää ja sähkö -aiheiset uutiset saivat niukasti korkeimman keskiarvon, liikenneuutiset olivat toisella sijalla ja yleishyödylliset uutiset olivat kolmantena. Liikennettä koskevat uutiset saivat siis paljon lukijakommentteja osakseen. Kolme kymmenestä eniten kommentoidusta uutisesta oli liikenneuutisia, joista toiseksi eniten kommentteja sai rantatunnelihanketta käsittelevä uutinen. Myös uutisen kirjoittanut Jutta Högmänder mainitsi minulle toimittajahaastattelussa havainneensa, että aiheena liikenne herättää lukijoissa keskustelua:

”Kyllä sen melkein tietääkin jo, että mistä aiheesta tule kommentteja paljon. Jos Tampereen asioista kirjoittaa, niin ratikka, rantaväylän tunneli ja yleensä kaikki liikenneaiheet ovat sellaisia mistä tulee ihan tuhottomat määrät kommentteja.”

Liikennekategorian uutisissa kommentointi kävi kuumana usein siitä mikä automerkki oli kulloisessakin onnettomuudessa kyseessä, kuka oli syyllinen tapahtuneeseen tai mistä muista syistä onnettomuus saattoi johtua.

(Tuntematon)28.1.2011 13:52

Siis mitä! Bussi ja henkilöauto kolaroivat. Eikö näillä autoilla ollut onnettomuudessa sitä ihmisulottuvuutta, eli kuljettajaa osallisena ollenkaan. Vai ovatko ihmiset syyttömiä ja vain autot yksikseen aina kolaroivat. Outoa, olen luullut vian löytyvän ratin ja penkin välistä.

Punaisia päin ajanut Mersu törmäsi TKL:n bussiin Hämeenpuistossa 28.1.2011

(Tuntematon)28.1.2011 15:00

On yhteiskunnan kannalta äärimmäisen tärkeää, että uutisoinnissa mainitaan henkilöauton merkki. Lievä lapsus on, että nimi on kirjoitettu ilman väliviivaa. Toisaalta tasapuolisuuden nimissä myös linja-auton merkki tulisi mainita.

Punaisia päin ajanut Mersu törmäsi TKL:n bussiin Hämeenpuistossa 28.1.2011

(Tuntematon)29.1.2011 17:44

Tienpitäjät vastuuseen, tiet niin huonossa kunnossa ettei autot pysy kaistoillaan edes kohtuunopeuksissa. Tiet vihdoinkin kuntoon . . .

Neljä loukkaantui Kurussa – Kaista suljettiin kahdeksi tunniksi 29.1.2011

Liikenne -aiheiset uutiset olivat lukijakommentoinniltaan siitä poikkeuksellisia, että niissä pysyttiin muita kategorioita tarkemmin uutisen aiheessa: liikenneonnettomuudessa. Tosin kommentoinnin sävy oli usein negatiivinen ja syyttävä. Aivan kuin liikenteessä kaikki muut olisivat aina huonoja kuskeja ja syyllisiä onnettomuuden sattuessa paitsi itse kommentin kirjoittaja. Liikenneuutisten lukijakommenttien lukemisen perusteella Pirkanmaalla ollaan hyvin tyytymättömiä liikennesuunnitteluun, teiden hoitoon sekä kanssa-autoilijoiden ajotapoihin.

Onnettomuus

Liikenneonnettomuuksia koskevien uutisten saamien suurien kommentti määrien takia näin, että on parempi erottaa muista onnettomuuksista uutisoivat jutut omaksi kategoriakseen. Tällaisia muita

onnettomuuksia olivat: kaivinkoneen putoaminen jäiden läpi järven pohjaan, kiukaalle jätetyn löylykauhan aiheuttama savuaminen kerrostalossa, asuntopalo, hormiin levinnyt rasvapalo Parkanossa sekä pesukonepalo paritalossa Veisussa. Viidestä uutisesta jopa neljä käsitteli tulipaloa.

Varsinkin löylykauhan melkein sytyttämä palo herätti vilkasta keskustelua. Uutisessa mainittiin, että kauhoja oli myös muillakin kiukailla kuin savuamaan alkaneella. Lukijakommenteissa pohdittiin syitä sille miten kauhoja oli jäänyt kiukaiden päälle. Useissa kommenteissa syyksi epäiltiin maahanmuuttajataustaista siivoojaa. Ylipäättänsä kerrostaloelämä, saunominen sekä kiukaat puhuttivat. Vitsiä väännettiin saunomiseen käytettävästä vastasta, mitä ei edes mainittu koko uutisessa. Mielenkiintoista tässä löylykauhasta kertovan uutisen tapauksessa oli se, kuinka kauas sivupoluille lukijat saattavat kommentillaan lähteä, vaikka kyseessä on vakava aihe.

Vastaavanlainen vitsailu toistui niissä kolmessa kommentissa, jotka kertyivät palamaan syttyneestä pöydästä kertovan uutisen perään. Onnettomuuksien käsittely huumorin tai muun pohdinnan kautta ilmeisesti jollakin tapaa tuo helpotusta lukijoille, sillä jäihin pudonneesta kaivinkoneesta nousi kiiwas kielipillinen keskustelu. Verkossa vaaniville kielipoliiseille riitti puitavaa siinä pitäisikö uutisessa lukea Mustassalahdessa vai Mustalahdessa. Osuvin ja uppoavin lukijakommentti uutiseen tuli kuitenkin illan päätteeksi. Tuo kommentti tiivistää hyvin sen huumorin mitä onnettomuuskategorian vitseissä viljeltiin:

(Tuntematon)27.1.2011 22:12

Yanmar on hyvä kone muttei sentään sukellusvene!

Jää petti alta – Kaivinkone painui pohjaan Mustassalahdessa 27.1.2011

Yleis/hyöty

Yleiseksi tiedoksi/hyötykategorian muodostavat uutiset tarjoavat Pirkanmaalla asuville oleellisia tietoja muun muassa tulevista muutoksista esimerkiksi postin sijaintiin, lisääntyvästä Hornet-hävittäjien lentomelusta tiettynä ajankohtana tai aluetta koskevien selvitysten sekä päätösten lopputuloksista tai rakennussuunnitelmista. Nämä uutiset ovat lukijoita tiedottavia ja aiheiltaan sekä sisällöltään arkisia, mutta hyödyllisiä tietää. Kolme kommentoiduinta yleis/hyötykategorian uutista olivat: Ilves kurkisti olohuoneen ikkunasta Lempäälässä (60), Yt:t edessä: Tampere haluaa vähentää 275 työntekijää (57), Keksi nimi uudelle bussien seurantapalvelulle (40).

Tämän tutkielman alussa jo kerroin kuinka osassa ilves- uutisen kommenteista vietiin aihe luontohavainnosta jääkiekon puolelle Ilveksen ja Tappararan paremmuudesta kertovaksi, sekä kuinka toisia lukijoista petoeläin pelotti, ja toisia ihastutti. Aiheeltaan kevyen uutisen kommenteista oli havaittavissa uutistekstin tyyliä vastaavaa kevyttä ilmaisua, tai jopa huumoria. Monia kiinnosti todistajahavainnon lisäksi myös uutisen kuva ja sen aitous. Toiset kommentoivista lukijoista onnittelivat kuvaajaa onnistuneesta otoksesta, kun toiset epäilivät tätä kuvan muokkaamisesta. Mielestäni oleellista oli huomata, että keskustelu Ilves-uutisesta ei lähtenyt kovin kauas sivuraiteille luontoaiheestaan, vaikka välillä jääkiekosta vitsailtiin.

Toiseksi eniten lukijakommentteja yleis/hyötykategorian uutisista sai uutinen Tampereen kaupungin antamasta neuvotteluesityksestä yhteistoimintaneuvottelujen aloittamiseksi. Lukijakommentit pysyivät harvinaisen hyvin aiheessa tämän uutisen kohdalla. Puheenvuoroissa pohdittiin mistä töistä olisi syytä kaupungin henkilöstöä vähentää, sekä kuinka kaupungin tulisi paremmin hoitaa talouttaan. Seuraavan lukijan mielestä kaupungin johtoa saisi karsia. Samalla tämä toteaa, että myös työntekijöiden työmoraalissa olisi tarkistamisen varaa.

(Tuntematon)27.1.2011 09:39

Varsinaisiin Työntekijöihin ei YT:tä tarvitsisi ulottaa vaan hallintoon, joka vain paisuu ja paisuu, eikä suoranaisesti hyödytä kovinkaan paljoa. Vähemmällä pärjättäisi, niin jäisi rahaa Työntekijöidenkin palkkoihin. Toki 1 kaivaa ja 9 kattoo meiningistä on syytä päästä eroon aina.

Yt:t edessä: Tampere haluaa vähentää 275 työntekijää 26.1.2011

Kolmanneksi kommentoiduin yleis/hyötykategorian uutinen koski Tampereen joukkoliikenteen julkistamaa nimikilpailua, jossa haettiin osuvaa nimeä uudelle bussinseurantapalvelulle. Suurin osa kommenteista heitti ehdotuksia nimeksi, vaikka itse uutisessa juuri kerrottiin mihin osoitteeseen nimiehdotelmat tulisi osoittaa. Muutama kommentoijia pohti seurantalaitteen tarpeellisuutta sekä toimivuutta. Kuten yt-uutisessa, myös tämän uutisen kommentoinnissa pysyttiin hyvin uutisen aiheen parissa. Mainitsen asiasta tässä siksi, koska se tavallaan kertoo lukijoiden suhtautumisesta kyseiseen aiheeseen, itse uutiseen sekä muihin kommentoijiin. Yleis/hyötykategoriaan kertyi aineistostani uutisia eniten. Käsittelin tässä niistä vain kolmea kommentoiduinta, jotka olivat kaikki eriaiheisia uutisia ja tästä syystä mielestäni riittivät kuvastamaan tämän kategorian kommentoinnin yleistä linjaa, joka näyttää olevan uutisen aiheessa pysyminen. Täten voin päätellä, että lukijoita hyödyttäviin ja arjen avuksi tarkoitettuihin uutisiin suhtauduttiin asiallisesti ja paikoin jopa vakavasti.

Rikos

Rikosuutiset kertoivat nimensä mukaan Pirkanmaalla tehdyistä rikoksista tai rikostilastoista. Mukaan kategoriaan mahtui uutinen surmasta, vangitsemisesta, rikostutkinnan valmistumisesta, poliisin hälytystehtävien tilastoinnista sekä sakkorangaistustapauksesta. Ikaalisissa kuristetusta nuoresta naisesta kertovasta uutisesta kommentoitiin aika paljon aiheen vierestä, kuten maahanmuuttopolitiikasta ja rasismista. Useassa kommentissa myös ihmeteltiin sitä, että saadaan ylipäättään kommentoida kyseistä uutista. Tässä kommentissa pohdittiin vähän molempia asioita.

(Tuntematon)27.1.2011 18:09

Se on todellista rasismia kun ei saa edes kommentoida. Se on ns. käännteistä rasismia siinä kaikki rasismi kohdistuu valkoiseen hetero mieheen. Joka paikassa kukkahattutädit estää sen tavallisen rasismia. Niinkuin täälläkin aamulehden nettisivuilla.

Nuori nainen surmattiin kuristamalla Ikaalisissa - Nuori mies tunnustanut teon 27.1.2011

Vastaavanlainen lukijakommentti tuli myös poliisin hälytystehtäviin vastaamisen tilastoinnista kertovaan uutiseen.

(Tuntematon)25.1.2011 22:48

Oho, Pirkanmaata koskeva uutinen, joka on osattu laittaa Pirkanmaata koskevaan osioon. Oho, uutinen, joka koskee rikoksia ja kommentointi unohdettu päälle. (Voimen avittaa: tekivätkö maahanmuuttajat syntyperäisiä suomalaisia suhteessa enemmän rikoksia?)

Poliisi pysyi liikkeellä: 69 000 rikosta ja 82 000 hälytystä 25.1.2011

Otantaviikolla Aamulehti oli ilmeisesti sulkenut erään rikosuutisen lukijakommentoinnin, kun kymmenisen vastaavanlaista sensuuria ja maahanmuuttopolitiikkaa pohtivaa lukijakommenttia löytyi säästä ja sähkökatkoista kertovan uutisen perästä. Kommentoijat olivat siirtyneet käyttämään alustanaan toista uutista huomattuaan, että heitä puhuttavan rikosaiheisen uutisen kommentointi olikin kiinni.

(Tuntematon)25.1.2011 21:47

Tämä kommentti ei koske mitenkään tätä uutista. Kommentoin tänne koska toisen uutisen kommentointi on suljettu. On se kumma juttu kun Aamulehden uutisista suljetaan jatkuvasti kommentointimahdollisuus. Uutiset ovat kaikki olleet samasta aihepiiristä, eli maahanmuuttajataustaisten henkilöiden tekemistä rikoksista. Viime aikoina näitä uutisia on ollut melko runsaasti. Erikoista on se, että myös asialliset kommentit kielletään, ja näin viedään mahdollisuus keskustella vakavasta ongelmasta. Eikö Aamulehti kannata sananvapautta ja avointa keskustelua?

Tilanne sadoissa pirkanmaalaisissa kodeissa: Pakkasyö ilman sähköä 25.1.2011

Rikosuutisten lukijakommentointi poikkesi huomattavasti muiden aiheiden käsittelystä. Niissä esiintyi puheenvuoroja Aamulehden tavasta käsitellä rikosuutisia sekä asiattomia epäilyjä rikoksen tekijöiden syntyperästä. Rikos -aiheisten uutisten lukijakommenteista voisi päätellä, että niiden kirjoittajien mielestä olennaisin tieto mitä rikoksesta voi uutisoida on epäillyn tai kiinnisaadun tekijän tausta, syntyperää myöten. Rikokset olivat kaikista aineistoni uutisaiheista se, joka herätti lukijakommentoinnissa puheenvuoroja rasismista sekä maahanmuutosta. Edellä olleista esimerkeistä oli mielenkiintoista huomata, kuinka lukijat olivat kääntäneet asian niin, että Aamulehti harjoittaa rasismia sulkemalla sellaisen uutisen kommentoinnin, jonka olettaa saavan osakseen rasistista ja asiatonta kirjoittelua.

Huvi

Huviuutisiksi laskin aiheeltaan kevyet jutut jotka sisälsivät videon tai koskivat tosi-tv -ohjelmaa. Tällainen tosi-tv -ohjelmaan liittyvä uutinen oli Top Chef -ohjelman kilpailijan ravintolan avaamista ennakoiva artikkeli. Video-liitteen sisältävät uutiset käsittelivät Ylöjärven kaupungintaloon heijastettavia valoesityksiä sekä Vuoden kasvattaja -palkinnon saaneen musiikkipedagogin laululeikkiä. Kevyet aiheet saivat kuitenkin painavia kommentteja osakseen. Top Chef -ravintolan avaamisen edistymisestä kertova uutinen sai pääosin negatiivista huomiota lukijoilta, siinä missä Ylöjärven valoesitystä keuhuttiin. Seuraava esimerkki kommentti Top Chef - uutiseen poikkesi muista. Se arvosteli muiden tapaa kommentoida kyseistä uutista sekä esitti pettymyksensä Aamulehden kommentointiin.

(Tuntematon)27.1.2011 06:39

Käsittämätöntä valittamista. Mikäli tästäkään jutusta ei olisi uutisoitu, luultavimmin parkuisitte siitäkin. Vilkaiskaa peiliin, löytyisikö sieltä kenties tämä pohjimmainen syy? Jos ei ravintoloissa käyminen kiinnosta, hakekaa kaupasta vaikka pinaattikeittoa...Nämä Aamulehden nettisivujen kommentoinnit ovat erittäin tympeää luettavaa, täynnä katkeroituneiden Jukolan Jussien parkumista.

Tampereen Top Chef -ravintola pääsee vihdoinkin avaamaan helmikuun alkupuolella 26.1.2011

(Tuntematon)25.1.2011 11:50

Kiitos Ylöjärven kaupungin kulttuuritoimelle hienosta ideasta esittää kaupungintalon seinällä lasten tuottamaa animaatiota. Myös valoshow oli hieno. Varmasti melko pienellä budjetilla on saatu paljon iloa aikaan. Ihan hienoa, että tällaista valoa tuodaan pimeään talvi-iltaan.

Video: 300 seurasi, kun Ylöjärven kaupungintalo valaistui 24.1.2011

Mielestäni oli mielenkiintoista huomata uutisten kommentteja lukiessani, että yllätyin kuinka näihin aiheiltaan kepeisiin huvituutisiin otettiin painavasti kantaa, siinä missä vakavista onnettomuuksista puolestaan vitsailtiin. Asian olin kuvitellut olevan toisin. Se, että aika usein kommentointi lähti sivuraiteille uutisen aiheesta, puolestaan antaa ymmärtää kuinka vieraaseen aiheeseen tartutaan helposti huumorin tai ivan kautta, kun taas itselle tärkeistä tai läheisistä aiheista puhutaan suuremmin.

Aamulehti listaa nykyään näkyvästi verkkolehtensä etusivulla kolme kommentoiduinta juttua. Aineistonhankintaviikon aikana ainoastaan yksi Pirkanmaa-osion uutinen kommentteineen nousi tuolle listalle. Se oli Top-10 kommentoiduimman -listaukseni voittanut uutinen Mersun törmäämisestä TKL:n bussiin. Mielestäni tämä Aamulehden lista kommentoiduimmista uutisista tavallaan vääristää kommentoinnin lopullista määrää, sillä se ikään kuin kannustaa kommentoimaan aihetta lisää ja tällä tavoin kerää lisää lukijoita näille listatuille uutisille sekä niiden saamille kommentteille. Näin ajateltuna, oman kommentin jättäminen tällaisen paljon lukukertoja ja muita kommentteja saavan uutisen yhteyteen, saa todennäköisesti paljon enemmän lukijoita ja huomiota, kuin jos kommentti olisi jollain vähemmän esillä olevan uutisen perässä. Tällä tarkoitan sitä, että näkyvyys ruokkii näkyvyyttä. Epäilen, että osa kolmen kommentoidumman uutisen kommentteista saattaa johtua pelkästään siitä, että ne ovat nostettu toisia uutisia näkyvimmiksi.

Lukijakomenttien listaamisella ja listausten tulosten tulkinnasta on myös mielipiteitä toimituksien puolella. Heinosen (2008, 29.) kansainvälisessä tutkimuksessa yleisön sanansijoista sanomalehdissä ilmeni päätoimittajien verkkokyselyn ja teemahaastatteluiden tuloksena muun muassa näkemyksiä lukijakomenttien sekä lukijamäärän seuraamisesta. Tutkimuksessa siteerattu suomalainen päätoimittaja pohti lukijaklikkausten, eli lukijamäärien aiheuttavan eräänlaista kilpailua toimitusten kesken siitä kuka saa eniten lukijoita uutiselleen. Heinosen tutkimuksen mukaan The Guardianissa puolestaan ei pidetty lukijakomenttimäärällä mitaamista uutisen laadun takeena, pikemminkin päinvastoin. Hyvä uutinen niellään sellaisenaan, kun huono juttu kerää palautetta tekijää kohtaan. Tästä syystä tärkeämmäksi seikaksi lukijakommenteissa The Guardian nostaisi niiden laadun kuin määrän. Olen samaa mieltä asiassa ja siksi valitsi laadullisen tutkimukseni otokseksi kymmenen kommentoiduimman uutisen sijaan toimittajien nimillä julkaistut uutiset, jotta lukijakomentit jakautuisivat tasaisemmin, sekä mahdollisesti olisivat myös laadukkaampia. Seuraavaksi siirryinkin näiden toimittajien nimellä kirjoitettujen uutisten lukijakomenttien pariin.

4.2. Lukijakommenttien funktiot

Tämän laadullisen tutkimuksen pienaineistoksi valitsin 14 toimittajan nimellä julkaistua uutista. Oikeastaan yksi näistä uutisista on kuitattu Aamulehden toimittamaksi, mutta sen lopussa pyydetään ottamaan yhteyttä tiettyyn toimittajaan aiheen jatkojuttua varten. Tästä syystä lasken tämänkin uutisen toimittajan nimellä julkaistuksi. Valitsemani laadullisen tutkimuksen pienaineisto kattaa myös näin eri päivinä julkaistuja uutisia useista aiheista. Mielestäni tämän pienaineiston neljätoista uutista kommentteineen antavat monipuolisen sekä samalla kattavan kuvan Pirkanmaa-osiossa julkaistavista uutisista sekä koko aineistoviikon materiaalista. Otaksun, että Aamulehti arvottaa nämä uutiset korkeammalle, koska julkaisee kirjoittaneen toimittajan nimen. Näiden uutisten toimittamiseen oli myös nähty enemmän vaivaa ja lähetty toimittaja muun muassa kaupunginhallituksen kokoukseen, selvittämään pysäköintiä haittaavien lumikasojen tilaa sekä perehtymään asuntohintojen nousun tilastoihin.

Laadullisen tutkimuksen uutisotsikot, uutiskategoria ja lukijakommenttien määrät:

Otsikko	Kategoria	Kommentteja
Eikö Valkeakoskella enää haise? 24.1.2011	Yleis/hyöty	26
Tampere pitää kiirettä: Tunneli halutaan vielä nykyhallituksen lisäbudjettiin 24.1.2011	Liikenne	54
Varaa aikaa aamuliikenteeseen ! 25.1.2011	Liikenne	15
Tornihotellin rakentaminen voi alkaa jo kesällä Tampereella 25.1.2011	Yleis/hyöty	11
Homeoireet eivät ole kadonneet korjauksista huolimatta Pirkkalan kirkonkylä koulussa 25.1.2011	Yleis/hyöty	3
Vattenfall: Pirkanmaallakin pitää varautua lähtemään evakkoon 25.1.2011	Sää/sähkö	24
Nokian kaupunki maksoi työntekijöilleen vuosikausia kyseenalaisia lisiä 25.1.2011	Yleis/hyöty	7
Paikallisteleviatio aloittaa helmikuussa Ylä-Pirkanmaalla 26.1.2011	Yleis/hyöty	4
Voisiko kaupunki sakottaa lumikasoja? 28.1.2011	Yleis/hyöty	24
Terveystieteiden huima hintahaitari: Suonikohjuista pääsee eroon joko 870:llä tai 230 eurolla 29.1.2011	Yleis/hyöty	18
Kova nousu: Asuntojen hinnat pomppasivat Tampereella 29.1.2011	Yleis/hyöty	17
Ehdokas: Nyt pian Aamulehden vaalikoneeseen! 30.1.2011	Yleis/hyöty	3
Ylen johtaja: ”Tampereella on jatkossakin iso rooli” 30.1.2011	Yleis/hyöty	25
Vieläkö lumenkaatopaikoilla on tilaa? 30.1.2011	Yleis/hyöty	22

Taulukko 11: Laadullisen tutkimuksen uutisotsikot, uutiskategoria ja lukijakommenttien määrät.

Laadullisessa pienaineistossa toimittajan nimellä julkaistujen neljäntoista uutisen lukijakommenttien määrä vaihtelee kolmesta viiteenkymmeneen neljään. Yhteensä kahden päivän aikana näihin neljääntoista uutiseen kommentteja kertyi 253 kappaletta. Näitä kommentteja tutkin tässä luvussa tarkemmin niin, että jaan kommentit seitsemään ryhmään niiden funktion perusteella. Seuraava taulukko esittelee aineiston lajittelussa käyttämäni funktiot sekä miten 253 lukijakommenttia jakautuivat näihin lopulta näihin kategorioihin.

Lukijakommenttien lajitteluun käytetyt funktiot ja jaottelun määrällinen tulos:

Funktio	Selite	Määrä
1. Lisätieto	Antaa uutta tietoa itse uutiseen. On samalla selkeärakenteinen, perusteltu ja asiakielinen kommentti.	11
2. Kokemus	Kertoo eritellysti uutiseen liittyvästä omasta kokemuksesta.	10
3. Vuorovaikutus	Vastaa ja viittaa jo esitettyihin kommentteihin tai itse uutisen tekstiin.	45
4. Palaute	Otaa kantaa uutisen kirjoittaneeseen toimittajaan tai Aamulehden toimituskulttuuriin.	12
5. Mieli pide	On jotain mieltä itse uutisesta tai sen aiheesta.	148
6. Vitsi	Tekee huumoria uutisesta tai sen aiheesta.	14
7. Asiaton	Ei liity mitenkään itse uutiseen tai sen käsittelemään aiheeseen.	13

Taulukko 12: Lukijakommenttien lajitteluun käytetyt funktiot ja jaottelun määrällinen tulos.

Luvussa 3.3 esittelin perustan aineistoni lajittelulle funktioiden mukaan. Samalla kerroin niistä kriteereistä, joilla kommentteja kuhunkin kategoriaan lajittelin. Nyt on aika katsoa lajittelun tuloksia ja pohtia niiden merkitystä. Aiemmissa sitaateissa en ole esittänyt kommentille mitään järjestysnumeroa, mutta laadullisen aineiston uutisten kommentit numeroin helpottaakseni niiden lajittelua matriisiin. Numeroin kaikkien neljäntoista uutisen kommentit vanhimmasta uusimpaan kuten seuraavasta, matriisia esittelevästä, kuvasta voi todeta. Käytän seuraavissa kappaleissa useita lukijakommentteja esimerkkeinä, kuvaillessani lajitteluni tuloksia. Tulin siihen tulokseen, että referoimisen sijaan itse esimerkit kertovat parhaiten sen, millaisin ajatuksin niiden kirjoittaja on uutista kommentoinut.

uutisessa esitetyn ongelman suhdetta lakiin ja kolmas sekä neljäs kommentti vastaavat uutisen virittämässä kommentoinnissa esitettyyn kysymykseen.

Valkeakosken kuitutehtaan mahdollisista hajuhaitoista kärsiviä ihmisiä etsivän uutisen kahdestakymmenestäkuudesta lukijakommentista kaksi oli funktioltaan lisätietoa antavia. Tässä niistä pidempi.

Kommentti_7:

(Tuntematon)25.1.2011 11:50

Aikoinana tehtiin hyvin tarkka hajukartoitus, missä päin Koskia on erilaisia hajuaineiden pitoisuuksia. Tuuliruusu vaikuttaa siihen olennaisesti, on eräitä paikkoja, jotka ovat hyvin usein hajulähteestä tuulen alapuolella. Nyt aluksi Avilon käyttää rikkihiiltä, mutta on luvannut samaan aikaan kehittä prosessiaan niin, että sen käytöstä voidaan luopua. Mielestäni tämä on hyvä asia sen lisäksi, että saatiin ihmisille töitä. Tällaiset katugallupit eipäs-juupas-tyylillä ovat - sanonko mistä...

Eikö Valkeakoskella enää haise? 24.1.2011

Tämä kommentti antaa tietoa siitä mikä vaikuttaa hajuun sekä sen leviämiseen. Lukijalla on aiempaa tietoa aiheesta, siitä että hajuainepitoisuuksia on mitattu aiemmin. Lisäksi lukija antaa mielipiteensä itse uutisesta, pitää sitä ala-arvoisena. Samoin myös toisessa funktioltaan lisätietoa sisältävässä kommentissa pohdittiin hajun leviämistä ja sen syytä. Vastaavanlaista asiallista pohdintaa toiseen aiheeltaan yhtä kevyeen uutiseen joka käsitteli lumikasojen sakotusta tuli yksi kappale.

Kommetti_14:

(Tuntematon)28.1.2011 10:33

Mielenkiintoinen kysymys tuo auraus, aurausvallit ja lumikasat. Laki sanoo yksikäsitteisen selvästi, että tontinomistaja on vastuussa kadun puhtaanapidosta keskiviivaan asti. Laki sanoo myös velvollisuudeksi pitää "sadevesikouru lumettomana ja jäättömänä", eli rotvallin reunaa ei saa lumi peittää. Jos sitten kaupunki auraa kadun, se auttaa tontinomistajaa viemällä ainakin osan lumesta pois. Kannattaisivatko kaupungin työhön tyytymättömät, että kaupunki lopettaa auraamisen ja antaa meidän tontiomistajien tehdä homma kokonaan? Tietenkin aamulla ennen töihin lähtöä, että kaikki me pääsemme töihin!

Voisiko kaupunki sakottaa lumikasoja? 28.1.2011

Tässä lukijakommentissa on mielenkiintoista se, että siinä siteerataan pohdiskellen lakitekstiä ja tekstin suhdetta käytännön tilanteeseen. Kommentissa myös sivutaan sitä, kuinka kaupungin toimiin ollaan lähes aina tyytymättömiä, mutta kuitenkin ei haluttaisi olla täysin ilman kaupungin suorittamaa työtä. Tätä lukijaa ei niinkään mietitytä uutisen kärkenä ollut idea lumikasojen

sakottamisesta, vaan pikemminkin juuri se millä voisi ehkäistä lumikasojen syntymisen, eli aurauksella. Kun uutisessa pohdittiin rangaistusta, lukija pohti positiivisemmalla kantilta tilanteen välttämistä ja näki vikaa olevan myös ainaisessa toisten syytelyssä. Lumen määrän piinatessa aineistonotosviikolla tammikuun lopulla myös uutinen lumenkaatopaikkojen tilan riittämisestä sai lisätietoa sisältäviä kommentteja osakseen kaksin kappalein.

Kommentti_13:

(Tuntematon)30.1.2011 15:51

Ratinan lumenkaatokiellon pääsyy on ollut lumen mukana oleva lyijy ynnä muu saaste, jota kaikkea tulee paljon sulamisvesienkin mukana. Mutta toinen syy oli tarve sitten ruopata suvantoa. Lumen mukana tulee ihan oikeasti hiekkaa selvä kasa pohjaan. Ainakin niin väittivät, ja ruopattiinhan sitä takavuosina silloin tällöin. Kallista sekin.

Vieläkö lumenkaatopaikoilla on tilaa? 30.1.2011

Kommentti_14:

(Tuntematon)30.1.2011 17:07

Kaupungin oma ympäristönsuojelumääräys kieltää lumenkaatopaikan sijoittamisen vesistöön ja pohjavesialueelle. Ratinassa kaupunki noudattaa omaa päätöstään, Hakametsässä ei. Ne lumen seassa ovat saasteet, jotka ovat vaarallisia ja haitallisia vesistölle, voidaan kaupungin logiikalla surutta toimittaa pohjavesialueelle. Ei hyvä.

Vieläkö lumenkaatopaikoilla on tilaa? 30.1.2011

Tämän lumenkaatopaikkojen tilojen tilanteesta kertovan uutisen lukijakommentit aloittaneessa viestissä ehdotettiin Ratinan suvantoa lumenkaatopaikaksi puhtaalle lumelle ja epäiltiin viherpiipertäjien kieltäneen sen. Tästä kommentointi virisi vitsailuun sekä termin ”viherpiipertäjä” selventämiseen. Muista kommentteista poiketen näissä kahdessa pohdittiin selkeää vastausta sille, miksi suvantoon ei saa lunta viedä, sekä sitä kuinka hyvin kaupunki noudattaa omia määräyksiään asian suhteen. Se, että nämä kommentit vastaavat toisen kommentin esittämään aiheeseen voisi olla tulkittavissa vuorovaikutukseksi, mutta koska kommentit ovat omia informatiivisia kokonaisuuksiaan ilmaa suoraa sitaattia luokittelin ne lisätiedoksi.

Yhteistä kaikille näille funktioltaan lisätietoa uutiseen tai sen käsittelemään aiheeseen tuovilla lukijakommenteille on hyvä ja selkeä kieli kirjoituksessa, aiheen pohtiminen useammalta kuin yhdeltä kantilta sekä asiallisuus. Nämä kommentit eivät paasaa, huuda tai hehkuta vaan loogisesti esittävät tietonsa asiasta sekä tuovat uutiseen lisäarvoa, joka on rinnastettavissa journalistiseen arvoon. Eli näiden kommenttien tekstin sisältämä tieto tuki ja täydensi toimittajan kirjoittamaa uutista, ja täten oli punnittavissa yhtä arvokkaaksi kuin uutisteksti.

Kokemus

Funktioltaan toiseksi arvokkaimmaksi lukijakomentiksi olin määrittänyt henkilökohtaista kokemusta ilmaisevat kirjoitukset. Niitä löytyi laadullisesta aineistosta laittelun jälkeen kymmenen kappaletta. Näissä kokemusta kuvaavissa lukijakommenteissa painotin niiden kykyä tarkasti ilmaista se, miten kokemus liittyy uutiseen tai uutisenaiheeseen. Tässä funktioltaan kokemusta sisältävistä lukijakommenteista neljä esimerkkiä.

Kommentti_8:

(Tuntematon)29.1.2011 13:11

Tämä on totta myös sydäntutkimuksissa. Itse maksavana tein hinta-arviot soittamalla näihin kolmeen paikkaan. □ Koskikeskus oli halvin ja sieltä sain vielä lähetteen Helsinkiin Mehiläiseen varjoaine-kuvaukseen.

Terveystieteiden huima hintahaitari: Suonikohjuista pääsee eroon joko 870:llä tai 230 eurolla
29.1.2011

Kommentti_12:

(Tuntematon)25.1.2011 12:55

Muutama vuosi sitten Koskiin (paluu)muuttaneena voin sanoa, että eipä ole enää liiemmin haissut. Elävästi kun on mielessä Koskin hajut lapsuuteni ajoilta. Ja tosiaan, Tampereen keskustorilla haisee ("Tako") toisinaan samalta, kuin Koskissa pahimpina aikoina! :)

Eikö Valkeakoskella enää haise? 25.1.2011

Kommentti_2:

(Tuntematon)25.1.2011 11:26

Käytiin sunnuntaina asuntoesittelyllä valkeakoskella ja kyllä silloin ainakin keskustassa haisi joku ihmeellinen käry, liekö sitten oli juurikin tämä kuitutehdas.

Eikö Valkeakoskella enää haise? 25.1.2011

Kommentti_10:

(Tuntematon)25.1.2011 08:43

Jaa turhat hidastelijat!!!! Itse ajoin aamulla auraamatonta tietä kahdeksaa-yhdeksääkymppiä (siinäkin oli liikaa vaihtia keliin nähden, mutta kun perässä roikku koko ajan joku idiootti xenon valoillaan häikäisemässä). Nopeusrajoitus on 80. Silti eräät pässinpäät painuvat ohi ja aiheuttavat suuria vaaratilanteita muille. Ei sillä tiellä saa kesäkelilläkään ajaa satasta, saati näillä keleillä. Ei oo kyllä yhtään näillä kuskeilla järkeä päässä. Ottaa päähän!!!

Varaa aikaa aamuliikenteeseen! 25.1.2011

Näissä kaikissa kommenteissa lukija on itse kokenut uutisen käsittelemän aiheen, leikkausten hintahaitarin, Valkeakosken hajun sekä vaikean kelin aamuliikenteessä. Lähtökohta näille kommenteille on juuri tuon oman kokemuksen kertominen muille yhtenä esimerkkinä siitä, miten asian laita on. Omien havaintojen ja kokeman kertominen tekee näistä kommenteista arvokkaita

siinä mielessä, että niistä huokuu aitous ja elämä. Toimitettu uutisteksti on yleensä selkokielistä, väritöntä ja asiantuntijoiden arviointeihin nojaavaa. Uutisessa ei voida oikein asettua kenenkään puolelle. Lukijakomentointi on tyyliltään paljon vapaampaa ja juuri tällaiset kokemusta sisältävät kommentit kertovat paljon syvemmin, siitä uutisten raapaisemasta pinnasta. Kieleltään nämä kokemusta sisältävät kommentit ovat jo paljon värikkäämpiä, kuin edellä esillä olleet lisätietoa antavat lukijakomentit. Tämä huolimattomampi kielen käyttö kuvaa myös sitä eroa, mikä on harkitun ja rakennetun kommentin sekä tunteella kirjoitetun kommentin välillä.

Vuorovaikutus

Aamulehden verkkolehdestä kommentit eivät saa juoksevaa julkaisunumerointia. Tästä syystä toinen tapa ilmaista toisen kommenttiin vastaamista tekstin siteeraamisen sijaan, on aloittaa oma teksti toisen nimimerkillä, tämän kommentin päiväyksellä tai kellon ajalla. Toisen nimimerkkiin viittaamista ei kuitenkaan esiintynyt, koska aineistossani ei kukaan ollut nähnyt vaivaa keksiä omaa yksilöivää nimimerkkiä, vaan kaikkien kommenttien nimimerkit olivat nimeltään automaattisesti (Tuntematon).

Vuorovaikutukselliset kommentit saattoivat myös esittää asiallisen kysymyksen, jolla yritettiin herättää lisää keskustelua muiden kommentoijien kanssa. Vuorovaikutukselliseksi kommentiksi luin myös toisessa lukijakomentissa esitettyyn kysymykseen vastaamisen silloin, kun se oli kommentin pääasiallinen sisältö. (Esimerkiksi yhdessä kommentissa kysyttiin, että mikä on viherpiipertäjä? Tähän myöhempi kommentti vastasi yhdellä lauseella: En tiedä.) Funktioltaan vuorovaikutusta ilmentäviä kommentteja laadullisesta aineistosta löytyi 45 kappaletta. Eniten niitä oli rantaväylän tunnelin rakentamista käsittelevässä uutisessa (10). Tässä esimerkit kahden uutisen funktioltaan vuorovaikutteisista lukijakommenteista.

Kommentti_33:

(Tuntematon)25.1.2011 13:52

Yritän aina näistä tunneliuutisten kommentteista löytää edes yhden tunnelia vastustavan kommentin, jossa näkemys perustuu faktaan eikä arvailuihin, luuloihin ja perättömiin väitteisiin. Ei ole toistaiseksi löytynyt, sen enempää tämän kuin aiempienkaan tunneliuutisten kommentteista.

Tampere pitää kiirettä: Tunneli halutaan vielä nykyhallituksen lisäbudjettiin 25.1.2011

Kommentti_34:

(Tuntematon)25.1.2011 14:49

Yritän aina näistä tunneliuutisten kommentteista löytää edes yhden tunnelia puolustavan kommentin, jossa näkemys perustuu faktaan eikä arvailuihin, luuloihin ja perättömiin väitteisiin. Ei

ole toistaiseksi löytynyt, sen enempää tämän kuin aiempienkaan tunneliuutisten kommenteista. Vähemmän noita järkiperusteita löytyy tunnelia puohustavien kommenteista.

Tampere pitää kiirettä: Tunneli halutaan vielä nykyhallituksen lisäbudjettiin 25.1.2011

Kommentti_12:

(Tuntematon)26.1.2011 09:23

"Vänskä taitaa olla täysin tietämätön normaalin omakotitalon lämmityssysteemeistä. Miten voi olla käyttöpääällikkönä jos ei edes tiedä miten tekniset laitteet toimivat. Harvalla on enää puulämmitteistä hellaa." Takkoja ja uuneja on paljon. Puulämmitys voi tarkoittaa muutakin kuin vain sitä sinun lämmityskattilaasi.

Vattenfall: Pirkanmaallakin pitää varautua lähtemään evakkoon 25.1.2011

Kommentti_13:

(Tuntematon)26.1.2011 09:58

"Milloin Vattenfall hyvittää viime kesän katkojen siirtomaksut. Vielä ei ole kuulunut mitään. Täytyyköhän lähettää vouti perään?" Tarkistelepa ensin sähkölaskusi, siellä ne on hyvitetty. Siis jos on semmoinen sähkökatkos ollut, että sen vuoksi on hyvitykseen oikeutettu.

Vattenfall: Pirkanmaallakin pitää varautua lähtemään evakkoon 25.1.2011

Rantaväylän tunnelin rakentamisesta kertonut uutisen puhutti muutenkin lukijoita paljon, mutta vuorovaikutteisuus seurasi selvästi alkaen kommentista 33, jossa pohdittiin sitä kuinka hanketta vastustavista puheenvuoroista puuttuvat faktat. Seuraavat kolme lukijakomenttia siteerasivat tätä kommenttia ja ilmaisivat näkemyksensä tähän esille otettuun aiheeseen. Ylipäättään liikenne oli aiheena lukijoita kiinnostava kuten ilmaisun jo määrällisen analyysin osiossa. Toinen paljon kommentteja saanut aihe oli sää, joka aiheutti viikolla neljä paljon ongelmia kuten laajoja ja pitkiä sähkökatkoksia. 25.1.2011 uutisessa kehoitettiin pirkanmaalaisia varautumaan evakkoon lähtöön pitkien sähkökatkosten takia. Pääasiassa tämä uutisen kahdessakymmenessä neljässä kommentissa jaettiin mielipiteitä sekä neuvoja siitä kuinka sähköverkkoaluetta tulisi hoitaa. Esimerkkinäkin olleet vuorovaikutteiset lukijakomentit puolestaan selvittivät uutistekstiä sekä laskutustapoja toisilleen. Sään ja sähkökatkojen lisäksi asuntojen hintojen nousua käsittelevä uutinen 29.1.2011 toi mielipiteellisten kommenttien lisäksi edellä esitettyihin väitteisiin vastaavia vuorovaikutuksellisia kommentteja. Seitsemästätoista lukijakomentista yhteensä neljä kommentoi uutisen sijaan toisia kommentteja.

Kommentti_7:

(Tuntematon)29.1.2011 19:06

"asunnot kuluu siinä kuin autotkin, eli hinnan tulisi tippua käytettäessä,,katsastuksetkin

laiminlyöty” Asuntoja korjataan ja parannetaan. Lisäksi sijainti ei kulu vaan nostaa arvoaan etenkin, jos tontti on oma.

Vattenfall: Pirkanmaallakin pitää varautua lähtemään evakkoon 25.1.2011

Kommentti_14:

(Tuntematon)30.1.2011 15:34

"Ei ne hinnat nousis, jos niistä ei maksettais. Ei vanhan talon/asunnon arvo maagisesti nouse itsestään." Kyllä se arvo vaan valitettavasti nousee, koska uusien rakennuskustannukset nousevat. Vanhojen hinta seuraa perässä.

Vattenfall: Pirkanmaallakin pitää varautua lähtemään evakkoon 25.1.2011

Funktioltaan vuorovaikutteiset lukijakommentit olivat kirjavampia kieleltään ja sisällöltään kuin lisätietoa tai kokemusta ilmaisevat. Siteeraaminen oli monimuotoista, kun osa kirjoittajista käytti lainausmerkkejä ilmaisemaan lainattua tekstiä, siinä missä toiset vastasivat omalla tekstillään toisen nimimerkin (tuntematon), kommentin päiväyksen ja kellonajan perään. Vuorovaikutteiset kommentit eivät välttämättä vieneet keskustelua eteenpäin, vaan halusivat kertoa oman mielipiteensä siitä, mistä siteeratun uutisen tai toisen kommentin teksti oli kertonut. Mielestäni kuitenkin juuri siteeraamalla näissä kommentteissa haluttiin osoittaa oma viesti tietylle taholle ja täten ottaa kontakti tähän puhuttelun kohteeseen.

Mielestäni oli harmillista, ettei varsinaista eteenpäin kulkevaa keskustelua ollut havaittavissa kommentoijien välillä. Tämä saattoi johtua nimimerkittömyydestä tai siitä että kehoitus on kommentoida eikä keskustella. Laajasti ajateltunahan kaikki verkkolehden kommentit ovat lukijoiden taholta lähtevää vuorovaikutusta toimitusta ja muuta maailmaa kohtaan. Halusin kuitenkin rajata vuorovaikutuksen tarkoittamaan tässä tutkimuksessa yritystä kommunikoida jonkun tietyn tahon tai henkilön kanssa, mitä toisen tekstin lainaaminen ennen omaa kirjoitusta selvästi ilmentää.

Palaute

Neljäs lukijakommenttien funktiota kuvaava kategoria on palaute. Näitä uutisen kirjoittaneesta toimittajasta, toimituskulttuurista tai Aamulehden linjanvedosta jotain mieltä olevia lukijakommentteja oli kaksitoista kappaletta. Eniten niitä kertyi rantaväylän tunnelin rakennuskustannuksia käsittelevään uutiseen, jossa oli kahdeksan palautetta antavaa kommenttia viidestäkymmenestäneljästä.

Kommentti_2:

(Tuntematon)25.1.2011 09:04

"Tampere pitää kiirettä" Sallikaa minun nauraa. Mitä märkäkorvatoimittajia Aamulehdessä nykyään on töissä kirjoittamassa näitä juttuja? Tunnelia on suunniteltu 1990-luvun alusta alkaen ja koko 2000-luvun rakentamisen on pitänyt käynnistyä muutaman vuoden sisällä. Toivoisi hieman perspektiiviä näihin juttuihin, joita kirjoitellaan ilman minkäänlaista tietoa asioiden taustoista.

Tampere pitää kiirettä: Tunneli halutaan vielä nykyhallituksen lisäbudjettiin. 24.1.2011

Kommentti_6:

(Tuntematon)25.1.2011 09:28

AL:n tunnelilobbaus jatkuu. Pääsivullahan Pokkinen syöti tässä muutama päivä sitten täyttä pajunköyhtä lukijoille kuinka tunneli tuottaa mielettömiä summia. Unohti vain mainita, että tuottaa yksityisille maanomistajille ja rakennusliikkeille. Ei niille syntyvä liikevoitto kitenkaan ole osa kaupungin budjettia. Pokkinen antoi selvästi lukijalle siis väittämän, että tunneli tuottaa rahaa jolla rahoitetaan kaupungin budjettimenoja, mikä ei missään tapauksessa pidä paikkaansa.

Tampere pitää kiirettä: Tunneli halutaan vielä nykyhallituksen lisäbudjettiin. 24.1.2011

Kommentti_38:

(Tuntematon)25.1.2011 17:06

Ei Aamulehti rakkensuliikkeiden ja päättäjien suhteita pengo. Tutkivaa journalismia on turha odottaa. Noppa -jutusta ei voitu rikosoikeudellisista syistä vaieta. Mutta muuten on ollut syvä hiljaisuus. Ei kirjoitettu Apusen aikaan, eikä siihen näytä riittävän Jokisenkaan rahkeet eikä eväät, tutkivaan journalismiin siis. "Sitä kuusta kuuleminen jonka juurella asuminen"

Tampere pitää kiirettä: Tunneli halutaan vielä nykyhallituksen lisäbudjettiin. 24.1.2011

Yhteistä kaikille funktioltaan palautetta antaville lukijakommenteille oli tyytymättömyys uutisen käsittelyyn tai aiheeseen. Näissä kommentteissa Aamulehdeltä ja sen uutisilta toivottiin enemmän syvyyttä, uusia näkökulmia ja parempia perusteluita. Toisaalta verkkolehden uutinen rantaväylän tunnelin rakennushankkeesta oli vain lyhyt pätkä artikkelista, jolla houkuteltiin lukijoita lukemaan lisää päivän painetusta lehdestä. Osa näistä lukijoista saattoi kommentoida tyytymättömyyttään asian esittämiseen pelkän verkkolehden tekstin perusteella, mikä oli vain murto-osa koko artikkelista. Mielestäni nämä palautteet ovat silti huomion arvoisia, sillä verkkolehden uutisen pitäisi olla kuitenkin oma kokonaisuutensa, josta pääseikat ovat sellaisenaan ymmärrettävissä.

Mielenkiintoista näissä funktioltaan palautetta ilmaisevissa kommentteissa on niiden lähettäminen julkisesti muidenkin lukijoiden nähtävissä olevalle foorumille. Mitä ilmeisemmin nämä kommentoijat olivat kokeneet suoraan toimitukselle lähetetyn palautteen jäävän ilman huomiota tai

toimenpiteitä. Näin ”avoimena kirjeenä” lähetty viesti tyytymättömyydestä lehteä kohtaan saattaisi saada lisää tukijoita muista lukijoista taakseen. Nämä funktioltaan palautetta ilmentävät kommentit myös tukevat johdannossa esittelemääni Hannu Pulkkisen (2008, 183-184) jaottelua, jossa lukijoiden mielipiteet palauteosiona sijoittuvat yleisempien oheistekstien joukkoon.

Mielipide

Tähän lukijakommenttien funktiota mielipiteenä esittävään kategoriaan kertyi 148 mikä teki siitä suurimman luokan. Nämä funktioltaan mielipiteelliset kommentit olivat jotain mieltä itse uutisesta, tai sen sisältämästä aiheesta. Mielipiteeksi laskin myös lyhyet lausahdukset tai huudahdukset aiheesta. Aineistonkeräysviikolla Aamulehden verkkolehdestä ei ollut käytössä ennakkomoderoointia. Se mahdollisesti selittää 30.1.2011 julkaistun Ylen Tohlopin tilojen tulevaisuutta käsittelevän uutisen mielipiteellisten lukijakommenttien huonoa kieltä. Ensimmäisistä kuudesta kommentista viidessä esiintyi p:llä alkava ilmaus, joka tulee ilmi seuraavista mielipidettä esiin tuovissa esimerkkikommenteista.

Kommentti_1:

(Tuntematon)30.1.2011 13:25

tossa on muuten maailman paskin jätkä

Ylen johtaja: “Tampereella on jatkossakin iso rooli” 30.1.2011

Kommentti_2:

(Tuntematon)30.1.2011 13:42

YLEä ei tarvita muutenkaan. Ihan paskoja ohjelmia ja turhasta maksetaan tv-luvassa niiden kuluja. Toimisivat kuin muutkin firmat, maksavat itse omat kulunsa tai sitten pistävät lapun luukulle. Meikän ääni lapun luukulle laittamiselle. YLE roskikseen, sitä ei jää kukaan kaipaamaan!

Ylen johtaja: “Tampereella on jatkossakin iso rooli” 30.1.2011

Kommentti_3:

(Tuntematon)30.1.2011 14:24

Luojan kiitos YLE on olemassa, tv olisi muuten täynnä Amerikkalaista paska-ajanviete ohjelmaa.

Ylen johtaja: “Tampereella on jatkossakin iso rooli” 30.1.2011

Aineistoa kerätessäni en ollut tietoinen Aamulehden jälkimoderoointikokeilusta, mutta se selittänee näissä ja monissa muissa kommenteissa esiintyneen huonon kielenkäytön ja jopa kiroilun. Jo

aiemmin kerroin Ari Heinosen lehdistön sanansijoihin keskittyneestä tutkimuksesta. Heinosen tutkimuskyselyyn osallistunut Guardianin päätoimittajan piti keskustelun tason olevan merkittävä seikka sille, että lukijat myös palaisivat uudelleen keskustelemaan (Heinonen 2008, 33). Koulutetut journalistit käyttävät kieltä kirjoittaessaan harkitusti, mutta linja ei aina jatku samana lukijakommenteissa. On ymmärrettävää, että hyvin kirjoitetun uutisen jälkeinen älyllinen keskustelu latistuu, jos ensimmäiset kymmenen kommenttia ovat herjaavia tai täynnä kirjoitusvirheitä.

Vilkaasti viriävien kommentointien myötä on mahdollista, että verkkolehdeissä lukijakommenttien tekstin merkkien yhteismäärä nousee suuremmaksi kuin toimitettujen uutisten. Tämä tarkoittaa sitä, että toimittamattoman, kansankielisen materiaalin, teksti ja kirjoitustapa saattaa alkaa näyttää lukijoille verkkolehden yleiseltä linjalta. Puhekielellä kirjoitetun tekstin lukeminen tuskin sivistää ketään, ja oletettavasti hyvää kieltä kirjoittava lukija vie mieluummin kommenttinsa sinne missä muutkin keskustelunavaukset ovat asiallisia ja oikeinkirjoitettuja.

Näiden funktioltaan mielipidettä ilmentävien esimerkkikommenttien jälkeen Yleä koskevan uutisen kommentointi jatkui vähemmän kiroilevana, mutta muuten mielipidepainotteisena. Seuraavista esimerkeistä ilmenee funktioltaan mielipiteellisen kommentin lausahdusmaisuus uutisen herättämästä aiheesta.

Kommentti_18:
(Tuntematon)30.1.2011 21:56
Pasila pitäisi hajauttaa maakuntiin...

Ylen johtaja: “Tampereella on jatkossakin iso rooli” 30.1.2011

Kommentti_19:
(Tuntematon)30.1.2011 22:27
Yritysjohtajien tuommoiset lausunnot tarkoittavat yleensä sitä, että toimintojen lakkauttamisesta on jo päätetty.

Ylen johtaja: “Tampereella on jatkossakin iso rooli” 30.1.2011

Kaiken kaikkiaan funktioltaan mielipiteellisten lukijakommenttien määrään suuruus aineistosta selittyy sillä, että ne vastaavat parhaiten annettuun pyyntöön kommentoida uutista. Mielipiteelliset kommentit kertovat kirjoittajansa mielessä heränneet ajatukset uutisesta sellaisena kun ne ovat ensimmäisenä olleet. Mielestäni nämä kommentit ovat välittömämpiä kuin muut juuri siksi, että ne

ovat niin suorasanaisia, niin hyvässä kuin pahassa. Niistä ilmenee kirjoittajan mielentila uutisen lukemisen jälkeen.

Esimerkkieni mielipiteellisten kommenttien perusteella ei tule kuitenkaan vetää suurempia johtopäätöksiä siitä millaisia ihmisiä nämä Aamulehden verkkolehteä kommentoivat lukijat, tai saati sitten muut lukijat ovat, sillä kuten Jutta Högmanderkin minulle totesi toimittajahaastattelun päätteeksi, nämä verkkouutisia kommentoivat ovat vain yksi osa laajaa lukijakuntaa. Suuri osa heistä pysyy näkymättömissä tyytyen lukemaan painettua tai verkossa olevaa lehteä sekä sen kommentteja.

Funktioltaan mielipiteellisten lukijakommenttien suuri määrä verrattuna lisätietoa ilmaiseviin kommentteihin myös tukee johdannossa esittämäni yleistä käsitystä kommentoinnista kevyenä rupatteluna. Kun ajatellaan sanomalehtien pyrkimystä päästä lähemmäs lukijoitaan sekä näiden arkea, voisi tämän suhteellisen suuren mielipiteellisen kommenttikirjoittelun osoittavan tämän tavoitteen toteutuneen. Toinen huomion arvoinen seikka on se, että verkossa sanomalehdille tuo lukijoiden jutusteleva kommentointi näyttää sopivan, mutta painettuun lehteen päästäkseen mielipiteelliseltä ilmaisulta edelleen odotetaan paljon enemmän. Tämä kieli siitä, että verkko on kaiken alkukankeutensa jälkeen osoittautunut lehdille hyväksi ”maanläheisemmäksi” kontaktipinnaksi yleisönsä huomioon ottamisessa.

Vitsi

Aineistooni perehtyessäni huomasin kuinka lukijakommenteissa huumorilla kevennettiin vakavien aiheiden käsittelyä. Huumori on kuitenkin yksi eniten verkkoviestinnässä väärin ymmärretyistä tavoista kommunikoida, eivätkä hauskaiksi tarkoitetut lauseet aina avaudu viestin vastaanottajalle lähettäjän tarkoittamalla tavalla. Lajittelu funktioltaan vitsinä toimiviin lukijakommentteihin nojaa paljolti huumorintajuuni. Koitin tulkita aineistoa parhaani mukaan käyttäen apunani kappaleessa 3.3. esittelemääni lajittelun mallia. Parhaiten vitsin erottaa mielipiteestä sillä, että vitsi ei suoraan ole mitään mieltä uutisesta tai sen käsittelemästä aiheesta. Vitsailu ei aina ollut lukijakommenteissa näin hyväntahtoista kuin seuraavissa pienaineiston esimerkeissä, mutta ero funktioltaan mielipiteellisiin kommentteihin käy selvimmin näistä ilmi.

Kommentti_8:

(Tuntematon)30.1.2011 12:20

Sulatettu lumi on hyvää kahvivettä. Puolimustaan veteen tarvitaan puolet vähemmän kahvijauhetta.

Vieläkö lumenkaatopaikoilla on tilaa? 30.1.2011

Kommentti_11:

(Tuntematon)26.1.2011 09:11

kamalaa kun ei laske virta käsiin.

Vattenfall: Pirkanmaallakin pitää varautua lähtemään evakkoon 25.1.2011

Kommentti_19:

(Tuntematon)26.1.2011 10:35

Talviaisissa tiputetaan lunta kesäisinkin jo nimen vuoksi

Vattenfall: Pirkanmaallakin pitää varautua lähtemään evakkoon 25.1.2011

Pienaineistoni neljätoista uutista sai funktioltaan vitsiksi luettavia kommentteja vain neljätoista kappaletta. Määrä oli mielestäni pieni, sillä kokoaineistoa käsitellessäni kommenttien humoristinen sävy oli jäänyt muistiini paljon laajempaan. Tästä päättelen, että toimittajien nimellä kirjoittamat uutiset ovat olleet aiheeltaan hankalampia herjata.

Asiaton

Asiattomia lukijakommenttejahan ei tulisi aineistossani olla lukijoiden toimesta tapahtuneen jälkimoderoinnin ansiosta. Todellisuudessa harva kuitenkaan toimii ja ilmoittaa asiattomasta tekstistä luettuaan huutavan, solvaavan tai väärällä palstalla olevan kommentin. Toinen syy ilmoittamatta jättämiseen saattaa olla se, että kommentteja työkseen verkkolehdestä karsivan tulkinta asiattomista kommentteista on toinen kuin peruslukijakunnan. Aineistossani funktioltaan asiattomiksi kommentiksi laskin sellaiset lukijakommentit, jotka kommentoivat jotain muuta aihetta kuin itse uutisen esille tuomia teemoja tai olivat muuten irtonaisia lausahduksia muihin kommentteihin verrattuna. Tässä kaksi esimerkkitapausta kolmestatoista funktioltaan asiattomista pienaineistoni kommentteista.

Kommentti_7:

(Tuntematon)25.1.2011 09:30

Ei helv...

Tampere pitää kiirettä: Tunneli halutaan vielä nykyhallituksen lisäbudjettiin 24.1.2011

Kommentti_10:

(Tuntematon)25.1.2011 09:58

Kirjottakaa nyt Saaattana jo TAVASESTA! Ministeri käyny kylässä. JULLIT!

Tampere pitää kiirettä: Tunneli halutaan vielä nykyhallituksen lisäbudjettiin 24.1.2011

Nämä asiattomat kommentit olivat huomattavasti siistimpiä, kuin mitä luin määrällistä tutkimusta tehdessäni. Kuten vitsien kohdalla, myös funktioltaan asiattomia kommentteja ilmeni näiden toimittajan nimellä kirjoitetuiden uutisten yhteydessä vähemmän kuin mitä laajemman aineiston luenta oli antanut odottaa. Kyse voi olla sattumasta tai sitten siitä, että juuri näiden pienaineiston uutisten aiheet eivät ole herättäneet lukijoissa tarvetta kommentoida vitsikkäästi tai asiattomasti.

Pienaineistoni lukijakommenttien funktioiden lajittelun tulosten esittelyn lisäksi on vielä muutama seikka, joista haluan mainita. Funktioita lajitellessani en voinut välttyä huomaamasta kuinka lukijakommenttien kieli oli paikoin todella kehnoa ja teksteistä paistoi läpi kiireellä kirjoittaminen. Kirjoitusvirheet olivat kommentteissa enemmän sääntö kuin poikkeus. Välimerkkien käyttöä kommentteissa kuvailisin omaperäiseksi. Muutamissa lukijakommentissa esiintyi lisäksi niin sanottua HUUTAMISTA. Eli isoilla kirjaimilla kirjoitettuja sanoja tai lauseita.

Kommentti_11:

(Tuntematon)25.1.2011 08:57

TÄYSILLÄ VAAN! KAASU POHJASSA! SE ON MUN MOTTO! ALTA POIS KAIKKI! HETI TÄNNE MULLE KAIKKI HETI!

Varaa aikaa aamuliikenteeseen! 25.1.2011

Huutaminen saattoi olla kirjoittajan käyttämä keino saada oma tekstinsä erottumaan muiden kommentteista. Aalto ja Yoe Uusisaari neuvoivat tekstikeskustelun ”oikeinkirjoitussäännöissään” (2009, 76) kuitenkin välttämään huutamista. Mielestäni huutavaa tekstiä on raskaampi lukea kuin tavallista tekstiä. Lisäksi isoilla kirjaimilla kirjoitettu lukijakommentti vaikuttaa lähtökohtaisesti aggressiivisemmalta, kuin normaaliin kirjoitusasuun puetut kommentit.

Huonon kielen ja huutamisen lisäksi jäin miettimään sitä kuinka aineiston neljästätoista jutusta kahdeksan vinkkasi lukemaan aiheestaan lisää Aamulehden paperiversiosta. Nämä jutut toimivat ikään kuin houkuttimina tarttumaan lehden maksulliseen, painettuun versioon. Ymmärrän ettei koko artikkelia kannata laittaa ilmaiseksi luettavaksi verkkoon, mutta toivoisin, että juttua tiivistäessä muutaman kappaleen artikkeliksi käytettäisiin lehdessä jatkossa hieman enemmän aikaa

ja vaivaa, sillä nämä lyhyet tekstit jäivät kokonaisuudeltaan selvästi keskeneräisiksi. Se, että lukijat kommentoivat aiheen vierestä tai antavat lehdelle palautetta heikosta toimitustyöstä, vaikuttaa luonnolliselta jos itse uutinenkin jää puolitiehen. Houkutteluun tarkoitettujen tiivistämisen lisäksi kuusi näistä kahdeksasta vinkkaavasta jutusta omasi haastatellun tietolähteen. Haasteltavan asiantuntijan esiintyminen uutisissa tukee myös päätelmäni Aamulehden panostuksesta näissä toimittajan nimellä julkaistuissa teksteissä.

4.3. Lukijakommentit keskusteluna – suhde keskustelupalstoihin

Näin pienaineiston lukijakommenttien laadullisen analysoinnin jälkeen koen tarpeelliseksi vielä selventää sitä eroa mikä on verkkolehden lukijakommentoinnilla keskusteluna sekä keskustelupalstoille kommentoinnilla. Veikko Pietilän (2010, 397) mukaan lehtien yleisöosastojen ja verkon keskustelutilojen välillä on havaittavissa jonkinlaista sukulaisuutta. Luvussa 2.4. käsittelemäni Aamulehteä esimerkkinä käyttäen verkkolehden tapoja ottaa yleisöön huomioon ja mukaan toimintaansa. Nyt, kun vertaan verkkolehden kommentointia ja keskustelupalstan kirjoittelua toisiinsa, on oleellista hieman avata myös keskustelupalstojen yleisiä käytäntöjä. Seuraavassa tiivistämäni keskeiset seikat keskustelupalstojen toiminnasta sekä kirjoittelun valvonnasta:

Www-keskustelupalstat ovat yleensä asynkronisia Internetin keskustelupalveluja, jotka voivat toimia ilman viestien sisällön valvontaa. Useat keskustelupalstat kuitenkin vaativat käyttäjää rekisteröitymään. Tällä toimenpiteellä pyritään helpottamaan keskustelupalstan valvontaa sekä hallinnointia.

Keskustelupalstat eroavat chateista siten, että viestit tallentuvat pysyvästi nähtäville, jolloin vanhoja keskusteluja voi selata jälkikäteen.

Keskustelupalstoilla viestit ovat yleensä pidempiä ja huolitellumpia kuin chattien yhden rivin pituiset viestit. Viesteissä lainataan usein edellisistä viesteistä oleellisia kohtia ja vastataan niihin, kuten sähköpostissa. Keskustelupalstalla on usein jokin tietty aihepiiri, joka yhdistää keskustelupalstalla käyviä.

(Arpo, 2005, 30-50 sekä Korpela 2007, 283-294)

Havaintojeni ja tekemieni analyysien valossa voin todeta, että näkyvimmit erottavat tekijät verkkolehden lukijakommentoinnin ja keskustelupalstalle kirjoittamisen välillä ovat aiheen annossa, vastavuoroisuudessa sekä moderoinnissa. Aiheen avaajana lukijakommentoinnille verkkolehdessä toimii kunkin lehden toimittama uutinen, kun taas esimerkiksi Suomi24 -keskustelupalstoilla kuka tahansa voi aloittaa keskustelun mistä tahansa aiheesta. Sivustolla voi etsiä kiinnostavia aiheita

aakkosellisesta hakemistosta tai tekemällä keskusteluhaun jollakin haluamallaan sanalla. Aineiston analyysini osoittivat, että Aamulehden Pirkanmaa-osion uutisten lukijakommentit pääasiassa kommentoivat uutiseen tai uutisen herättämiin aiheisiin. Kommentointikirjoitukset ovat vaihtelevia tasoltaan ja pituudeltaan jo siitä syystä, että uutisen lopussa ei ole esitetty mitään suoraa kysymystä, vaan pyydetty kommentoimaan. Tämä kehoitus on sen verran laajasti ymmärrettävissä, että kommentointikin on vähintään yhtä laajaa funktioltaan.

Verrattuna verkkolehden uutiseen, keskustelupalstalla aiheen aloittava kirjoittaja tapaa yleensä aloituksellaan hakea muilta apua tai neuvoa itseään askarruttavaan asiaan. Samalla käytännöllä päättää myös moni blogia pitävä kirjoituksensa, heittämällä pallon lukijoille esittämällä näille kysymyksen juuri kirjoittamastaan aiheesta. Tällöin blogin kommenttilaatikkoon, tai keskustelupalstalle kirjoittavat vastaavat heille esitettyyn, aiheeltaan rajattuun pulmaan. Blogin pitäjä tai keskustelun aloittaja yleensä itse vielä vastaavat saamiinsa kommentteihin, niin että aiheen käsittely jatkuu pidemmälle ja syvemmälle keskustelun edetessä. Pietilä (2010, 397.) pitää esimerkiksi *Uusetissa* keskustelua aitona vuoropuheluna, siinä missä yleisönosaston kommunikointi on ennemminkin yhtäaikaisten viestien yksinpuhelua. Mielestäni tämä Pietilän kuvaus painetun lehden yleisönosaston vuoropuhelun toimimattomuudesta luonnehtii hyvin myös verkkolehden uutiskomentointia.

Tekijä-lukijavuorovaikutus puuttuu näistä aineistoni Aamulehden verkkolehden lukijakommenteista. Vaikka osassa lukijakommenteista viitataan toimittajan tai toisten kommentoijien teksteihin ja haetaan näin yksilöityä puhuttelua, ei varsinaista keskustelua kommenttien kesken synny. Keskustelupalstalla aiheen aloittava tai henkilökohtaista blogia pitävä kirjoittaja haluavat saada aikaan keskustelua ja vielä itsekkin osallistua siihen. Verkkolehden lukijakomentointi eroaa keskustelupalstalle kirjoittamisesta sillä, että se on yksipuolista kirjoittelua lukijoilta toimitukselle tai muulle maailmalle. Vaikka lehden toimitus lukisikin lukijoiden kommentteja ja ammentaisi niistä jatkojuttujen aiheita tai uusia näkökulmia koluttuihin uutisaiheisiin, se ei tule yhtä näkyvästi lukijoiden tietoon, kuin viestiketjuun kirjoitettu vastaus lähettäjältä.

Kolmas olennainen ero keskustelupalstoille ja verkkolehden kirjoittamisen välillä on moderointi. Aamulehtikin palasi aineistoni otannan aikana käytössä olleesta kokeilustaan takaisin esimoderoinnin pariin. Tämä tarkoittaa muutamasta minuutista useampaan tuntiin venyvää viivettä kommentin lähettämistä sen julkaisuun. Väkinäiset tauot jos mitkä tyrehdyttävät keskustelun, niin

suullisen kuin virtuaalisen. Suomen vilkkaimmilla keskustelupalstoilla itseään markkinoiva Kaupallinen Suomi24 -sivusto on tunnettu sallivammasta otteestaan kirjoittelun valvonnan suhteen ja antaa kävijöilleen vapauksia sisällön tuottamiseen. Lähes synonyyminä vapaalle kirjoittamiselle pidetään keskustelun matalaa tasoa. Nähtäväksi jää kuinka Aamulehden esimoderointi toimii ja miten se näkyy julkaistujen lukijakommenttien laadussa sekä määrissä. Mielipiteistään verkkolehden moderoinnista ja lukijakommenttien kielestä pääsevät seuraavassa luvussa kertomaan haastatteleman Aamulehden toimittajat.

5. Toimittajahaastattelut

Aineistoni määrällisen ja laadullisen tutkimisen jälkeen minua kiinnosti kuulla mitä mieltä toimittajat ovat lukijakommenteista sekä niiden merkityksestä lehden lukijasuhteelle ja journalismille. Toimittajahaastatteluissa kysyin neljältä Aamulehden toimittajalta (Seppo Roth, Jutta Högmander, Aki Taponen ja Kari Happonen) heidän mielipidettään siitä, pitäisikö kommentin kirjoittajan vastuuta vielä korostaa lisää kommentointilomakkeessa. Tiedustelin myös toimittajilta olivatko he itse kommentoineet verkossa ja näkevätkö he kommentoinnin mahdollisesti vuorovaikutuksellisenä keskusteluna vai pelkkänä oman mielipiteen kertomisena. Näistä aiheista lisää seuraavaksi, kun tiivistän yhteen lyhyesti haastattelemieni Aamulehden ammattilaisten näkemyksiä verkon lukijakommenteista. Pidin haastattelut litteroituani toimittajien sitaatit puhekielenomaisina koska haastattelut olivat keskustelevia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että haastatteleman toimittajat kirjoittaisivat niin kuin puhuvat. Päinvastoin. Aineistoni uutiset kyllä osoittavat sen.

5.1. Lukijakommentit lisätietona sekä palautteena

Laadullisen aineiston analyysin perusteella näyttää siltä, ettei lisätietoa sisältäviä lukijakommentteja tule Pirkanmaa-osion uutisiin kovinkaan paljon (11/253 kpl). Toimittajilta kysyttäessä, saavatko he mahdollisesti lukijakommenteista aiheita jatkojuttuihin tai täysin uusiin juttuihin, vastaukset olivat pienen pohdinnan jälkeen myönteisiä, mutta esimerkkejä haastateltavien oli vaikea muistaa. Jutta Högmander kertoi kuitenkin yhden tuoreen tapauksen:

”On mahdollista. Ei ole lainkaan kyse korkealentoisesta aiheesta, mutta pakko kertoa. Olin verkkotoimituksessa kun oli Williamin ja Katen häät. Sitten julkaistiin David Beckhamin ja Victoria Beckhamin kuva, josta joku kommentoi, että ”hei Beckhamillahan on väärällä puolella kunniamerkki”. Teimme sitten jutun, että Beckhamilla oli väärällä puolella kunniamerkki. Tarkistimme asian ensin ja paikkansa se kyllä piti.”

Kuulemani perusteella tulin siihen tulokseen, että vaikka lukijakommentti sisältääkin uutista täydentävää tietoa, se ei välttämättä aiheuta toimenpiteitä toimituksessa useasta syystä. Yksi oleellinen seikka on tällä hetkellä ennakkomoderaatiosta johtuva viive kommentin julkaisussa, joka voi olla mitä tahansa parista minuutista useampaan tuntiin. Toinen seikka on se, että toimittaja on jo saattanut siirtynyt seuraavan työtehtävän pariin, eikä aktiivisesti seuraa jokaisen kirjoittamansa uutisensa saamaa kommentointia. Kolmas seikka on se, ettei toimittaja ole edes tietoinen, että hänen juttunsa löytyy verkkolehdestä, kuten selvisi Kari Haposta haastatellessani. Haposen tapauksessa verkkotoimitus oli tiivistänyt pätkän talousuutisia kirjoittavan toimittajan uutisesta ja sijoittanut sen verkkolehdessä talousuutisten sijaan Pirkanmaan-osioon. Haastatelluista Seppo Roth kiteytti lukijakommentoinnin tarkkailun olevan Aamulehdessä juttukohtaista:

”Riippuu jutusta. Jos se on sen päivän isojuttu, niin sitten sitä katsotaan. Jos on tavallinen juttu, niin ei.”

Yleisesti lukijoiden mahdollisuudesta kirjoittaa kommenttejaan uutisten perään pidettiin tämän päivän verkkoviestinnän perusasiانا. Silloin, kun jostakin aiheesta oltiin jatkamassa uutisointia, saatettiin lukijakommentteja lukemalla saada uusia näkökulmia aiheeseen. Näin Aki Taponen kertoi asiasta:

”... tavallaan lukijakommenteista voi tulla esille sellaisia näkökulmia, joita toimittaja ei ole huomannut siinä juttua tehdessään. Se on hyvä asia, että silloin se (lukijakommentti) voi täydentää juttua ihan olennaisesti. Ja se (lukijakommentti) voi antaa aihetta, jos ei nyt suoraan jatkojutuksi niin, uuden näkökulman seuraavalle kerralle aiheesta kirjoitettaessa. Silloin osaa katsella asiaa siltä puolelta, miltä on tämä kommentoijan viesti.”

Toimittajien kanssa keskustellessa havaitsin, että lukijakommentit ajateltiin hyvin usein yhtenä palautteen muotona. Kasvokkain järjestettäviä lukijatapaamisia kommentoinnin ei uskottu palautteenannossa suoraan korvaavan, mutta olevan sille hyvä lisä. Puhelinsoitot ja henkilökohtaiset sähköpostit lukijoilta olivat toimittajille tutumpia tapoja saada palautetta. Haastateltavat eivät itse juurikaan käyneet kommentoimassa muilla verkkosivuilla, eivätkä omiin uutisiinsa kirjoitettuihin lukijakommentteihin. He olivat kuitenkin tietoisia siitä, että jotkut kollegat saattoivat tarvittaessa

itse kommentoimalla käydä korjaamassa jotakin lukijoiden kommenteissa esiintynyttä väärinymmärrystä.

Olivat kommentit sitten palautetta toimittajalle tai lukijan oman mielipiteen ilmaisua, niin niiden määrällä on merkitystä. Kysyin toimittajilta mielipidettä siihen, onko lukijakommentoinnilla jotakin taloudellista merkitystä lehdelle. Seppo Roth tiivistä vastauksessaan asian pääkohdat:

”Ei varmaan suoranaisesti, koska kaikkien keskustelupalstojen kapitalisointi on osoittautunut hirveän vaikeaksi. Kuten blogien kapitalisointi. Niissä on se paha puoli, että ihmiset voivat tosiaan sanoa mitä tahansa siitä tuotteesta. Ilmoitusmyynnissä sillä ei ole taloudellista merkitystä, muuta kun mutkan kautta, että se runsas kommentointi kertoo siitä, että lehdellä on paljon aktiivisia lukijoita.”

Kommentin jättämisen lisäksi siis pelkkä Aamulehden verkkosivulle klikkautuminenkin rekisteröityy ja jättää muistijäljen sähköisestä vierailusta. Haastatteluissa kävi myös ilmi, että välillä keskustelut Aamulehden uutisista ovat siirtyneet Facebookin puolelle. Tällöin kaverit välittävät toisilleen linkin Aamulehden uutisesta ja uutisen luettuaan he keskustelevat vapaasti aiheesta omassa piirissään Facebookissa. Tätä oman porukan välistä keskustelua eivät hidasta valvonnasta tai moderoinnista johtuvat seikat, mutta käynti Aamulehden verkkosivuilla silti listautuu lehden kävijärekisteriin.

5.2. Sääntöjen tiukentamisesta ja sen seuraamuksista lukijakommentoinnille

Rekisteröinti oli puheenaiheena myös, kun keskustelin haastateltavien kanssa siitä, millä tavoin voitaisiin mahdollisesti nostaa lukijakommentoinnin sisällön tasoa. Kysyin, mitä mieltä toimittajat olisivat siitä, että kommentointi tulisi tehdä omalla nimellä tai rekisteröidyllä nimimerkillä. Yleinen uskomus oli, että jos omalla nimellä kirjoittamisesta tulee sääntö, niin koko keskustelu joko kuolee tai siirtyy jollekin muulle areenalle jossa keskustelu tehdään anonyyminä. Kommentoinnin taso ei siis nousisi tällä keinoin, vaan se pikemminkin loppuisi lähes kokonaan.

Ehdotukseni tarkemmista kirjoitussäännöistä lukijoille kommentointilomakkeessa ei saanut myöskään kovinkaan suurta kannatusta, vaan haasteltavat olivat pääosin sitä mieltä, että nykyinen linja riittää, silloin kun on käytössä ennakkomoderaatio. Kari Happonen esitti asian seuraavasti:

”Kyllä minun mielestäni esimoderoinin pitää riittää. Meillä täytyy olla sen verran valveutunut tämä porras joka ne (viestit) katsoo läpi, että se pystyy seulomaan sen aineiston. Jos siihen (rekisteröitymiseen) mennään liian tiukasti, niin se aiheuttaa saman kuin, että joutuisit omalla nimelläsi kirjoittamaan. Se näivettää sitä keskustelua.”

Tosin, asia ei kuitenkaan ollut täysin yksiselitteinen, sillä kun kyselin millä sitten voitaisiin nostaa lukijakommentoinnin tasoa, vastasi esimerkiksi Seppo Roth näin:

”Ensimmäinen asia on moderointi, se että oikeasti moderoidaan. Toinen on se, että olisi vahvempi tunnistautumisen. Ja että olisi mahdollisuus bännätä (estää) kokonaan pois tietystä paikasta lähteviä kommentteja saman tien. Se on kuin rikkaruohojen kitkemistä.”

Rekisteröidyn nimimerkin tai omalla nimellä kirjoittamisen pakolliseksi tulemisen uskotaan lopettavan kommentoinnin kokonaan. Kun sitten ajatellaan kuinka saataisiin nykyisen kommentoinnin tilalle laadukkaampaa kirjoittelua annetaan vaihtoehtoiksi kuitenkin juuri nuo samat esimerkit. Ilmeisesti vielä ei ole keksitty kultaista keskitietä moderoinnin ja tunnistautumisen määrässä, joka takaisi laadukkaan ja kattavan keskustelun verkossa. Rothin mukaan Suomen lehdistössä ollaan kyllä kaikkia mahdollisia yhdistelmiä kokeiltu.

Kun vielä kysyin, mitä mieltä toimittajat olisivat paluusta entiseen, eli koko lukijakommentoinnin lopettamisesta, sain nopeasti kuulla kuinka se ei ole tätä päivää. Aki Taponen totesi hyvin sen, että jos kommentointia ei voi tehdä Aamulehden sivuilla, niin se tehdään kyllä sitten muiden lehtien verkkosivuilla:

”Jos he (kommentoivat lukijat) eivät ole tuolla, niin he ovat jollain muulla areenalla. He ovat sitten Tamperelaisen tai Ylen nettisivuilla, tai siten jos on ihan tulenpolttava aihe niin Suomi24:ssa.”

5.3. Lukijakommentit olennaisena osana yleisösuhdetta ja demokratiaa

Haastatteleman toimittajat pitivät kaikki lukijakommentoinnin mahdollisuutta osana nykyajan verkossa toimimista. Tästä minun etenin kysymään heidän mielipidettään, siitä kuinka olennainen osa lehden yleisösuhdetta lukijakommentit oikein ovat. Lukijoiden kommentointi verkkolehdeissä nähtiin entisaikojen suorempana ja välittömämpänä tapana saada palautetta tehdystä työstä.

Toimitukseen lähetettyjen yksityisten kirjeiden sijaan verkkolehden kommentit ovat julkisia ja kaikkien luettavissa. Högmander piti yleisön saamaa interaktiivisuuden mahdollisuutta tervetulleena lisänä julkiselle keskustelulle:

”Julkista keskustelua sekin on. On sitten siitä tasosta mitä mieltä tahansa. Minun mielestäni sillä on arvo. Juuri se interaktiivisuus on hirveän tervetullutta, ja onhan se semmoinen sana mistä puhutaan tänä päivänä hirveästi sanomalehdissäkin, että pitäisi saada lukijat mukaan. Lukijoiden kommentoinnin salliminen on juuri yksi helppo tapa. Että pistetään materiaali nettiin ja siellä ihmiset saavat sitten kommentoida sitä.”

Yleisösuhteesta keskusteltuani siirryin käsittelemään toimittajien näkemyksiä lukijakommenttien merkityksestä journalismille sekä demokratialle. Vastauksissa pidettiin lukijoiden mahdollisuutta kommentointiin positiivisena seikkana, joka tavallaan edistää yleistä demokratiaa ja tuo usein hierarkkiseksi ajateltua toimituskulttuuria lähemmäs todellista elämää.

Seppo Roth:

”Kyllä lukijakommentoinnin mahdollisuus tekee hyvää journalismille. Sieltähän tulee aika kovaakin kritiikkiä usein. Saman tien määrällä rätillä päin naamaa. Se on varmaan ihan terveellistä.”

Aki Taponen:

”Lukijakommentoinnin mahdollisuus tavallaan vähentää ihan positiivisesti sitä meidän niin sanottua portinvartijan roolia ja säätelyä siitä, että minkälaiset näkökulmat pääsevät julkisuuteen. Tämä on minun mielestäni ihan positiivisella tavalla ottanut meiltä sitä portinvartijanroolia pois, mikä on demokratiassa ihan hyvä asia.”

5.4. Vuorovaikutteisuus ja kieli lukijakommenteissa

Vuorovaikutteista keskustelua ei niinkään esiintynyt aineistoni lukijakommenteissa, vaikka funktioltaan vuorovaikutteisia kommentteja löytyikin jonkin verran. Etenevän keskustelun puuttuminen lukijakommenteista johtunee moderoinnin aiheuttamasta viiveestä, toisen siteeraamisen vaikeudesta tai siitä ettei toimitus näkyvästi osallistu mukaan kommentointiin. Kuten jo aiemmin totesin toimittajat pitivät lukijakommentteja enemmän yhtenä palautteen muotona kuin keskusteluna.

Anonyymisti nimimerkillä (Tuntematon) kirjoitettuja, numeroimattomia kommentteja on toisen kirjoittajan vaikea puhutella omassa tekstissään muilla keinoin kuin siteeraamalla.

Toisaalta siteeraavat kommentit voidaan nähdä myös keskustelua tyrehdyttävinä, trollaavina kommentteina. Tällöin kyseessä on eräänlainen verkkokeskustelun häiriköinti, jossa kirjoittaja tavallaan hukkaa muiden aikaa jankkaamalla jotakin asiaa. Usein jankkaus kohdistuu jonkin tunnetun kirjoittajan sanomisiin tai tiettyyn aiheeseen. Verkkomaailmassa anonyymiteetin on koettu lisäävän kommentoinnissa trollauksen määrää (Aalto & Yoe Uusisaari, 2009,102).

Toimittajahaastattelussa anonyymeistä kommentoijista Högmanderin kanssa keskusteltaessa kävi ilmi, että trollausilmiö oli hänelle tullut vastaan. Samalla Högmander harmitteli sitä, että painettuun lehteen uutisen ohelle on vaikea ottaa verkon lukijakommentteja sitaateiksi juuri siitä syystä, että ne ovat usein anonyymejä. Poikkeuksiakin toki löytyi:

”Aivan, selkeästi siellä (verkkolehdessä) välillä näkyy trollausilmiötä. Sen voi nähdä varsinkin joissain tietyissä aiheissa. Toisaalta Tampereella on aktiivinen kaupunkiraideryhmä, joka aktiivisesti keskustelee keskenään verkossa nimellään, heillä on omat sähköpostilistansa ja niin edelleen. Silloin tällöin lehteen tulee nostettua juuri näiden ratikka -aiheisten juttujen kommentteja, joita tämän ryhmittymän ihmiset ovat kirjoittaneet (siitä syystä, että kirjoittavat omalla nimellään).”

Moderoinnilla on merkitystä, kun koitetaan välttää tällaisia verkkokeskustelua vääristäviä ilmiöitä. Toimittajahaastatteluiden yhteydessä minulle selvisi, miten jälkimoderointi pääasiallisesti toimi pelkästään lukijoiden toimesta. Toimintatapa on sama kuin trollauksesta ilmoitettaessa, eli julkaistujen kommenttien perässä olevaa ”ilmoita asiaton kommentti” -linkkiä painamalla lukijat saattoivat ilmiantaa heitä häiritseviä kommentteja. Aamulehden työntekijä sitten arvioi nämä ilmiannot ja tarvittaessa poisti kommentit näkymästä verkkolehden sivuilta.

Yksi painavimmista syistä Aamulehden jälkimoderointikokeilusta luopumiseen olivat sääntöjä rikkovat vihamieliset lukijakommentit. Kokeilun aikana julkaistiin ainakin kaksi uutista vakavista rikoksista, joiden tekijöinä oli ulkomaalaistaustaisia henkilöitä. Näiden uutisten kommentointi päätettiin sulkea yleisöltä vihamielisten kommenttien vyöryn takia. Aineistoa tammikuussa kerätessäni en ollut tietoinen jälkimoderointikokeilusta, mutta se selittää useissa kommentteissa esiintyneen huonon kielenkäytön ja jopa kiroilun.

Huonon kielen kirjoitusvirheineen ja huutamisineen toisaalta katsotaan kuuluvan verkossa käytettävään kieliasuun, eikä lukijoilta odoteta samaa kielellistä osaamista kuin journalisteilta. Haastateltavat näyttivät ymmärtävän syyt kommenttien huonoon kieleen, mutta kuitenkin ilmaisivat toiveensa laadukkaammasta keskustelusta ja siitä, että uutinen luettaisiin otsikkoa pidemmälle ennen kommentointia.

Aki Taponen:

”Jos olisi enemmän moderoinnissa voimavaroja, niin voisi stilisoida niitä (kommentteja). Mutta en tiedä... kun minun mielestäni tuo (verkko) on kokonaan ihan eri maailma, että lehti yritetään kirjoittaa hyvää kieltä ja verkossa voi olla tuommoista römpsempää. Että en näe siinä hirveätä ongelmaa.”

Jutta Högmander:

”Se on ihan selvää ettei toimituksella ainakaan ole resursseja lähteä oikeinkirjoitusta korjaamaan. Lisää äidinkielenopettajia ja parempaa äidinkielenopetusta! Mutta toisaalta kommentointi on semmoinen oma kirjoituksen lajinsa. Kunhan lukijakommentit ovat kuitenkin selkeästi erotetut siitä toimituksellisesta aineistosta.”

Yhteenvetona toimittajahaastattelujen perusteella koin, että lukijakommentit ovat toimittajille samanaikaisesti sekä positiivisia että negatiivisia viestejä yleisöltä. Teräväsanaiset palautteet kommenttien muodossa häivyttävät hierarkkiseksi koetun toimituskulttuurin olemassaoloa. Tuohon palautteeseen suhtauduttiin positiivisesti ja sitä toimittajat mielellään ottaisivat enemmänkin vastaan. Yhtäaikaisesti herjaavan ja huonokielisen kommentoinnin katsottiin kuitenkin olevan negatiivista ja huonoa julkisuutta lehdelle sekä jopa pahimmillaan tahraavan lehden brändiä. Silti huonokielisyyttä ymmärrettiin, mutta siitä ei erityisemmin pidetty. Moderointia ja kommenttien seulontaa pidettiin hyvänä asiana, joskin liian korkeatasoisen tunnistautumisen puolestaan uskottiin tyrehtyttävän kommentoinnin kokonaan. Kaiken kaikkiaan lukijakommentoinnin koettiin kuuluvan nykypäivän verkkoviestintään. Vaikka kommentoinnista on tullut osa verkkolehden arkea, sen hallinta ja hyödyntäminen tuntuvat hakevan vielä lopullista muotoaan.

6. Päätelmät: kommenttini lukijakommenteista

Tässä kappaleessa lyhyesti tarkastelen aineistoani kokonaisuutena sekä pohdin vielä analyysien kautta esiin nousseita seikkoja kuten lukijakommenttien epätasaista sijoittumista uutisiin tai kuinka kommentoinnin laatua voisi mahdollisesti parantaa. Lisäksi annan aineistoni käsittelyn pohjalta vastauksen asettamalleni tutkimuskysymykselle.

Määrällisestä analyysistä päällimmäisenä mieleeni jäi lukijakommenttien epätasainen jakautuminen uutisaiheisiin. Säästä ja sähköstä uutisointi sai suhteessa eniten kommentteja osakseen ajankohtaisuutensa takia. Silti selvästi liikenne nousi muiden ylitse sellaiseksi aiheeksi, jonka oletan oikeasti olevan Aamulehden lukijoille jotenkin ärsyttävä. Liikenteeseen kun jokainen törmää

astuessaan ulos kotiovestaan. Aamulehden jakelualueella liikennejärjestelyt tai liikenteen virrassa toimiminen ilmeisestikään eivät toimi halutulla tavalla, kun lukijat jaksoivat niitä kommenteissaan arvostella.

Kommenttien epätasaista jakautumista selitän myös sillä, että kaikki uutisaiheet eivät vain jaksaa kiinnostaa lukijoita. Esimerkiksi aineistossani olleet Sastamalan pääpostin siirtymisestä tai e-kirjojen lukulaitteiden kokeilusta kertovat uutiset jäivät täysin ilman kommentteja. Varsinkin lukulaitteiden kokeilutapahtuman uutisen otsikko oli todella pitkä ja sisälsi vieraskielisiä lukulaitteiden nimiä (Tämä pulma selviää kirjastossa: Mitä ovat BeBook Neo ja Bookeen Cybook Opus - ja miten niitä käytetään? 27.1.2011). Mielestäni tuo otsikko oli pitkästyttävä. Juuri otsikon perusteella moni päättää, lukeeko uutisen vai ei. Parhaimmillaan otsikko on vetävä, jutun mainos. Se kertoo itse jutun ytimen (Huovila 2001, 39).

Kommenttien vähyyttä toisissa uutisissa perustelen vielä niiden asianmukaisuudella. Kun uutinen kertoo tarpeeksi kattavasti jostakin aiheesta siihen ei tämän aineiston valossa näytä olevan lukijoilla mitään sanottavaa. Esimerkiksi Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden Metso-toimintaohjelman etenemisestä uutisoiva pieni juttu sisälsi pelkästään lukuja ja faktaa. Siihen kommentoi vain yksi lukija. Vähäinen oli myös saldoni pienaineiston funktioltaan lisätietoa sisältävien lukijakommenttien kohdalla, mikä tuokin minut johdantokappaleessa esittämäni tutkimuskysymyksen äärelle: Tuovatko lukijakommentit uutiseen lisäarvoa?

Vastaukseni on kyllä. Parhaassa tapauksessa funktioltaan lisäarvoa sisältävät lukijakommentit onnistuvat rakentavasti kertomaan sellaisia seikkoja, jotka selvensivät esillä ollutta aihetta tai olivat uutisesta alun perin puuttuneet. Mielestäni tällaiset kommentit tuovat sisällöltään journalistiseen arvoon verrattavissa olevaa materiaalia verkkouutiselle. Harmikseni joudun kuitenkin toteamaan, että aineistoni ei kuitenkaan osoita tällaisen kommentoinnin olevan kovinkaan tavallista. Eniten lukijakommenteista oli luettavissa lukijoiden kaiken kirjavia mielipiteitä uutisten aiheista ja välillä aiheiden vierestäkin. Tämä tukee yleistä käsitystä verkkokommentoinnin ja -keskustelun asiastasosta. Toisaalta tekstin lisäarvo on siinä määrin suhteellinen käsite, että uutisen kirjoittanut toimittaja saattaa hyvinkin löytää erilaisia ideoita ja jutunjuuria sellaisista kommentteista, jotka minä lajittelin muihin kuin funktioltaan lisäarvoa sisältäviin.

Toimittajahaastatteluissa kävikin ilmi, että pääasiassa toimittajat näkivät lukijakommentit palautteena. Itse olin ajatellut kommentoinnin olevan lähes synonyymi keskustelulle. Tätä käsitystä

en ollut muodostanut täysin tyhjästä. Olin lukenut jo jonkin aikaa Aamulehden verkkolehden lukijakommentteja ennen kuin ryhdyin aineistoani keräämään tammikuussa. Ensimmäisen sysäyksen yleisötutkimuksen pariin lähtemisestä sain syksyllä 2010 lukiessani Veikko Pietilän ja julkisuuspiirin teosta ”*Julkisot, yleisöt ja media*”. Verkkoarena *Mansefoorumin* keskusteluita tutkiessaan Pietilä (2010, 449.) määritteli minimiehdoksi julkiselle keskustelulle sen, että jostakin asiasta esitetään julkisesti toisiinsa suhteutuvia mielipiteitä. Juuri tuon viestien toisiinsa liittymisen olin olettanut olevan kommentoinnille ominaista. Aineistoni lukijakommenttien tarkka lähiluku kuitenkin yllätti minut ja antoi laajemman kuvan siitä mitä ja miten uutisia Aamulehden verkkolehdessä kommentoidaan. Ajatteleni keskustelupalstamainen kommunikointi, jossa puheenvuorojen kautta päästään aiheesta eteenpäin puuttuikin lähes kokonaan. Pikemminkin verkkolehden lukijakommentit olivat siinä mielessä verrattavissa painetun lehden yleisönosastoon, että ne olivat enemmän yksittäisiä mielipiteitä kuin vuorotellen keskustelevia puheenvuoroja.

Funktioltaan vuorovaikutuksellisissakin lukijakommenteissa keskusteluun verrattavissa oleva kommunikointi jäi parhaimmillaan vain yksipuoliseksi kontaktin hakemiseksi. Kompastuskiveksi keskustelun syntymiselle ja toisten lukijoiden kommentteihin tarttumiselle näin kommenttien nimimerkittömyyden sekä varsinkin numeroimattomuuden. Tietoteknisesti en usko juoksevan numeroinnin olevan kovin suuritöinen muutos verkkolehdelle. Työ saattaisi olla sen arvoinen, jos se lisäisi lukijoiden kommenttien keskusteluvoimaa. Poistettujen tai julkaisematta jätettyjen kommenttien numerot tietenkin puuttuisivat julkaistujen kommenttien välistä, mutta se tuskin häiritseisi ketään.

Kevään aikana tätä tutkimusta tehdessäni ja listatessani Aamulehden erilaisia tapoja ottaa yleisöä huomioon havaitsin painetussa lehdessä olleen useasti kokosivun mittaisen mainoksen, siitä kuinka Aamulehti uudistaa verkkolehteään ja toivottaa lukijat sitä lukemaan, ilmaiseksi. Toimitus mitä ilmeisemmin näkee paljon vaivaa kehittäessään verkkolehteä. Soisin sen pääsevän nauttimaan työn tuloksista, mutta koen että vielä on mahdollisuus parantaa palvelua, jotta esimerkiksi lukijakommentoinnista saataisiin laadukkaampaa. Tällä hetkellä kun lukijakommentointi tuntuu olevan lukijoille enemmän viihdettä kuin asiantiedon jakamista.

Toisaalta uskon sanomalehtien myös tietoisesti pitävän verkkojulkaisunsa keveämpinä ja lukijoille helpommin lähestyttävänä. Uutiset ovat lyhyitä, koska kenenkään ei odoteta jaksavan lukea näytöltä yhtä pitkiä juttuja kuin painetusta sanomalehdestä. Samalla, kun lukijakommentointia hieman negatiiviseen sävyyn syytetään rupattelusta, peräänkuulutetaan asiallisempaa ja tasokkaampaa

kommentointia. Silti kuitenkin halutaan pitää verkkolehti sellaisena paikkana lukijoille, johon heillä olisi kiinnostusta palata. Harva kaivaa edellisenpäivän sanomalehteä lukeakseen ja kommentoidakseen jotakin aihetta, mutta verkossa se onnistuu muutamalla klikkauksella.

Kommentointia voisi mielestäni silti ohjata selkeämmin aiheeseen esittämällä kommentointilomakkeessa jonkin uutisen käsittelemän teeman, josta kehoitettaisiin lukijoita keskustelemaan. Tällöin mahdollisesti kommentit pysyisivät tarkemmin rajatussa aiheessa ja antaisivat toimittajille enemmän tietoa ja näkökulmia tuleviin jatkojuttuihin. Mielelläni näkisin myös kommentoinnissa syntyvän oikeaa keskustelua toimituksen ja lukijoiden välille. Tämä toki vaatisi toimittajilta aikaa ja halua osallistua sekä seurata itse tekemiensä uutisten kommentoinnin ketjua. Uskon kuitenkin, että tällainen kokeilu saattaisi poikia laajempien aihekokonaisuuksien tai juttusarjojen kanssa työskenteleville hyviäkin vinkkejä uutisiksi asti kirjoitettavaksi.

Aineistoni otannan aikaan Aamulehdessä oli käytössä ”Lähetä palautetta toimittajalle” -toiminto, joka oli jokaisen uutisen tekijätekstin perässä. Toimittajahaastatteluissa minulle selvisi, että kyseinen toiminto oli verkkolehdestä poistettu sen toimimattomuuden takia. Palautteet eivät ilmeisesti koskaan ohjautuneetkaan oikeisiin osoitteisiin. Haastatteluissa tuli kuitenkin ilmi, että toimittajat mielellään ottaisivat enemmänkin vastaan palautetta työstään. Samankaltaista palaute-toimintoa voisi kokeilla niin, että uutisen perään tulisi suora sähköpostilinkki sen kirjoittaneelle toimittajalle. Tämänkään sovelluksen en uskoisi olevan sen vaikeammin toteutettavissa kuin juoksevan numeroinnin kommentoinnissa.

Vaikka Internet onkin ollut toimitusten sekä lukijoiden käytössä jo hyvän aikaa, sen käyttöä silti tunnutaan vielä harjoittelevan ja mahdollisuuksia kokeilevan. Painettujen lehtien uudistusten tavoin myös verkkolehtiä on hyvä uudistaa aika ajoin. Uudistuksia ei tulisi tehdä pelkästään markkinoiden ehdoilla vaan myös yleisön. Teknologian kehitys ei suinkaan ole pysähtynyt, päinvastoin edelleen saamme eteemme uusia keksintöjä ja sovelluksia ihmeteltäviksi. Osa niistä vakiintuu osaksi arkeamme, kuten verkkouutisten lukijakomentointi. Vakiintumisen ei silti tulisi tarkoittaa kiveen kirjoitettua tapaa tehdä asioita. Eiväthän painettujenkaan lehtien lukijoiden mielipidesivut ole tänä päivänä täysin samanlaiset kuin kymmenen vuotta sitten.

Osoituksena nopeasti muuttuvassa verkkomaailmasta on jo se, että pelkästään yhden pro gradu -työn aikana muutettiin Aamulehden moderointikäytäntöä. Tämäkin tutkimustyö tuottaisi nyt toistettuna varmastikin hieman erilaisia tuloksia. Mielenkiintoista olisi verrata esittelemiäni

moderoimattomia lukijakommentteja nykyisen seulan läpäisseisiin sekä luetteloida millaisia funktiota moderoidusta materiaalista löytyy. Tutkimukseni ei siis ole toistettavissa sellaisenaan, mutta toisaalta se antaa mahdollisen vertailukohdan tutkia sitä parantaako moderointi lukijakommenttien laatua niin kuin Aamulehti muutoksellaan toivoi saavuttavansa. On mahdollista, että nyt verkkolehden kirjoitettavissa lukijakommenteissa esiintyy lisäarvoa sisältävää tekstiä enemmän kuin tämä työ osoitti. Se jääköön tästä työstä ja sen aiheesta kiinnostuneiden tutkittavaksi.

7. Lähteet

Aalto, Tuija ja Yoe Uusisaari, Marika (2009). *Nettielämää, Sosiaalisen median maailmat*. Helsinki: BJT Finland.

Arpo, Robert (2005). *Internetin keskustelukulttuurit*. Väitöskirja julkaistu sarjassa: Joensuun Yliopiston Humanistisia julkaisuja N:O 39.

Crystal, David (2001). *Language and the Internet*. Gambridge: Gambridge University Press.

Deuze, Mark (2007). *Media Work*. Gambridge: Polity.

Eskola, Katariina (1991). Kirjallisuus ja audiovisuaalinen kulttuuri kommunikaationa. Artikkeliteoksessa Kytömäki, Juha (toim.): *Nykyajan sadut. Joukkoviestinnän kertomukset ja vastaanotto*. Helsinki: Gaudeamus. s. 143-192.

Heinonen, Ari (2008). Yleisön sanansijat sanomalehdissä. Julkaistu sarjassa: Tampereen yliopiston Journalismin tutkimusyksikkö julkaisuja Sarja A 108/2008.

Julkaisu verkossa: <http://tampub.uta.fi/tiedotusoppi/978-951-44-7551-1.pdf>

Hujanen, Erkki, (2007). Lukijakunnan rajamailla. Sanomalehden muuttuvat merkitykset arjessa. Väitöskirja julkaistu sarjassa: Jyväskylä Studies in Humanities 68.

Huovila, Tapani (2001). *Uutinen rakentaa kriittisesti*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Korpela, Jukka K (2007). *Internet hyöty- ja viihdekäytössä*. Jyväskylä: WSOYpro.

Martikainen, Ari (2000). Keskustelevaa verkkojournalismia kehittämässä. Artikkeliteoksessa: Heinonen, Ari, Mäkinen, Maarit, Ridell, Seija, Martikainen, Ari Halttu, Mika & Sirkkunen, Esa. *Verkkotorilla: Internet kansalaisviestinnän ja paikallisen julkisuuden tilana*. Teos julkaistu sarjassa: Tampereen yliopiston Journalismin tutkimusyksikön julkaisuja Sarja C32. s. 99-118.

Mervola, Pekka (1995) Kirja, kirjavampi, sanomalehti. Ulkoasukierre ja suomalaisten sanomalehtien ulkoasu 1771-1994. Helsinki: Suomen historiallinen seura.

Nielsen, Rasmus Kleis & Levy, David A. L. (2010) The Changing Business of Journalism and its Implications for Democracy. Artikkele julkaistu sarjassa: Reuters Institute for the Study of Journalism. University of Oxford, 10/2010. s. 3-16

Nieminen, Hannu & Pantti, Mervi (2009). Media markkinoilla (uudistettu painos). Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen. Helsinki: Loki-Kirjat.

Olkinuora, Hannu (2006). Minne menet, media? EVA raportti. Helsinki: Taloustieto Oy.
Julkaisu verkossa: http://www.eva.fi/wp-content/uploads/files/1603_minne_menet_media.pdf

Pietilä, Antti-Pekka. (2007). Uutisista viihdettä, viihteestä uutisia: Median muodonmuutos. Helsinki: Art House.

Pietilä, Veikko ja julkisuuspiiri (2010). Julkisot, yleisöt ja media. Suomennoksia ja kirjoituksia julkisista vuorovaikutus- ja toimintamuodoista. Julkaistu sarjassa: Media Studies. Tampere: Tampere University Press.

Pulkkinen, Hannu (2008). Uutisen arkkitehtuuri. Sanomalehden ulkoasun rakenteiden järjestys ja jousto. Väitöskirja julkaistu sarjassa: Jyväskylä studies in humanities 88.

Ridell, Seija (2000). Kansalaisjulkisuuden kokeilua verkossa – Mansefoorumi ja paikallisen julkisen viestinnän käytännöt. Artikkele teoksessa: Heinonen, Ari, Mäkinen, Maarit, Ridell, Seija, Martikainen, Ari Halttu, Mika & Sirkkunen, Esa. Verkkotorilla: Internet kansalaisviestinnän ja paikallisen julkisuuden tilana. Teos julkaistu sarjassa: Tampereen yliopiston Journalismin tutkimusyksikön julkaisuja Sarja C32. s. 55-98.

Ridell, Seija (2006) Yleisö (s. 233-258). Artikkele teoksessa Ridell, Seija, Väliaho, Pasi & Sihvonen, Tanja (toim.). Mediaa käsittämässä. Tampere: Vastapaino.

Uotila, Panu (2001) Verkossa vastuun kantaa kirjoittaja. Artikkele julkaistu Suomen Lehdistö -lehdessä nro 5/2011. s.16-17.

Vainikkala, Erkki (1991). Poeettinen funktio ja reseptiotutkimus. Artikkeliteoksessa Kytömäki, Juha (toim.): Nykyajan sadut. Joukkoviestinnän kertomukset ja vastaanotto. Helsinki: Gaudeamus. s.117-142.

Vehkoo, Johanna (2008). Asiasta ihmiselle. Aamulehden sunnuntaiuudistus ja muita keinoja pitää sanomalehti hengissä mediaympäristön murroksessa. Tiedotusopin Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto 2008.

Väliverronen, Esa (2009). Journalismi kriisissä? Artikkeliteoksessa Väliverronen, Esa (toim.) 2009. Journalismi murroksessa. Helsinki: Gaudeamus. s.13-31.

Wiio, Juhani (2006). Media uudistuvassa yhteiskunnassa. Median muuttuvat pelisäännöt, Helsinki: Sitran raportteja: 65.
Julkaisu verkossa: <http://www.sitra.fi/julkaisut/raportti65.pdf>

7.1. Internet-lähteet

Aamulehden verkkosivut. Historia, Aamulehden merkkipaaluja: Aamulehden yritystietoja ja historiaa. (tarkastettu 31.7.2011)

<<http://www2.aamulehti.fi/yritystiedot/yritystiedot/alasivu.shtml/historia/?100833>>

Aamulehden verkkosivut (7.3.2011). Juttukommentoinnin säännöt. (tarkastettu 31.7.2011)

<<http://www.aamulehti.fi/cs/Satellite/Pirkanmaa/1194669318095/artikkeli/aamulehden+juttukommentoinnin+saannot.html>>

Aamulehden verkkosivut (3.3.2011). Aamulehti.fi siirtyi juttujen kommentoinnissa ennakkomoderaatioon. (tarkastettu 31.7.2011)

<<http://www.aamulehti.fi/cs/Satellite/Pirkanmaa/1194668811423/artikkeli/aamulehtifi+siirtyi+juttujen+komentoinnissa+ennakkomoderointiin.html>>

A World Association of Newspapers. Volume 9 Report N°2 New Revenue Models for Newspaper Companies, Executive Summary: tiivistelmäteksti uusista tulonlähteistä sanomalehdille ilmaiseksi ladattavissa pdf-muodossa. (tarkastettu 31.7.2011)

<<http://www.wan-press.org/article18438.html> >

Endorfiinikoukussa -blogi. Uudessa kodissa: postaus siirtymisestä Evita -lehteen (11.4.2011). (tarkastettu 31.7.2011)

<<http://www.evitalahti.fi/blogit/endorfiinikoukussa/uudessa-kodissa>>

Ruusunoksa, Laura (2009). Kansalaisjournalismi: sanastoartikkeli kansalaisjournalismista. (tarkastettu 31.7.2011)

<<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kansalaisjournalismi>>

Helmi otsalla -blogi. Uusi alku: postaus siirtymisestä Trendi -lehteen (11.5.2011). (tarkastettu 31.7.2011)

<<http://www.trendi.fi/blogit/nimi/Helmi-otsalla/postaus/?BlogEntry=16346>>

Journalisti -lehti 21-22/2010. Pimeiden voimien valvoja: Artikkelit moderoinnista. (tarkastettu 31.7.2011)

<<http://www.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2010/21-22/artikkelit/pimeiden-voimien-valvoja/>>

Julkisen sanan neuvosto. Lausuma verkkojulkaisusta 3741/L/07: lehtien itsesääntelystä verkossa. (tarkastettu 31.7.2011)

<<http://www.jsn.fi/lausumat/?id=4216>>

Korpela, Jukka. Netiketti: tietopaketti netin etiketistä. (tarkastettu 31.7.2011)

<<http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/internet/netiketti.html>>

Korpela Jukka. Nyysiopas: opasteksti uutisryhmistä. (tarkastettu 31.7.2011)

<www.cs.tut.fi/~jkorpela/nyysit/>

MTV3 verkkosivut. Vuoden urheilija selitti räväkkää blogiaan – ”Se oli ironiaa”: verkkouutinen Minna Kaupin blogikohusta (10.1.2001). (tarkastettu 31.7.2011)

<<http://www.mtv3.fi/urheilu/muutlajit/uutiset.shtml/2011/01/1253753/vuoden-urheilija-selitti-ravakkaa-blogiaan---se-on-ironiaa>>

Suomi24. Suomi24 Oy: - verkkopalvelun yritystiedot. (tarkastettu 31.7.2011)

<<http://www.suomi24.fi/yritys/>>

Liite 1

Toimittajahaastattelujen kysymysrunko

1. Saatteko kommenteista aiheita jatkojuttuihin?

- Onko tästä esimerkkiä?

2. Kehotus on kommentoida. Syntyykö mielestänne kommentoinnista keskustelua tai vuorovaikutusta?

3. Tuovatko mielestänne kommentit uutta tietoa tai lisäarvoa uutiseen?

4. Mitä mieltä olette tästä lukijoiden mahdollisuudesta kirjoittaa kommentteja (näin yleensä)?

5. Pitäisikö keskustelu/kommentointi verkossa tehdä omalla nimellä tai rekisteröidyllä nimimerkillä?

6. Pitäisikö juttujen perässä olevissa kommentoinnin ohjeissa terävöittää kirjoittajan vastuuta tekstistä?

(Ohjeet: Kirjoita kommenttisi tähän. Voit ottaa kantaa, mutta muista hyvät tavat. Kirjoittajat vastaavat itse kommentistaan. Keskustelu on esimoderoitu eli kommentit luetaan ennen julkaisua.)

7. Mikä merkitys mielestänne lukijoiden kommenttimahdollisuudella on journalismille?

8. Onko mielestänne lukijoiden kommenteilla merkitystä Aamulehden yleisösuhteelle?

9. Onko mielestänne lukijoiden kommenteilla taloudellisesti merkitystä lehdelle?

10. Millaisena pidät lehtenne lukijasuhdetta?

12. Kommentoinnin mahdollisuus, sitouttaako se lukijan?

13. Luoko kommentoinnin mahdollisuus tietyn brändin lehdelle?

Liite 2

Aineisto taulukkona

Otsikot	Päivä	Kommentit	Klo 21-22		Kategoria:	Tekijä:
24.1.		eka	seuraava	(kolmas)		
Kaupunki haluaa tietää: Toimiiko lasten ja nuorten suun terveydenhuolto Tampereella?	24.1.2011	7	9	10	Yleis/hyöty	AL
Kolme autoa rysäytti yhteen tiellä numero 12	24.1.2011	3	3	3	Liikenne	AL
Tilanne pahenee: Sähkönjakelu vaikeuksissa	24.1.2011	23	25	25	sää/sähköt	Nimetön
Rekka väisti edellä ajanutta moottoritiellä, matka päättyi puoliksi ojaan	24.1.2011	25	30	33	Liikenne	AL
Ei säästövelvoitetta: Nyt kannattaa ilmoittaa pimeistä katulampuista	24.1.2011	11	15	17	Yleis/hyöty	AL
Latvialaisesta kuormurista irronnut pyörä kimposi päin maitoautoa kolmostiellä	24.1.2011	5	12	12	Liikenne	AL
Noin 6000 eläkeläiselle tulossa takuueläkettä Tampereen alueella	24.1.2011	1	6	11	Yleis/hyöty	AL
Video: 300 seurasi, kun Ylöjärven kaupungintalo valaistui	24.1.2011	0	6	6	Huvi	Nimetön
Kaatuneet puut tukkivat 338-tien Teiskossa	24.1.2011	0	2	2	liikenne	AL
Hävittäjät harjoittelevat pimeässä lentoa torstaihin asti	24.1.2011	5	10	10	Yleis/hyöty	STT
Silta olikin liian matala-peruuttava rekka häytti liikennettä	24.1.2011	14	20	20	liikenne	Nimetön
Neljän auton ketjukolari Pispalan valtatiellä	24.1.2011	7	12	12	liikenne	AL
Sastamalan pääposti siirtyy puoli kilometriä	24.1.2011/25	0	0	0	Yleis/hyöty	AL
Jääpuikot vaanivat ohikulkijoita	24.1.2011/25	0	10	10	Yleis/hyöty	AL
Eikö Valkeakoskella enää haise?	24.1.2011/25	0	26	26	Yleis/hyöty	AL/Juha Karilainen
Tampere pitää kiirettä: Tunneli halutaan vielä nykyhallituksen lisäbudjettiin	24.1.2011/25	0	54	57	Liikenne	Jutta Högmander
Vammalaan aluesairaalan lähelle 75 parkkipaikkaa	24.1.2011/25	0	3	3	Yleis/hyöty	AL
25.1.						
Yli 10000 taloutta ilman sähköä Pirkanmaalla - sade vaikeuttaa korjausta	25.1.2011	27	27	28	sää/sähköt	AL/STT
Poliisi pysyi liikkeellä: 69000 rikosta ja 82000 hälytystä	25.1.2011	6	6	6	Rikos	AL
Varaa aikaa aamuliikenteeseen!	25.1.2011	15	15	15	liikenne	Timo Ylihärtilä
Auto päin kaidetta Nokialla, kuski luikki pakoon	25.1.2011	5	8	8	liikenne	AL
Täällä on vielä 200 kesätyöpaikkaa vapaana!	25.1.2011	9	10	10	Yleis/hyöty	AL
Kolhon posti on pian kioskissa	25.1.2011	8	11	11	Yleis/hyöty	AL

Yksi loukkaantui vakavasti kolarissa Pälkäneellä	25.1.2011	6	6	6	liikenne	AL
Pesukone syttyi tuleen Tampereen Veisussa	25.1.2011/26	0	10	10	onnettomuus/ palo	AL
Sähkökatkot: helikopterit nousevat ilmaan pudottelemaan lunta	25.1.2011	12	13	13	sää/sähköt	AL
Tornihotellin rakentaminen voi alkaa jo kesällä Tampereella	25.1.2011/26	0	11	11	Yleis/hyöty	Kari Happonen
Homeoireet eivät ole kadonneet korjauksista	25.1.2011/26	0	3	4	Yleis/hyöty	Jukka Manninen
Vattenfall: Pirkanmaallakin pitää varautua lähtemään evakkoon	25.1.2011/26	0	24	24	sää/sähköt	Taneli Koponen
Metso toi uusia suojelualueita Pirkanmaalle	25.1.2011/26	0	1	1	Yleis/hyöty	AL
Nokian kaupunki maksoi työntekijöilleen vuosikausia kyseenalaisia lisiä	25.1.2011/26	0	7	7	Yleis/hyöty	Jorma Huovinen
Tilanne sadoissa pirkanmaalaisissa kodeissa: Pakkasyö ilman sähköä	25.1.2011	0	57	57	sää/sähköt	AL
26.1.						
Video: Näin sujuu laululeikki Pikku kakkosesta tutun Vuoden kasvattajan vetämänä	26.1.2011	1	1	1	Huvi	AL/STT
Kopterit taistoon jäätynyttä lunta vastaan, yli tuhat kotia värjöttelee ilman sähköä	26.1.2011	10	10	10	sää/sähkö	AL/STT
Hän on Tampereen tietohallintojohtaja	26.1.2011	5	5	5	Yleis/hyöty	AL
Hälytykseen 29 kertaa vuorokaudessa - Onnettomuuksien määrä nousi Pirkanmaalla	26.1.2011	4	5	5	Yleis/hyöty	AL
Yt:t edessä: Tampere haluaa vähentää 275 työntekijää	26.1.2011	37	57	60	Yleis/hyöty	AL
Nokian epäselvät potilaskuolemat tutkittu - tuloksia ei julkisteta	26.1.2011	1	2	3	Rikos	STT
Sähköt räpsyy ilmaverkkoalueilla - Asentajat kahlaavat metsässä sahaa raahaten	26.1.2011	25	29	29	sää/sähköt	AL
Työntekijät eivät saaneet työtodistuksia - Yrittäjä sai sakkoja	26.1.2011	4	5	6	Rikos	AL
Putki hajosi risteuksen alla: Hallilantie poikki	26.1.2011	18	29	30	Liikenne	AL
Rasvapalo levisi hormiin Parkanossa	26.1.2011	1	2	2	onnettomuus	AL
Tampereen Top Chef -ravintola pääsee vihdoon avaamaan helmikuun alkupuolella	26.1.2011	8	20	21	Huvi	AL
Sähköt poikki yli tunnin Tesoman seudulla	26.1.2011	38	40	41	sää/sähköt	AL
Parkano tutkii naapuriensa kanssa liitosta	26.1.2011	0	4	4	Yleis/hyöty	AL
Keksi nimi uudelle bussien seurantapalvelulle	26.1.2011	0	40	53	Yleis/hyöty	AL
Nokian kehitettävä omaishoitoa vanhuspalveluissa	26.1.2011	0	0	0	Yleis/hyöty	AL
Vesilahti tarjoaa nuorille kesätyötä kahdeksi viikoksi	26.1.2011	1	1	1	Yleis/hyöty	AL
Paikallistelevisio aloittaa	26.1.2011	0	4	4	Yleis/hyöty	Erja Niemelä

helmikuussa Ylä-Pirkanmaalla						
27.1.						
Ilves kurkisti olohuoneen ikkunasta Lempäälässä	27.1.2011	0	60	77	Yleis/hyöty	AL
Kolme kerrostaloa ilman vettä Tampereen Keskustassa	27.1.2011	8	8	8	Yleis/hyöty	AL
Piina ei lopu vielääkään: Sähkökatkot jatkuvat Ruovedellä ja Teiskossa	27.1.2011	10	11	11	Sää/sähköt	AL
Kiukaalle jätetty löylykauha kärysi Tampereella, kauhoja löytyi muilta kiukailta	27.1.2011	10	26	28	onnettomuus	AL
Tilanne pahenee taas: Luvassa runsaasti uusia sähkökatkoja	27.1.2011	12	21	21	sää/sähköt	AL
Jää petti alta - Kaivinkone painui pohjaan Mustassalahdessa	27.1.2011	25	34	34	onnettomuus	AL
Hallilantien putkirikko saatu korjattua	27.1.2011	0	0	0	Yleis/hyöty	AL
Nuori nainen surmattiin kuristamalla Ikaalisissa - Nuori mies tunnustanut teon	27.1.2011	9	27	28	rikos	AL
Onko Näsijärven laskeutunut ufo? Uudet led-valot varoittavat avannosta	27.1.2011	10	16	16	Yleis/hyöty	AL
Tämä pulma selviää kirjastossa: Mitä ovat BeBook Neo ja BeBookeen Cybook Opus - ja...	27.1.2011	0	0	0	Yleis/hyöty	AL
Miksei kukaan auraa Pyynikin parkkipaikkoja	27.1.2011	21	27	30	Yleis/hyöty	AL
Onnistuuko? Keskusareena voi imeä väkeä koko Etelä-Suomesta	27.1.2011	25	36	36	Yleis/hyöty	nimetön
28.1.						
Henkilöauto pyörähti katon kautta ympäri moottoritieellä Lempäälässä	28.1.2011	20	33	34	Liikenne	AL
40-vuotias mies vangittiin Ikaalisten ampumatapauksesta	28.1.2011	1	8	9	rikos	AL
Punaisia päin ajanut Mersu törmäsi TKL:N bussiin hämeenpuistossa	28.1.2011	74	95	110	Liikenne	AL
NU: Käsky ylhäältä - nokialaiset eivät saa enää synnyttää Vammalassa	28.1.2011	16	21	21	Yleis/hyöty	AL
KMV-Lehti: Yksityinen parkkifirma alkoi valvoa autoilijoita Mäntässä	28.1.2011	24	27	27	Yleis/hyöty	AL
Voisiko kaupunki sakottaa lumikasoja?	28.1.2011	21	24	24	Yleis/hyöty	Aki Taponen
29.1.						
Terveydenhoidossa huima hintahaitari: Suonikohjuista pääsee eroon joko 870:llä tai 230 eurolla	29.1.2011	16	18	18	Yleis/hyöty	Juha Kairesalo
Kovanousu: Asuntojen hinnat pomppasivat Tampereella	29.1.2011	8	17	21	Yleis/hyöty	Kari Asikainen
Tällaista jälkeä teki kylkikolari Viinikan liikenneympyrässä - Yksi loukkaantui	29.1.2011	30	49	52	liikenne	AL

Neljä loukkaantui Kurussa - Kaista suljettiin kahdeksi tunniksi	29.1.2011	9	15	15	liikenne	AL
30.1.						
Ehdokas: Nyt pian Aamulehden vaalikoneeseen!	30.1.2011	0	3	6	Yleis/hyöty	Seppo Roth
Ylen johtaja: "Tampereella on jatkossakin iso rooli"	30.1.2011	17	25	26	Yleis/hyöty	Riku Korkki
Pöytä tulessa: Palonalku saatiin hallintaan Mänttä-Vilppulassa	30.1.2011	1	2	3	onnettomuus	AL
Vieläkö lumenkaatoaikoilla on tilaa?	30.1.2011	17	22	22	Yleis/hyöty	Juha Vainio